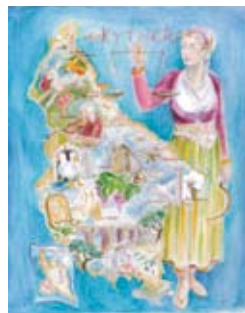

25
summers
KYTHERA
SUMMER EDITION

KYTHERA

Summer Edition 2018

FOUNDER/ΙΔΡΥΤΗΣ: *METAXIA POULOS • **PUBLISHER:** DIMITRIS KYRIAKOPOULOS • **EDITOR:** DEBORAH PARSONS • **WRITERS:** ELIAS ANAGNOSTOU, ANNA COMINOS, SALLY COMINOS-DAKIN, FIONA CUNNINGHAM, EVGENIA GIANNINI, DOMNA KONTARATOU, MARIA KOUKOULI, THEODOROS KOUKOULIS, DIMITRIS KOUTRAFOURIS, ALEXIA NIKIFORAKI, PIA PANARETOS, AGLAIA PAPAICONOMOU, ASPASIA PATTY, DAPHNE PETROCHILLOS, IPPOLYTOS PREKAS, YIANNIS PROTOPSALTIS, JOY TATARAKI, ELIAS TZIRITIS, NIKOS TSIOPELAS • **ARTWORK:** DAPHNE PETROHILOS • **PHOTOGRAPHY:** DIMITRIS BALTZIS, CHRISSE FATSEAS, VENIA KAROLIDOU, STEPHEN TRIFYLLIS, EVANGELOS TSIGARIDAS • **PROOF READING:** PAULA CASSIMATIS, JOY TATARAKI • **LAYOUT & DESIGN:** MYRTO BOLOTA • **EDITORIAL/ADVERTISING-ΣΥΝΤΑΞΗ/ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ:** 6944-551720, e-mail: kse.1993@yahoo.gr
FREE COMMUNITY PAPER • ΕΛΛΗΝΟ-ΑΓΓΛΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ • ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ • ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

George & Viola Haros and family wish everyone a Happy Summer in Kythera

Distributing quality food, beverage, cleaning and packaging products to the Foodservice Industry

www.stgeorgefoodservice.com.au

All the right ingredients

ΚΑΦΕΝΕΙΟ
ΠΛΑΤΑΝΟΣ

Ανοικτά από τις 9.00 π.μ.
έως αργά το βράδυ
για καφέ,
μεζέ και φαγητό

ΜΥΛΟΡΟΤΑΜΟΣ
Καλλιόπη Καρύδη
τηλ.: 27360-33397

καλέρης
seaside restaurant

Agia Pelagia, Kythera 80200
+30 2736033461 +30 6982667250
ioannis.prineas@yahoo.com facebook.com/kaleris

KONOMOS
COFFEE
GRINDING
HOUSE

παραδοσιακό καφεκοπτείο
ζαχαρώδη
πραλίνες
ξηροί καρποί

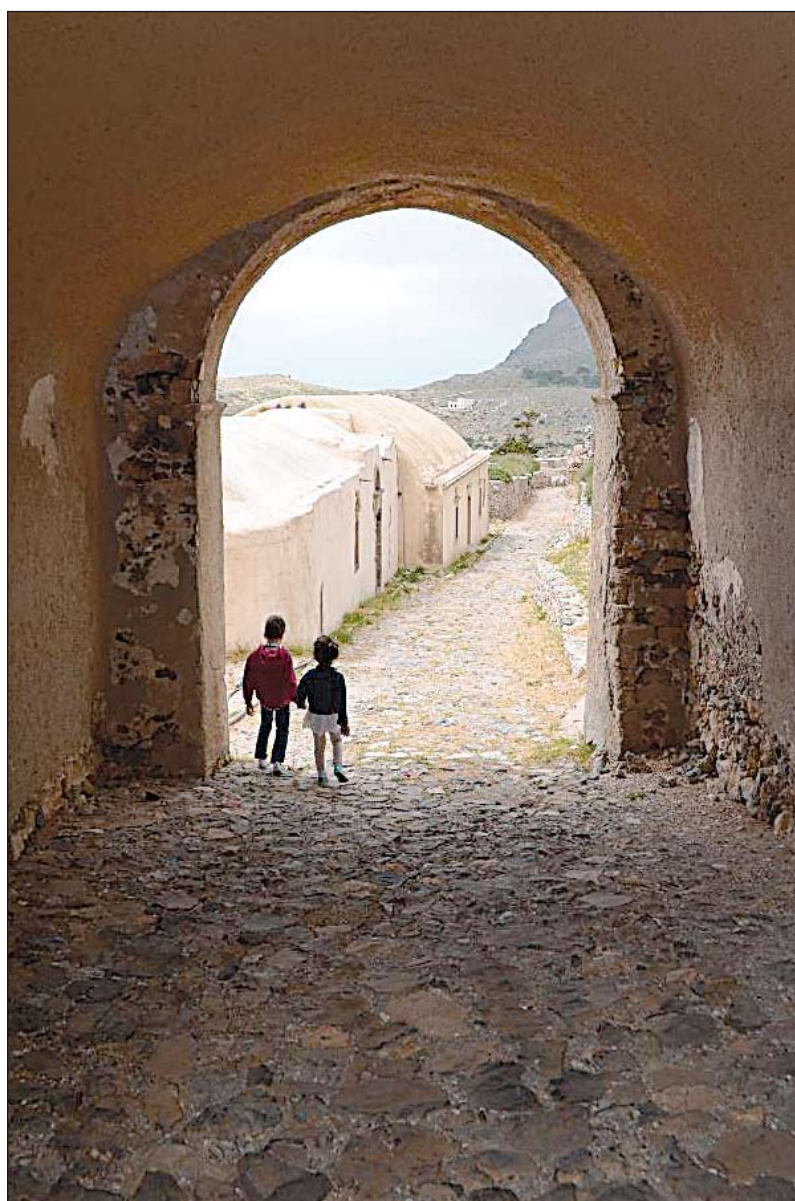
Livadi - Kythera,
tel: +30 27360 37333
e-mail: kafekamari@gmail.com

RENT A CAR

IOANNIS DEFTEREVOS & Co.

CERIGO
CAR

27360 31363 6976 051 279
27360 31030 6944 770 161
Tsikalara, Kythira
cerigorentcar@outlook.com.gr

φωτογραφία του ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ ΠΡΕΚΑ

καλωσορίσατε! welcome!

Έτσι, λοιπόν, όταν ακούω “νησί” μου ῥχονται στο νου μου τα Κύθηρα.

Ρόγες άγουρες σε τρικυμίες ώριμων αμπελώνων.

Ωραία κορίτσια: Αφροδίτες κι Αρτέμιδες

Ταξίδια του Jean-Antoine Watteau και του Αγγελόπουλου.

Έφτασες και τα πάτησες, τα βρήκες και τα γεύτηκες.
Σώσε τη σιρμαγιά στο σακούλι για τη στράτα.

(ΗΛ.ΑΝ. 2018)

What is it that has brought you to Aphrodite's island?

When the 'merry-go-round' of modern living has left you feeling emotionally nauseated, let Kythera take you into her hushed embrace, offering her soothing time warp of old-world charms that follow the beat of the natural world. The rock walls scattered throughout the island carry the stories of long gone generations, while the dramatic cliffs and ravines stand silent witness to the subtle simplicity of life itself unfolding.

The team at Kythera Summer Edition welcomes you to our beautiful island.
We hope you enjoy our very special 25th edition.

Welcome and happy holidays!

Το Περιβάλλον Είμαστε Εμείς!

KYTHERA
SUMMER EDITION

DEFENDING KYTHERA'S UNIQUE NATURE

GOLD CASTLE JEWELLERY

Unbeatable prices for gold and silver
Large collection of jewellery in 22k, 18k & 14k gold
Handmade icons and worry beads
20% discount on all icons, silver jewellery and worry beads
Αναλαμβάνουμε ειδικές παραγγελίες κατασκευής
κοσμημάτων και εικόνων

CHORA Kythera 2736031954 / 6945.014857

Kythea
★★★★ RESORT

Enjoy resting in an idyllic environment
Νιώστε στιγμές πολίτιμης ξεκούρασης
σε ένα ειδικητικό περιβάλλον

AGIA PELAGIA
TEL: +30 27360 39150, 39170, FAX: +30 27360 39180
e-mail: info@kythea.gr www.kythearesort.gr

και όλα μέλι-γάλα

pure Kytherian
thyme honey

θυμαρίσιο μέλι
Κυθήρων

ΜΗΤΑΤΑ

Κύθηρα
τηλ.: 27360-33010, 6978-350952, 6977-692745

RESTAURANT
SOTIRIS
SEAFOOD

Supplied daily with fresh fish from local fishermen
superb kakavia (fish soup) & pasta with lobster
coffee, delicious crepes, sweets & ice-cream

Aviemonas, tel. 2736.033722

RESTAURANT
ZERVOS - MAGOS
KAPSALI

Our restaurant is popular with
yacht owners and fishermen alike
Seafood & Greek dishes

Antonis Zervos Tel.: 27360-31407/8

SWIMMING THE KYTHERA - ANTIKYTHERA SEA PASSAGE

IT'S BEEN JUST OVER A YEAR since the *Pastra Cretonaxiosa* swimming team also known as "The team that swam the English Channel" decided to try for a world first - to swim the sea passage between Kythera and Antikythera. Why try? Was it simply for love of the Greek seas? Was it to pay homage to the sea surrounding Antikythera which for so many centuries held in her arms the Mechanism that permanently changed the history of technology and with it the human race?

Let's go back a step and start at the beginning. The idea of swimming the passage was met with enthusiasm by the legendary group from the moment it was first suggested. But success needed more than just a strong captain. It also needed the support of the Municipality of Kythera, the Coast Guard of Neapolis as well as favourable weather conditions.

The Municipality embraced the idea right from the beginning. That *Pastra Cretonaxiosa* was swimming to support the four athletes sponsored by the NGO "Charity4U" as they train for the 2020 Olympic Games was an added bonus as it made the venture more than just an interesting swim; it now also embodied a sacred cause! Along with the Municipality of Kythera, the Coast Guard of Neapolis agreed for their boat to accompany the team during the venture to offer the support needed to ensure the maximum safety of the swimmers.

And so the journey begins at 4-6-2017. With Captain Pavlos Aronis in charge, a man who speaks to the sea, the team embarks at 5.00 am, the crack of dawn, from Kapsali. The initial plan had been to depart from Avlemonas but a north-west breeze that would have led them into the arms of the Antikythera Island was enough to dictate the adoption of a different starting point.

Two friends farewelled the team at Kapsali harbour where they listened to them sing the National Anthem, a tradition they have followed since swimming the English Channel. The seven members of the team (in the order they swam) were Evgenia Giannini, Sotiris Pastras, Ellie Flegga, Apostolis Tsagarakis, Vangelis Zourbakis, Konstantinos Michos and Thodoris Zouboulakis. (The eighth member of the team, Vassilis Maroulis, was absent, as he was studying in Great Britain). Accompanying them was English observer, Keith Oiller, certified by the Channel Swimming Association, who was there to verify that the swim was done according to the relay race rules. In addition the journalist Isaak Karipidis came from London to accompany the team, as he had done for the English Channel swim, when he stood alongside them in a boat defying discomfort and fatigue!

Once again, the air and the wonderful sea returned the respect of the swimmers in the best possible way. The first 10 kilometres were calm, with a playful 2 Beaufort breeze for the next 15 kilometres while the last 20 kilometres were once again quiet and hospitable. Every hour, each swimmer took it in turn to lead the team to the goal as they swam towards Antikythera in the wonderful Aegean waters. As they swam alongside Captain Paul's boat, glowing in the blue waters like a girl dancing the Greek balos in the vast Mediterranean, they each felt grateful to have been honoured with such a life experience.

Eleven hours and seven minutes and 45 kilometres later, Vangelis Zourbakis touched the northernmost tip of the Antikythera Island, a rock that descends and meets the green waters like a knife, sharp and inaccessible. Is there another human hand that has touched this wonderful corner of the Mediterranean sea?

The joy of the group is indescribable! After a small celebration in the water, with the rock as a background, they head to Antikythera's harbour. There, in this sheltered bay, the Mayor of Antikythera and its few inhabitants were waiting for them. The warm welcome and the embrace of the settlement relaxed the swimmers making them temporarily forget about their return journey. But all dreams must end. And so, after receiving the love of the Antikytherians, they started back for Kythera. Over another four hours Captain Pavlos led the team to Avlemonas where they received a warm welcome from friends, relatives and locals who had learned of their feat. A bowl of warm *kakavia* (fish soup) in the Limanaki tavern arrived, the best possible way to celebrate the end of their wonderful trip!

The *Pastra Cretonaxiosa* swimming team: Evgenia Giannini, Sotiris Pastras, Ellie Flegga, Apostolis Tsagarakis, Vangelis Zourbakis, Konstantinos Michos and Thodoris Zouboulakis. Vassilis Maroulis, was absent.

While *Voyage to Kythera* by the late Angelopoulos might possibly be a masterpiece of cinema, there is absolutely no doubt that *Pastra Cretonaxiosa's* Antikythera swim is a turning point in Mediterranean swimming events.

Evgenia Giannini

ABOUT US

Founding Publisher - Metaxia (Sia) Georgopoulou is a big-picture person. Having worked in Australia as a Press Secretary and Advisor to Government ministers and parliamentarians, her return to her parental homeland gave birth to Kythera Summer Edition. With a passion for justice and enormous experience in community politics both in Australia and Greece, Sia is the powerhouse that brings Kythera Summer Edition to annual fruition. Sia is married to Dimitris Kyriakopoulos and they have an eighteen year old son, Alexandros.

Editor - Deborah Parsons has been coming to the island every summer for almost 30 years which tells you how much she loves the place. Born and bred in Melbourne, Australia, Deborah regards Kythera as her second home. Over the years she has worked as an archaeologist, a stone tool illustrator, a musician, a graphic artist and (finally) as a writer. This last career is the one that stuck. She writes scripts for film and television. She recently wrote the libretto for her first opera.

Feature Writer - Anna Cominos has been collecting and writing stories about her ancestral homeland since the early 90s. Anna has been creatively exploring the bicultural experience working as a cultural arts worker, performer and festival producer in Sydney, Australia. A regular contributor to international Greek-English news services, Anna has also been writing for KSE since 1993.

Artist - Daphne Petrochilos studied at the Chicago Art Institute in the United States and has held exhibitions in Dublin, London, Athens and Kythera. An artist in all aspects of her life, Daphne creates beautiful objects be it crocheting lace, weaving a hat or cement-rendering a wall at her traditional house in Broggi.

Writer - Dolly Boucoyannis considers herself an adopted Kytherian, having spent most summers on the island since 1996. Dolly studied jewellery design, gemmology and goldsmithing techniques abroad before returning to her home city, Athens, where she now runs her workshop and retail shop. Her unique hand-made personalized jewellery can be found at the Benaki Museum of Athens, retail shops and online stores around the world.

Translator & Proof reader - Paula Cassimatis is the calm supporter in our days of frenzy - no task is too small or too big, be it 30 or 3,030 words of Greek. All is met with unflappable composure. With Paula's final perusal of our pages done, the printing press rolls.

Writer - Maria Koukoulis is a graduate of classical philology and currently a post-graduate student of the Department of Theatrical studies at the University of Peloponnese. She has worked with the theatrical group 'Afantoi'. Passionate about archaeology, Maria participated in the Minoan Peak Sanctuary dig at Agios Georgios.

Writer - Dimitris Koutrafouris was born in Elefsina, Greece. He studied Law and is employed by the National Bank of Greece. Dimitri lives on Kythera with his family and has been a regular contributor to Kythera Summer Edition since 2009.

Writer - Pia Panaretos is a social anthropologist whose land rights work with Australian indigenous communities of the Northern Territory propelled her to research her own cultural heritage in a similar bid for heritage preservation. Her ancestors' migration 120 years ago necessitated a return to Kythera, where she was fortunate to spend two years living through the seasons pursuing participant-observation fieldwork on the anthropology of religion and the migration of spirituality.

Writer and Artist - Aspasia Patty was born in Australia and studied art in Brisbane where she teaches and paints full-time. Her commissioned portrait of the much loved Kytherian identity, the late Father Efthimio, hangs in the monastery of Agia Moni. Kythera has profoundly influenced her artistic journey and continues to do so.

Writer - Ippolytos Prekas has collaborated with KSE for fifteen years now. Maestro of digital and graphic design and passionate about Kythera, Ippolytos conceived the informative and successful *visitkythera* website. While still at university, he co-founded Porfyris, an organisation for young Kytherians. As Editor of the Porfyris newsletter, Ippolytos encouraged a plethora of issues affecting Kytherian youth to be discussed and debated for the first time.

Writer - Joy Tataraki was born in Kythera, grew up in Australia where she taught English and French in secondary schools in Queensland, then returned to Kythera in 1985, where she eventually established her own foreign language school in Livadi. Having studied English and French literature and Applied Linguistics, her foremost passion is language and literature. Now semi-retired, Joy spends her free time playing online word games, reading and, more recently, singing in the local choir. With her keen eye for detail and her red pen syndrome (she even corrects the memos her kids leave on the fridge), Joy has been KSE's proofreader for the last eight years. Her pet aversion? Missing commas!

kse.1993@yahoo.gr

EDITORIAL

WELCOME TO THIS, THE 25TH EDITION of Kythera Summer Edition. For 25 years we have been banging on about bureaucratic incompetence. We do this because we love this island with a passion. We love its people, its history, its emptiness in winter and the sudden fleeting buzz of tourists over summer. We love it when the wind blows, when the sun shines, when the frost sets, when the flowers bloom, when the waves crash over the Kapsali seawall. So here we go again.

THE EVENTS OF THE PAST YEAR have exposed many bare truths. The state and local authorities proved to be totally inefficient to deal with the catastrophic fires of 2017. Their lack of coordination together with inadequate planning for dealing with natural disasters caused irreparable damage, sorrow and loss of livelihood for the island and her population.

CHAOTIC SCENES CAPTURED LIVE on iPhones travelled in seconds to the island's diaspora throughout the world: villagers hacking through overgrown scrub to access vitally needed pumps exposed the inadequacy of our Municipality's disaster mitigation measures. Advance planning: nil. Preparation: nil. Fire drills: nil.

THE WRETCHED TRUTH is those who were elected and appointed to lead and protect the lives and property of the island's citizens and provide well-being through social and community services proved themselves to be inept and indifferent.

THE FIRES CAME AT the end of a disastrous summer. Plagued by transport issues since Easter 2017, left without any means of transport to Crete, tourists found themselves stranded. Unable to move between the islands, they cancelled bookings in droves. The economic loss for many on the island was catastrophic. For some it was the final straw. Family businesses nurtured and built up over generations were taken by the banks.

WHILE THE MECHANICAL BREAKDOWN of the boat was unanticipated, the Municipality was well aware the ship's contract was ending in September, only a few months away. Yet there had been no forward planning, no exploration of any provision for a new boat post September.

WHILE THE BOAT PROBLEM last year was particularly bad, transport issues have always been a major concern. Thirty years ago, there was a variety of ways to get to the island. You could even island hop your way down the coast on the Flying Dolphin. Plus the boat trips between Crete and Kythera were considerably more frequent. Times change. Fair enough, but access to the island should not be going backwards, which it currently is. And yet the Municipality avoid the issue. For the last fifteen years there has been talk about extending the island's runway which would allow bigger planes to land and encourage charters. But that's all it is – talk.

THERE ARE MANY LOCALS keen to find ways to extend the tourist season. A longer season would be economically beneficial for everyone. But if hotels, shops and restaurants are to invest in developing infrastructure and keeping open longer, they need to be confident that they have the support of a united Council. No-one is waiting with bated breath.

UNTIL PUBLIC SERVANTS are finally held accountable for their actions and justice is allowed to prevail, Greece will never change. The entrenched sickness of the system is perfectly exemplified by the recent resignation of world-renowned scientist Stamatios Krimigis as head of the Hellenic Space Agency. A man of principle, in his resignation letter he spoke of an unreliable bureaucratic structure with zero financial transparency, saying he felt like a "puppet for politicians in charge". Krimigis aspired to build the HSA with solid foundations based on meritocracy, evaluation and excellence and promote the participation of Greece in the global space industry. If only there were more like him. Unfortunately, Greece is still the land of "who you know" not "what you know". Incompetence reigns.

AS FOR THE HELICOPTERS that are used to transport emergency medical cases from the hospital to the mainland, tragically they too have fallen victim to the Memorandum. People critically ill or involved in serious accidents risk losing their lives due to long delays. So unless you are a politician or a VIP, you'll find yourself being transported to the mainland by motorboat or caique (fishing boat) in much the same way our grandparents were back in their day.

SO WHAT'S CHANGED? What lessons have been learnt from last year's disasters? Nothing. Zilch. Niente. Rien. Niets. Nichts. Ничего. Нищо. Ingenting. Τίποτα.

YES, GREECE IS STILL MIRED IN DEBT. Yes, the Council has no money to spend. But does this mean they have to consume their days in a haze of inertia? Fires and other natural disasters wait for no-one.

PLANNING SAVES LIVES. It also saves money. What it doesn't do is cost money. All it takes is time, vision and commitment. With elections less than 12 months away, let us hope that those with vision and commitment put up their hands and decide to stand. Because if they do, we predict a landslide.

SILVER JUBILEE
THANK YOU

This 25th Anniversary Edition features a beautifully drawn map by artist Daphne Petrohilos. Aphrodite is dressed in a *spalleto* (local Kytherian traditional dress) holding the scales. Aphrodite the planet, rules the sign of Libra, whose scales symbolise justice, balance, and equality. One side of the scale is for the past and the other side for the future, meaning our attitude must be in balance.

Our 1993 maiden Editorial wrote "...the challenge of discovering the balance between earning our living and respecting that which is around us. [...] we may be inspired to appreciate and uphold the traditional ways of life. [...] Kythera is internationally documented as having some of the most extensive arrays of flora and fauna. [...] Migratory birds that seek shelter on the island are rare and strikingly beautiful. Sadly unappreciated, the birds often fall prey to hunters who know no better." 25 years later we as a paper are still working with the principles of justice, balance and equality as our foundation.

In our 2018 Edition, we herald the call to never again allow the ecological crime of mass destruction of the land by preventable fires, and demand galvanization of bureaucratic competence and civilian responsibility. Spotlights too are the problems of medical negligence, access to medical evacuation and poor transport planning. Justice resonates in our articles on reclaiming the histories of scattered migrants, the protection of our Greek language in print, and honouring the fallen who fought against the ultimate injustice of war.

The beauty of balance is modelled in nature; the balance of past and future is modelled in reinventing traditional practices into modern businesses.

We witness in our articles too the balance of purpose. Stone walls and water infrastructures were multipurposed, as were the methods of working the land alongside nature, and the science of architecture, building aesthetically while embracing the environment.

We learn of the need to balance responsibility for the land between ourselves, government and non-government bodies. We read of the balance of birds, and indeed people, living between two countries, and restfully, the balance of the silence and rhythms of Kythera.

The value of equality was a way of life for the much loved late soccer coach of Kythera, instilling in his students the value of fair play.

For 25 years our paper has been a source of information, which goes towards combating ignorance, one of the greatest threats to justice and equality.

It has been said that the opposite of poverty is not wealth but justice. For Kythera and for our paper, the opposite of injustice is the call for the protection of livelihoods, land and lives.

In this 25th year we thank: Nick and Viola Haros & family of St George Foodservice for their continued generosity; the Nicholas Anthony Aroney Trust; the Kytherian Association of Australia; the Kytherian Association of Queensland and Bev Hillier. We are also indebted to the Karvounades Coffee Club and to Pia Panaretos. Without them you would not be reading this issue.

**I AM GREEK
AND I WANT TO GO
HOME**

**I WAS BORN
IN GREECE
MY SISTERS
ARE THERE**

INDEPENDENT MOVEMENT
FOR THE REPATRIATION
OF LOOTED GREEK ANTIQUITIES

www.iamgreek.gr

BEAUTY AND STRENGTH

Caryatids were architectural sculptures employed in lieu of columns to support the entablature of buildings. The most famous are the six marble maidens (koral) that supported the porch on the south side of the Erechtheion. On their heads, their thick hair carved in elaborate braids, they carry a marble, basket-shaped capital. They are dressed in a Doric peplos and support their weight mainly on one leg, with the other slightly bent. The bent leg and the folds in the drapery have been interpreted as indications that the Caryatids are moving in a ritualistic procession (ca. 415 BC, originals in the Acropolis Museum).

pyrgos house

**For an unforgettable Kythirian Summer
Join our activities and be delighted!**

- Guided walks
- Kythirian Cooking Workshop
- Olive Oil Soap Workshop
- Organic Olive Oil Tasting
- Thyme Honey Bee Excursion
- Canyoning Tours
- Mountain Bike Tours
- Sea Kayak Tours

Bookings and inquiries at
Pyrgos House Tourist Office – Potamos
(0030) 698986 3140 – www.pyrgoshouse.com

EXPLORE DREAM DISCOVER DIVE

KAPSALI'S NEWEST VENTURE goes underwater! Explore Kythera's underwater landscape. Kythera's crystal clear waters make it the perfect place to discover underwater nature: nudibranches, invertebrates, crabs, shrimp, seahorses, sea turtles and, if you're lucky, dolphins. Sea turtles and dolphins love the clear Kytherian waters.

PHOTO BY EVANGELOS TSGARDAS

Experience the Kytherian underwater world with diving instructor George Lampoglou at the Kythera Dive Centre in Kapsali. He and his experienced team of divers will train you and take you on a tour of some of the best diving sites in Greece. Explore the underwater caverns and canyons and stunning rock formations. As you dive marvel at the cuttlefish and octopuses. You can choose to have a single dive experience for the day or, if you like, you can complete and earn your PADI Open Water Diver Certificate which allows you to dive anywhere in the world! Enrol the kids* in a course at Kapsali while you relax and laze on the beach or chill out at one of Kapsali's many cafes or tavernas. They'll have fun as they discover the underwater world of Kythera.

* All children must be over 10 years of age.
Kythera Dive Centre. Tel: 27360-37400 or 6944-314152

GEO WALKS

DISCOVER, explore and photograph spectacular Kytherian phenomena which are part of the geological heritage of Kythera with geologist Markos Megalooikonomos.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΤΕ με τον έμπειρο γεωλόγο Μάρκο Μεγαλοοικονόμο το φυσικό περιβάλλον, τη γεωλογική ιστορία του νησιού, εξερευνήστε και φωτογραφίστε εντυπωσιακά γεωλογικά φαινόμενα, που αποτελούν τμήμα της γεωλογικής κληρονομιάς των Κυθήρων.

GEO WALKS with Markos Megalooikonomos. Tel 6973.212898

GLASS BOTTOM BOAT

EXPLORE KYTHERA'S SECLUDED BEACHES with Spiros Cassimatis in Alexandros, the Glass Bottom Boat. Explore the coastline of Kythera with Captain Spiro or perhaps take one of his regular sea excursions to Elafo-nissos' award winning Simos beach, Antikythera and Neapolis. Discover the pisoyialo (west coast) where you can swim at remote coves. And whatever you do, don't leave

Kythera without a sea excursion to Hytra - the Egg - the rock that rises so dramatically from the sea south of Kapsali. This 'rock' has a life form of its own. The final stop before Europe and Africa, it is a place where many rare migrating birds gather. At Hytra Spiro will anchor his boat, allowing you to snorkel and discover the brilliant underwater sea life.

Alexandros Glass Bottom Boat. Tel: 6974-022079
Prior reservation is necessary.

ADVENTURES AND EXCURSIONS

PYRGOS HOUSE OFFERS A RANGE OF ACTIVITIES.

Visit the Pyrgos House office in Potamos, opposite the Ilariotissa church, or contact Frank van Weerde on 6989.863140. Choose from the following activities.

SEA KAYAK TOURS

Explore Kythera from the sea. Paddle along rugged coastline, float near caves, relax on a deserted beach for a picnic. Beaches visited are accessible only by kayak or boat. All pristine, natural and pure.

CANYONING Adventurous tours through Kakia Lagada Gorge and Koufogiato.

MOUNTAIN BIKING Tour 1 Easy and Relaxing or Tour 2 Strenuous and Adventurous. Ride on after a briefing by Pyrgos House guide Alexis.

WALK WITH FRANK Guided walks by Frank van Weerde in spring and autumn. Summer walks in June, July and August. Enjoy Kythera's natural beauty.

SUMMER SCHOOL ON KYTHERA

FOR THE THIRD CONSECUTIVE YEAR the beautiful island of Kythera will host a diverse group of university students from Greek and foreign institutions. These students, who are voluntarily offering their work and knowledge, will contribute to the realization of ideas generated by the 2nd Summer School of Environmental Education Communication and Awareness in 2017 in cooperation with the program Y.E.S. (Your Environmental Society).

The aim of the program is to bring about a change in attitude to the environment by making locals and tourists alike understand how they can adopt more responsible environmental behaviour. The students will also be participating in decision making workshops related to vital environmental issues. All participants will have the opportunity of attending a series of lectures on environmental topics. One of the activities of the Summer School includes daily data collection related to beach cleaning and marine litter.

At the Student Camp they will lead talks on the unique areas of the island and will learn about its beauties (pathways, Natura 2000 designated areas, water mills, springs, etc.). New adventurous escapes, new levels of knowledge and new attitudes will be acquired.

Children aged four and above are welcome to participate in the Summer Camp. There will be groups for Elementary School, High School and Lyceum. We look forward to having new friends join us this year.

Information: Environmental Kiosk in Kapsali. The program runs from 25th July 2018 to 5th August 2018.
Program Coordinator: Efsthios Loupas (Environmental/ Environmental Educator)
Tel. +30 6985.783607 or efsta9412@gmail.com

EXTREME ACTIVITIES ON KYTHERA

ARE YOU AN ADVENTURE fan looking for a really great island experience? Try our suggestions and enjoy Kythera to the max!

Climbing: Climb the steep slopes of Sparagario (Kapsali), Faskomilies (Diakofti) and Kakia Laggada (Agia Pelagia)

Canyoning: Traverse the Paliohora Gorge, using the appropriate equipment. A difficult route with two difficult points where you will need to rappel.

Sea Kayak: Follow experienced guides on coastal routes, starting from Kapsali and Platia Ammos.

Mountain biking: Best place for cycling is the Gerakari Forest which has an impressively labyrinthine network of dirt roads.

Diving Tourism: The diving school in Kapsali offers basic training in diving. Diving in the bay of Kapsali is one of the best experiences.

Hytra islet: Visit the underwater cave of Hytra, with captain Spiros and Glass Bottom. Also try swimming in the cave.

Off Road by car: The island has a rich road network, but if you really want to experience its wild beauty, explore the dirt roads in an off-road car. West Kythera has some unbelievable routes!

For more information: visitkythera

TWELVE RECOMMENDED BEACHES

By Ippolytos Prekas, visitkythera.com

ALTHOUGH A SMALL ISLAND, Kythera, thanks to its rich geomorphology, has an extended coastline with about 40 large, small and very small beaches. Several of them are accessible by road, whilst others can only be reached by sea. Some beaches have organized facilities with refreshments, umbrellas, lounge chairs and other amenities. We have selected twelve beaches offering you the best experiences and water fun this summer. So dive in, swim, relax and enjoy!

Paleopoli The largest beach on Kythera is located in the east, next to the fishing village of Avlemonas. It is sandy with very fine and colourful pebbles and relatively shallow waters. It features umbrellas with lounge chairs, a beach snack shack and public toilets. Access is by paved road leading to a large parking area. The beach has been nominated for the Blue Flag Award. It is slightly exposed to the northeast winds. According to mythology, Paleopoli is the birthplace of Aphrodite, the goddess of love.

Kaladi This picturesque beach is the island's trademark. It has been photographed more than any other beach. Situated to the east, it has pebbles and deep blue-green waters, and is divided into two small bays by an impressive rock. Access is by a paved road leading to stone steps descending to the beach. This beach is not organized and parking is limited. It can be described as "busy" since its natural beauty attracts most of the island's visitors. It is exposed to the northeast winds.

Kombonada Famed for its wild beauty, Kombonada is located east of the village of Travasarianika. Covered in smooth, small white pebbles with deep water, encircled by sharp cliffs this beach is accessed by a paved road leading to ample parking. A well-organized beach with a snack shack, comfortable lounge chairs, umbrellas and toilet facilities. Kombonada is exposed to the northern and eastern winds. If you want to enjoy sunrise or the full moon, the view of the horizon from here is gorgeous.

Halkos Are you looking for a beach that is not affected at all by winds? Visit Halkos. It is located to the south of the island and has pebbles, deep water suitable for snorkelling, and wonderful colours. The beach has umbrellas with lounge chairs and a beach snack shack. Access is via a paved road from the village of Kalamos; the last 300 meters is a dirt road. Parking is satisfactory.

Kyriakoulou Want an escape to an isolated secluded beach to swim? Kyriakoulou beach is located east of Kapsali. You can reach it only by sea via a tourist boat leaving from the Kapsali pier. It is a small beach with green colours, deep water and pebbles.

PHOTO BY VENIA KAROLIDOU

Kapsali The popular beach of Kapsali is surrounded by cafes and tavernas below Chora's Venetian fortress. With fine sand and pebbles and shallow water, Kapsali is protected from winds and is organized with umbrellas and lounge chairs. An ideal beach for families. A special ramp and amenities for bathers with disabilities is also available at this beach which has been awarded the Blue Flag award. Kapsali offers cruise boats for short excursions, water bikes, canoes and a diving school. In the late afternoon sail away with the glass bottom boat Alexandros to the

rocky islet of Hitra (or Egg) where you can swim in a stunning sea cave.

Sparagario This small beach, known as a nudist beach, is located across from Kapsali at the mouth of a small gorge below Kythera's Castle. It has pebbles and deep water, and can be reached via a dirt road. Tourists can also access it by renting a water bike from Kapsali beach.

Melidoni is located on the southwest side of the island, after the village of Drymona. This small, sheltered beach has fine sand and small pebbles, with relatively shallow waters. It is organized with a beach snack shack, umbrellas and lounge chairs. A four-wheel drive jeep is recommended as a large part of the access road is a dirt road. The beach is protected from the winds.

Routsouna If you came to Kythera to escape the crowds and are looking for a deserted beach where you can relax, then Routsouna is it. Located on the northwest side of the island, five km from Gerakari, this beach has pebbles and deep water. Exposed to the northwest winds, access is via a dirt road that requires a four-wheel drive or jeep. Because the road network in the area is not marked, we recommend using a GPS device. With good weather and visibility, the views of Mani and Cape Tainaro are stunning.

Platia Ammos The beautiful fishing village of Platia Ammos, at the northernmost end of the island, has a lovely blue beach with sand and fine pebbles. The beach is organized with umbrellas and chairs and is bordered by coffee shops and sea food restaurants. Access is by a paved road, three km from the village of Karavas. The beach has been nominated for the Blue Flag Award.

Laggada Legend has it that Barbarossa landed on this beach when he attacked Kythera and besieged Paliochora. It is 2.5 km east of Agia Pelagia via a dirt road. This Blue Flag awarded beach is fully organized with umbrellas, lounge chairs and a beach snack shack. It has sand, fine pebbles and relatively shallow waters and offers great views of the Malea cliff. It is exposed to the northern winds. Next to Laggada, the splendid gorge of Kaki Lagkada opens up.

Diakofti One of the most beautiful beaches of the island, Diakofti is located at the northeast beside the harbour. Fine white sand and very shallow waters in turquoise colours make it an ideal beach for small children. The beach is not easily affected by the winds as it is protected by Makrychthya, the islet directly opposite. Diakofti beach, a candidate for the Blue Flag Award, is organized with sun lounge chairs and umbrellas, cafes and waterside restaurants and plenty of parking space.

These beaches are just the beginning... there are many other beaches waiting to be discovered. Log on to Visitkythera.com with your mobile phone to access relevant information. Best wishes for a great summer!

BEAT THE HEAT AT KYTHERA'S COOLEST BEACH BARS!

All of them great. Each of them unique!!!

Komponada is located on the east coast between Palaipoli and Firi Ammos. Hidden at the end of a meandering, easy to drive road, this spectacular private beach is accessible via the villages of Agios Elias, Karvounades and Livadi.

Laggada Beach at Agia Pelagia is discreetly located a million miles from nowhere at the end of the Paliochora gorge. By day the vibe is laid back and cruisy. After sunset... you've just got to be here. Magic!

Both beaches with clean, organised facilities. Cool drinks, beers, sandwiches, snacks and burgers.

Our beaches offer cocktails and free wi-fi for our customers!

Δύο πολύ όμορφες και μοναδικές παραλίες οργανωμένες και καθαρές.

Προφέρουν Σροερά ποτά, μπύρες, σάντουιτς, σνακ & burgers!

Credit cards accepted
Δεκτές πιστωτικές κάρτες

info &
reservation
Komponada & Laggada
t. 6947 409907

ON ARCHITECTURE

By Domna Kontaritou, Architect NTUA

SUCCESSFUL SYNTHESIS LIES AT THE HEART of every aspect of human activity, from relationships and their social dimension to interventions in the natural landscape. As the natural world gradually became inhabited, settlements were created and buildings (primarily domestic) constructed whose criteria were essentially functional: orientation, the prevailing weather, the availability of materials and technical know-how. This led eventually to the idea of architecture, an idea often misunderstood and indeed meaningless to many. As a concept, architecture is unitary, but with characteristics constantly modified in its relationship to time and space. Applications multiplied, technology developed, needs changed. Architecture became formalized as concept, as science, as research.

A compound term with a complex essence, many regard "good" architecture as a matter of personal aesthetics, reducing the issue to

a polarity of liking or disliking – an approach at best simplistic. While there are rules, these are not always immediately apparent. Of course, beyond these rules there is room for inspiration, soul and passion, always accompanied by the principle of measure, a principle interpreted differently by every culture and in every place.

Regarding Kythera today, while an unsophisticated assessment of its constructed environment might be initially positive, a more knowledgeable observer would probably characterise it as "respectable, particularly in comparison to other islands". An architect however would be more hesitant and would distinguish, judge, reject and propose. I will attempt to approach the issue from an intermediate position.

The island possesses a recorded architectural history, a varied natural environment, numerous scattered settlements, and is experiencing an increase in construction due to the development of second homes and of tourism. Regardless of whether or not we are professionals, we are all consumers, each of us with individual needs and tastes, with different life experiences and memories, with different educational backgrounds and different goals.

Successful synthesis -meaning a synthesis aiming at results which, beyond theorising, are visually pleasing- when applied to the built environment is a common and reasonable yet ambitious aspiration. The designer's purpose is to merge history, the old and the new, to harmonise the relationship between masses and built and unbuilt space, to respect the scale of the new construction in relation to the environment and existing structures, and to consider functionality and individual aesthetics. In other words, to design with measure - measure which avoids every kind of excess and which has nothing to do with legality or illegality - there are, after all, examples of particularly attractive illegalities. What I am referring to is a lack of moderation approaching extravagance, a tendency to excess when it comes to calculating needs and priorities which can lead to the disproportionate satisfaction of aesthetic and other choices on the part of the designer and/or commissioner. These represent a classic case of loss of measure: when the designer's "architectural vision" and the commissioner's "dream" neither agree with each other nor sit comfortably in the environment, the result is multiple discordance.

We, the designers, as well as those for whom we design – I avoid the term "clients" – must keep in mind that a particular building concerns not just its owner and designer. Buildings have a physical presence. They have permanence. They affect the overall aspect of the place in which they stand. As such they concern all of us, present and to come.

From whatever position we occupy, we should try to create buildings in full consciousness of all the relevant parameters and circumstances, namely the needs, the place, the landscape, the technology, the economic factors. Buildings capable of adapting to different uses, buildings to be enjoyed and not merely displayed; above all, in the case of dwellings, houses with personality, houses for those who are to inhabit them.

With measure as the touchstone, and also with the joy of creation.

DRY STONE WALLS (XEROLITHIES) ON KYTHERA

by Aspasia Patty

OUT OF ALL the fascinating features of historical interest in Kythera, its dry stone walls (Ξερολιθιές) rank with the very best and should definitely feature on one's list of must sees. It would be so easy to overlook them and think of them simply as something that was aesthetically pleasing, perhaps even an early expression of art in the landscape. But these historical gems are so much more.

The walls have a surprisingly rich history that dates back to antiquity. They have stood the test of time and are a testament to the ability of the craftsmen of yesteryear. Dry stone walls had many functions. As Kythera is a relatively barren, rocky island the land needed to be cleared of troublesome rocks before it could be farmed. These rocks were used to make walls where the animals could be penned and boundaries of properties defined.

The work was backbreaking. In order to survive the farmers needed to adapt the natural environment, tailoring it to their needs. They needed arable land and soil was scarce so they made terraces on steep inclines, using the rocks to make retaining walls that would protect the precious soil that they had carried from washing away. A consequence of poor farmers wanting to give each of their children a piece of arable land, means some of these terraces were minute, barely 50-100 square metres in size. According to E.P. Kalligeros, lawyers used to refer to these tiny plots as "To

Τσιριγώτικο Μερτικό" (the Kytherian Portion).

Kythera has an impressive and extensive network of dry stone walls. Significant examples can be seen at Paliochora, Fratsia, Aroniadika, Mylopotamos and Karava. It is interesting to note that most Australians of Kytherian descent have long been familiar with the dry stone terraces of Karava. In 1976 Tess Mallos, the Kytherian/Australian chef, published a Greek Cooking book of recipes sourced from her Kytherian ancestors. Every Kytherian household had one. Featured on the cover are the Karava terraces of dry stone walls which have created an unforgettable impression on all generations since.

What makes the walls so amazing is that they were built without mortar. Built to withstand the wind and the rain, the traditional method of construction demanded that the base of the wall be wider than the top, with the two outer load-bearing faces held together by interlocking pieces of rock from the base to the top of the wall - much like a jigsaw puzzle. When done properly, these walls could (and have done) last for thousands of years. Unlike the early Australian farmers in the 1860s who had to import expert stone wallers from Ireland, Scotland, and England to help with the rabbit problem, here on Kythera this specialised craft of dry stone wall construction was handed down from father to son.

Some have suggested that Kythera's dry stone walls are worthy of inclusion in UNESCO's World Heritage Movement. While Kytherians are deeply conscious of the social significance and cultural heritage of these walls, the reality is that the rural population and the intensity of cultivation have dramatically declined. Let us hope, however, that these unique constructions are protected and maintained, and that future generations will still be able to appreciate their social and historical importance.

Βιβλιοχάρτος
BIBLIOXARTOΠΩΛΕΙΟ
MULTI-LINGUAL BOOKSTORE

*The cat enjoys lazing on the beach
reading the best books!*

*Ο γάτος... του βιβλίου πάει στην παραλία
με τα καλύτερα βιβλία!*

Panos N. Kalligeros
Livadi and Chora, Kythera, tel. 27360 37077

KYTHERA ISLAND
TRAVEL GUIDE
GREECE

Tourist information in four languages
www.information.kythira.info

CATERING SERVICE
PURE LOCAL PRODUCTS

LIVADI 80100 KYTHERA / T: 2736.031781

Ampelos
ORGANIC LOCAL WINE
& MEDITERRANEAN TASTES
Elena Mageriou
Mylopotamos, t:+30 27360 38281

Αμπέλος
ΝΤΟΠΙΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΡΑΣΙ
& ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΓΕΥΣΕΙΣ
Ελένα Μαγείρου
Μυλοποτάμος, t:27360 38281

THE HUNT CONTINUES

LAST YEAR we found two more British milestones. Number 4 was discovered lying askew on the side of the road between Chora and Livadi, making it difficult to notice. The deputy mayor has promised to reposition it at some time in the future. While we had read that the number 10 milestone was located at Mitata, when we asked around the village the previous year, no-one knew of its existence. Then one day, as we were driving away from the main square along the road behind the church, Ina caught sight of something at the junction. There it was at the corner of the wall opposite the number 10 milestone! Keep your eyes peeled. There's still a few more to be found.

Ina and Jean Bingen

THE ESSENTIALITY OF WATER

TO MY DEAR NEPHEW, on your first embarkment for Kythera, find welcome in Auntie Filio's story of your paternal great-great grandmother Rellia -

PAINTING BY ASPASIA PATTY

"...below the Pagouroti olive grove was the gorge and on either side sharp slopes, 600m high. On the bottom terrace, was a little spring, where the water overflow came out in the gorge which was full of cypresses, bamboo and reeds. From there we could see the sea of Agia Pelagia.

Yiayia Rellia, would come very early from Potamos, before sunrise, and with her pitcher she carried water from the spring and watered the new olive trees which she planted on the high high terrace. The tyranny of height! How many trips she made up and down for a distance of 500m, sheer sides, on slippery ground – and at sunset she would go home to Potamos. About a six km trip ..."

The waters of your ancestral villages were a vital source of livelihood. In Rellia's era, your maternal forebears also in their two villages celebrated picnics at the pristine spring of Trifyllianika, and from Areoi they took their grains for milling to the watermills of Mylopotamos. Streams powered the watermills of the flourishing milling industry when Kythera had over 80 watermills, particularly in Mitata, Mylopotamos, Karavas, Ocheles gorge in the west, and Agia Pelagia.

Naturalists at this time were recording the water ecology of Kythera - quite fitting given the word ecology is derived from the Greek "oikos" meaning household, habitat. Specimens of species which have either not or rarely been observed in recent times are stored in the Natural History Museum in Vienna.

By Pia Panaretos

Water species recorded in Rellia's era are still observed by the naturalist Dr Mario Broggi, in the four villages of your forebears. The Balkan frog was sighted in the spring area of Agia Pelagia and west of Trifyllianika, and along with the Grass snake, was also seen around the watermills of Mylopotamos.

The Mediterranean house gecko was seen on a "cistern at the roof-top of the church" at Trifyllianika and the snake-eyed skink was found in large numbers near Arei.

According to the UNESCO 2015 Climate Frontlines Report for Kythera and Antikythera, Kytherian beekeepers have reported experiencing "more intense, frequent and prolonged heat waves compared to the past" which concurs with scientists' future estimations for South Greece that these factors will increase "periods of 'effective drought'."

Understanding the water sources of their mills are the descendants of several watermill owners who have honoured their ancestors' labours by meticulously restoring the watermills to all their subtle beauty. The Stone House apartments of Agia Pelagia display aspects of the original mechanisms, and the Phillipas functioning

watermill of Mylopotamos is surely on par with the restored watermills of the award-winning Open Air Water-Power Museum in Dimitsana, Peloponnisos. In Karavas a university project is clearing the densely overgrown watermills and other water infrastructure to research the historical use of water in the Karavas watershed.

Such restorative endeavours will educate us as to how earlier populations managed their water resources. Withstanding the impacts of world events, Kythera has for centuries evinced a resilience in the face of pirate attacks, serfdom, and desertion. Now may it find adaptive ways to be resilient to changes in the climate.

Migratory birds on Kythera find a home, an "oikos" in the beach lagoon of Kaki Laggada, one of the island's few wetland structures. You will always find your way home to your habitat- that's the resilience of your connection to your heritage.

FROM KYTHERA TO MADAGASCAR

By Nikos Tsiopelas, Antikythera Bird Observatory

WHILE MANY IN GREECE have heard about Madagascar, as a far-away exotic destination, very few have visited it. Nevertheless, there is one compatriot of ours who does not hesitate to travel 15.000 kilometers each year in order to share his life between these two countries. Of course we are not referring to a human but to a falcon. The Eleonora's falcon (*Falco eleonora*), better known to the Kytherians as "Varvaki".

The Varvaki in Kythera has its stronghold on the vertical cliffs that rise above the iconic islet of Chytra (Avgo), with some other pairs nesting at Kofinidia islets. Even more falcons are located at Antikythera and at Crete's Gramvousa peninsula. As a result, this wider marine area between Kythera and Crete is regarded as one of the most important for the species on a global level.

The first of the Eleonora's falcons arrive at Kythera in April. By November, the last of them have departed, heading to Madagascar where they will winter along with the total global population of this species. These falcons are solitary travelers. In order to reach their final destination in the Indian Ocean, they need to fly over most of the African continent. (Yes, even the juvenile ones who haven't been to Madagascar before!) The route they take stretches out over 7000 kilometers above places the average man only sees in documentaries, such as the Sahara desert, the Ethiopian plateau, the savanna in Tanzania and the coral reefs of the Mozambique canal. On their return, the Greek Varvakia follow a different route. From the east coast of Africa they head to the Arabian Peninsula from where, by crossing the countries of the Middle East (Israel, Syria, Lebanon) and Turkey, they enter the Aegean Sea from the east.

So this summer, if you spot the dark silhouette of the falcon drifting in the wind above the island, you might reflect on the places it has been and perhaps feel a twinge of jealousy for not having wings yourself.

ROUSSOS

CERAMIC WORKSHOP

Open every day all day!

Στο εργαστήριό μας μπορείτε να δείτε και να μάθετε πώς κατασκευάζονται τα χειροποίητα κεραμικά. Θα βρείτε αντίγραφα κυθηραϊκών σχεδίων που χρησιμοποιούσαν παλιά στο νησί. Η οικογένεια Ρούσσου είναι πρόθυμη να σας ξεναγήσει στο εργαστήρι της που είναι στο Κάτω Λιβάδι, πάνω στο δρόμο για τον Κάλαμο. Ακόμη μπορείτε να επισκεφτείτε την έκθεση Ρούσσου στον παραδοσιακό δρόμο της Χώρας.

Η έκθεση και το εργαστήριο λειτουργούν καθημερινά

“ΡΟΥΣΣΟΣ” ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ
Kato Livadi, tel: 2736.031124

Summer 2018, Kythira, Greece
36°09'00.05" N 22°59'12.65" E

Born with French passion, inspired by Greek tradition: Bon Bon fait maison makes artisanal crepes and ice-creams fresh every morning, in our sunny shop in Chora on the beautiful island of Kythira.

Με Γαλλικό πάθος και με έμπνευση από την Ελληνική παράδοση το Bon Bon fait maison δημιουργεί με μεράκι σπιτικές κρέπες και προσφέρει φρέσκο παγωτό κάθε πρωί, στο ηλιόλουστο μαγαζί μας στη Χώρα Κυθήρων.

fb.com/bonbonfaitmaison | www.bonbonfaitmaison.com | instagram/bonbonfaitmaison
CHORA - KYTHIRA
tel +30.27360.31418

DISCOVERING YOUR ROOTS

THE KYTHERIAN GENEALOGY CLUB of the Kytherian Association of Australia is run by Kalie Zervos and Amalia Samios. They have access to more Kytherian family history records than anywhere outside of Kythera and are dedicated to translating these records into English for future generations. They assist people who wish to research their family trees and, for a fee, can research and compile a family tree for you which in most cases dates back to the mid 1600s.

In between compiling trees for Kytherians, they are piecing together the family tree of the entire island of Kythera one district at a time. They have been working on the Potamos district for the past three years. This district includes the villages Potamos, Karavas, Christoforianika, Trifilianika, Logothetianika, Katsoulia, Komini-anika and all the smaller villages in the top part of the island.

With access to records granted by the Municipality of Kythera, they are able to use a large variety of available sources to gain as much information as possible. Some of the sources they are using include the birth, death and marriage records from 1859-1917. They have also read and translated into English the thousands of digitised images that appear on the Greek Archives website of church registers dating between 1700s and 1865; and for some villages as early as the 1600s. Not only do these have birth, death and marriage dates, occasionally they might also include a cause of death, such as "struck by thunderbolt", or a story about a man dying while trying to rescue shipwreck survivors and cargo, or a marriage held in secret against the wishes of their mothers.

Amalia and Kalie also have access to twelve British and Venetian censuses dating from 1721-1849. In addition, electoral rolls from 1868-1910 are being used to learn the occupations of men where possible, as well as migration details. Currently they are reading old Kytherian newspapers dating back to the 1890s, searching for interesting historical accounts of events in Kytherian lives. All possible available sources are being read and added into the Potamos District tree including each piece of information found for every individual. They also intend researching references on as many immigrants as possible so they can learn where they moved to, what they did once there and when they died.

A future plan of the Genealogy Club is to have the Potamos District family tree published online as a database so Kytherians can access their family tree with a few simple clicks.

The biggest, and hopefully most valuable, part of this project is tracking down photos and stories for as many of the people on their family tree as possible. For this part of the project, they asked members of the Kytherian community to send pictures and a short biography of any ancestor born in any of the villages in the Potamos district in the years leading up to 1917. The response they have received has been overwhelming. While they were aiming to receive over 500 photos, to date over 650 people have been identified with a photo and more are being sent through each week. The oldest male they have an image of is Panagioti Nothos (Panareto), son of Mina, who was born in 1829 while the earliest female is Stavriani Megalokonomou, daughter of Yianni, born in 1836. Amalia and Kalie report how won-

1948. Travelling party from Kythera, via Pireaus. First day in Sydney after a 42 day voyage to their soon to be second homeland.

derful it is piecing together photos sent in by different people, and discovering once they are compiled, that they have identified a whole family of siblings. They wish to preserve the memory of these people before they become forever lost as the unknown faces of beautiful old photos.

If you have any photos or stories you wish to contribute to this project contact the Kytherian Genealogy Club at genealogy@kytherianassociation.com.au.

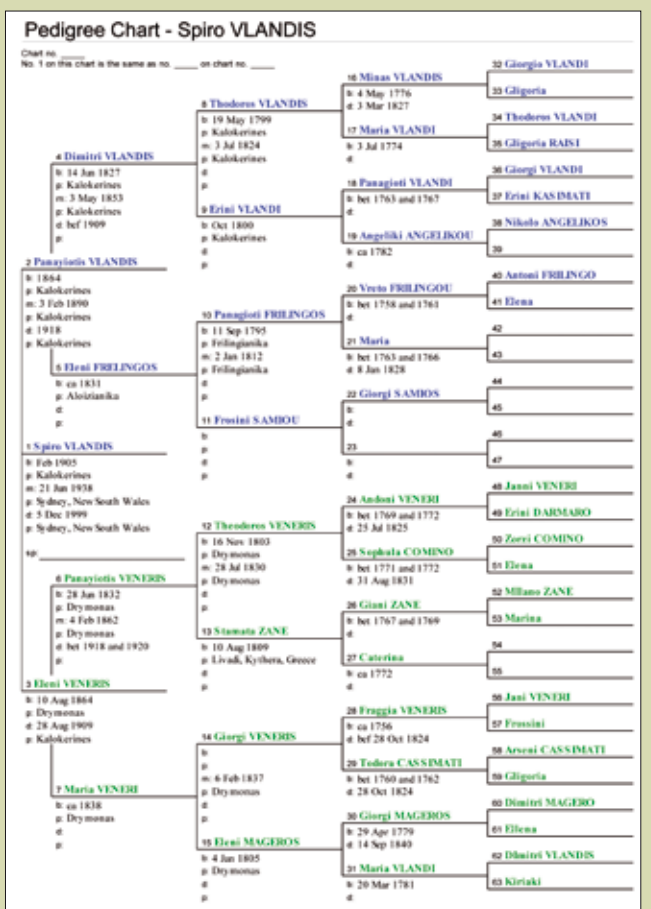
John and Maria Cominos wedding photo, Potamos 1930

Mass murder with a dash of royalty

The family tree of Spiro Vlandis, grandfather of Amalia Samios from the Kytherian Genealogy Club. We can see the first six generations of the Vlandis branch, starting with Spiro Vlandis and going back to about 1630.

While births, deaths and marriage dates are the meat and potatoes of genealogy, it's also quite common to turn up other juicy little tidbits. For example, Amalia discovered that Spiro's mother Eleni Veneris (born 10 August 1864, person number 3) was one of the victims of the infamous "Captain 17" murders which took place in Kalokerines in 1909. Eleni who was the only victim of the Lagonaris mass murders to survive the day of the attack, succumbed to her injuries five days later.

As if this wasn't exciting enough, Amalia discovered yet more surprises when she researched the family tree of Spiro's wife. While his wife was born in Sydney, her grandparents were born in Cornwall, Germany and Ireland. It turns out Amalia's 19x great grandfather was Edward I of England and her 28x great grandfather was Henry I of France.

Φυρρογή

Το Φυρρογή ιδρύθηκε το 2008 και δραστηριοποιείται στο χώρο της πώλησης και αγοράς ακινήτων. Το 2011 επεκτάθηκε στην πώληση οίνων και παραγωγής του παραδοσιακού λικέρ Φατουράδα. Έτσι μετά από 4 χρόνια, τον Ιανουάριο του 2015 ιδρύεται η **Κυθηραϊκή Οινοποιία - Ποτοποιία** στον κεντρικό δρόμο Ποταμού-Λογοθετιάνικα όπου οινοποιούμε την ποικιλία σταφυλιού Αρικαράς, παράγουμε την παραδοσιακή Φατουράδα, το ελαιόλαδο, τοσίπουρο και άλλα που μπορείτε να δοκιμάσετε! Επίσης στο οινοποιείο μας μπορούν οι παραγωγοί των Κυθήρων να οινοποιήσουν τα σταφύλια τους στο σύγχρονο πνευματικό πιεστήριό μας, εξασφαλίζοντας την ποιότητα αλλά και το σύντομο χρόνο οινοποίησης.

Founded in 2008, **Fyrrogi** is actively engaged in the sale and purchase of real estate. In 2011, it expanded its activities into producing quality wines and Fatourada, a traditional liqueur based on tsipouro. Situated on the main road Potamos-Logothetianika, the newly-founded **Kytherian Winery & Distillery** also offers its customers olive oil and a variety of local products. Taste them all!

ΚΥΘΗΡΑΪΚΗ ΟΙΝΟΠΟΙΑ - ΠΟΤΟΠΟΙΑ
Κεντρικός δρόμος Ποταμού-Λογοθετιάνικα,
τηλ: 27360 33654, 6972 170 172
Κατάστημα: Χώρα, τηλ: 6972 118 656

KYTHERIAN WINERY & DISTILLERY
Main road Potamos - Logothetianika
tel: +30 27360 33654, +30 6972 170 172
Shop: Chora, tel: +30 6972 118 656

COMINOS OLIVE GROVES, QUEENSLAND AUSTRALIA

By Sally Cominos Dakin

IF YOU DRIVE AN HOUR SOUTH OF TOOWOOMBA in Queensland, Australia, along the country roads that link together the rich farmlands of corn, sunflowers and cotton, you will come to Cominos Olive Groves. As you approach our grove, the landscape changes slightly. Less land has been cleared for broad acre farming and you experience a taste of the Australian scrub, dotted with native red gums, ghost gums and wattle trees. If you travel through at dusk, you need to watch out, for it is 'cocktail hour' and the Kangaroos are jumping everywhere, from waterhole to waterhole.

As most Greeks have been brought up to know, 'the humble olive tree is the oldest cultivated tree in existence and can live for thousands of years'. Athens is named from the Goddess Athena who brought the olive to the Greeks as a gift. Zeus had promised to give Attica to the god or goddess who made the most useful invention. Athena's gift of the olive, useful for light, heat, food, medicine and perfume, was picked as a more peaceful invention than Poseidon's horse - touted as a rapid and powerful instrument of war. Athena planted the original olive tree on a rocky hill that we know today as the Acropolis. The olive tree that grows there today is said to have come from the roots of the original tree.

Olive farming in Australia dates back to the early 1800s, where olives were probably first planted in groves around 1805 in Parramatta near Sydney, New South Wales. Today, nearly 90% of olive and olive oil production is led by our southern states of Victoria and South Australia. As for the planting of trees further north in Queensland, this probably occurred around the late 1830s with French and Sicilian varieties. Our grove is probably one of only a handful in Queensland today that are recognised for producing Extra Virgin Olive Oil, table olives and olive based cosmetics on a commercial basis.

My family took on our grove in 2003 with just 1000 young trees and a small water pump. With no formal farming experience, an extremely steep learning curve and definitely a touch of madness to even think of returning to something that resembled the subsistence existence of my great grandparents, our grove has come of age. It has survived floods, droughts and bushfires. We can now repair tractors and irrigation systems. We can build dams and even find water. My Godfather Andrew Nearhos taught my father to divine for water using a simple wire coat hanger.

We now tend to some 5000 olive trees including Koroneiki, Kalamata, Manzanilla and Frantoio varieties, just to name a few. We also have 200 sheep and our two beautiful donkeys Beau and Belle. Beau was the first donkey we bought - Mum's 70th birthday present. What else do you buy a 70-year-old for their birthday? Maybe the idea of a donkey came from my maternal grandmother Vasiliki Careedy (nee Potiri) or the 'laughing lady' as she is warmly remembered by so many. She often told us stories of riding her donkey to Hora from her family home in Kato Hora and how distances in her day were measured by a day's donkey ride here and a half day's donkey ride there.

My maternal grandfather, Vasilli Careedy from Mylopotamos, immigrated to Australia in the late 1890s, while Vasiliki and my paternal grandparents, John Cominos from Perlegianika and Maria Protopsaltis from the Silica outside of Potamos, arrived in Australia in the late 1930s. Their reasons for immigrating to Australia are one of thousands of stories documented about this time. They were amongst the earliest Greek immigrants to Australia - pioneer stock! They belonged to the wonderful collection of Kytherian families that settled in country Toowoomba, quietly nurturing their Greek and Kytherian traditions while doing their best to assimilate into what at the time was a quite racist Anglo-Saxon world. My brother's godmother Sookee Patty (nee Tambakis) loves telling the story of how she and my father Emmanuel John Cominos shared a bath. Not an ordinary bath, but the Christening font. Toowoomba didn't have a Greek Orthodox Church. Father Patrinos would travel from Brisbane throughout outback Queensland and bundle any newborn children and toddlers into the one font and baptise them all at once. The future bonds of marriage, koubari and lifelong friendships forged by this collection of Toowoomba Kytherians is a phenomenon that will never be repeated.

While both my parents were born and married in Toowoomba, they moved to the Gold Coast in 1972. My father built a successful medical practice and became a well-known local character. He retired from practicing medicine in 2008. My mother, Mary Careedy, busied herself raising four children and helping to

establish a Greek Orthodox Church and Greek Community on the Gold Coast. To-

1900, Great grandparents Nicholas and Maria Careedy, Mylopotamos

Sally Cominos displaying oil products at a trade exhibition

day, my brother Manny lives on our grove and operates the farming side of the business. The rest of us help run the business from the Coast - while keeping our 'day jobs' and commuting on weekends and school holidays. Our grove has become an integral part of not only our lives and my own three children's future, it has also physically connected us to our Greek and Kytherian past and I think our grandparents would be happy and proud about that.

cominosolivegroves.com

WHY I CHOSE KYTHERA

By Dolly Boucoyiannis

THE FIRST TIME I CAME TO KYTHERA was in summer 1996. First impressions were not very welcoming. On the first night we had to sleep in the car as there were no rooms available, then we discovered that most of the shops closed for afternoon siesta just at that time when we had a craving for a sweet or something to eat. Luckily none of this was enough to stop me from coming back again. And again. Gradually I learned to program my day to the island's rhythm and believe me there has been nothing more rewarding.

After so many years of coming to the island, I confess to having a certain kind of addiction. I need to go to the same places again and again, to try the same tastes, talk to the same people, see the same sunrise and sunset - and yet there has not been one time that I came to Kythera and didn't do or see or learn something new.

Sometimes when people ask to see my new jewellery designs, I tease them by saying that instead of asking to see something new, they should try to look at old things with a "new pair of eyes", not because there are no new ideas or designs but because there is still so much more to discover in an old design, so many more "layers" of understanding to perceive by repeated looks.

Kythera with its incredible combination of mythology and history, of its people and their narratives, of its nature, is a world where you can look and look again and each time notice something new, have an amazing thought, create a new idea.

One of the most interesting things to see on the island is its unique flora. All year round, tucked away in obvious or hidden places you can find the most amazing flowers and plants. It makes you want to take pictures, read, search, learn, design!

The houses and buildings from different historical periods, the stories of people leaving the island for a better life, Sunday mornings in the kafeneio in Potamos, the panigiria in summer where people from all over the world get together with the Kytherians and enjoy music and dancing - all these and more have made me feel that the island has its own rhythm and this rhythm is stronger than us visitors. It is we who have to adapt to the island's energy, not the island to us and our needs and demands. And there aren't many islands in Greece that can claim this quality.

In Kythera life is simple, natural and real. It is up to us to understand, evaluate and creatively benefit from it.

Anastasia Loui Physical Therapist

Orthopedic- Myoskeletal
Neurological Rehabilitation

Physical Therapist
Manual Therapist
Massage Therapist

Livadi-Kythira • 27360 37155

m: 6972 711 573 • email: loui_anastasia@yahoo.gr

DOMNA KONTARATOU Architect NTUA

ARCHITECTURE • DESIGN • CONSTRUCTION

ATHENS • KYTHERA

tel. +30 2736 0 31364 • mob. +30 6981 44 7336
aafdpf@gmail.com • www.domnikontaratou.com

A WORK IN PROCESS

I WAS RAISED AND LIVED in a busy urban environment. I felt an urgent need to transcend the no longer satisfying "old ways" and give a new meaning to my life by setting "new goals" and aspirations and living surrounded by Kytherian nature. I first got to know Kythera 14 years ago. I was enchanted at first sight. The island became my first and endless source of inspiration and creativity. Kythera is a mosaic of landscapes with a unique biodiversity, deeply shaded canyons and a lacy coastline – all this and so much more.

A mosaic is a Work of Art created with tesserae, little pieces of stone and enamel, cut and repositioned on powdered cement to create a piece of art. Mosaic is an ancient art, with its first masterpieces dating back to the 5th century BC.

I have created mosaics for the past 18 years. To me, each stone is a universe. As I turn it over in the palm of my hand, its internal markings and geometric patterns with their infinite array of colours and shades invite me to choose which side is more in harmony with the rest of my work.

The powdered cement is like a canvas where the mosaic artist uses nature's palette, the tesserae, to compose her work of art. The creative process starts with many draft designs in black and white and in colour. After all the material is gathered and sorted out, each work is slowly "built". The prerequisites for the art of mosaic are Love, Will, Patience and Respect.

Aiki Rigou

A WORK IN PROCESS, an exhibition of mosaic works by Aiki Rigou, will take place at **Kapsali's Follow your Art gallery from 7th to 31st August**.

ART EXHIBITION KATHLEEN JAY

THE LANDSCAPE OF KYTHERA is a permanent inspiration to Dutch-Kytherian artist Kathleen Jay. Visit her art exhibition at the **Potamos Cultural Centre from 14 - 27 July. Open every morning and evening**.

INSPIRED BY ANCIENT GREEK POETRY

ECHO is bouzouki dynamo and Kytherian regular Christella Demetriou's latest musical recording. ECHO takes the listener on a journey from ancient Greece to the present through poetry which has been translated into modern Greek and set to music.

Bringing together some of Greece's leading musicians including Alkinoos Ioannides and Melbourne's own Argyris Argyropoulos, ECHO is contemporary, fresh and brave. Christella Demetriou has carefully curated poems translated from ancient Greek by Greek poet Sotiris Kakisi. The performance given by singer Lizeta

Kalimeri carries an emotional maturity.

If you enjoy listening to Greek music that is different to the usual mainstream pop, then ECHO is for you.

www.greekmusicshop.gr

MANEAS GENERAL STORE

MANEAS GENERAL STORE is an essential part of the fabric that makes up this island. This place is an institution and still boasts the original wooden floor and ceiling. Take a look inside and you'll see what we mean. The windows are adorned with a collection of tools, cane baskets, homewares and antiques. Not much has changed since Polychroni Gerakitis (Maneas) first opened the store in 1945, except that perhaps it looks a little tidier since granddaughter, third-generation Aiki, took over the family enterprise. She is the daughter of Foti Gerakitis and the niece of Panayioti Gerakitis. The store stocks everything from underwear to hardware, from fishing gear to bed linen, tablecloths and kitchen pans to haberdashery. Just ask. Whatever it is you're looking for, Aiki will be sure to have it. It may well be tucked away somewhere way up on the very top shelf, but it will be there. Maneas

General Store is just down the road from the square in Potamos. Whatever you do, don't miss it! **Maneas Store, Potamos, tel.: 27360-33308**

GOLD CASTLE JEWELLERY

ENTERING this glorious Aladdin like cave with its exquisite displays of beautifully hand crafted gold and silver pieces and stunning Byzantine icons, you will quickly discover Leonardo caters for a broad range of tastes and budgets.

How about some hand-made worry beads or good luck charms? Getting married but forgot the wedding bands? Don't stress. Leonardo will come to your rescue. A special occasion to celebrate? An 18th or 21st birthday perhaps? Gold Castle offers a precious selection to choose from.

During the winter months Leonardo creates Myrtidiotissa icons made from centuries old olive wood and precious metals to sell to Kythera's summertime visitors. The hardest thing? Trying to decide what not to take home with you.

With 25 years on the island, Leonardo has a reputation for guaranteeing quality craftsmanship at the most reasonable prices.

Exclusively at Leonardo's Gold Castle - Myrtidiotissa magnets. Buy five and get one free! The perfect gift for friends back home.

Gold Castle, Chora
tel. 27360-31954
6945.014857

MY HOME

MY HOME stocks the complete range of *Hills Hoist* branded products including freestanding clothes lines, rotary clothes lines, extend-a-lines and portables. They also carry a selection of *Weber's* internationally renowned range of barbecues. Choose from either coal fuelled or gas fired. The coal fuelled bbq's come with a lid with a built-in temperature gauge. They are all portable and are designed to be taken anywhere. *Weber* barbecues have an even heat. They all cook beautifully and keep the meat moist. You can use them to cook indirectly, directly or do a bit of both. Those "in the know" swear by them. They come with a range of accessories including a pizza stone, a chicken griller and a rotisserie attachment. And they're all easy to clean.

MY HOME, Karvounades
tel. 27360-38120

CERAMICS AT KATO LIVADI

THE ROUSSOS FAMILY have been producing ceramics at Kato Livadi for almost three decades. They maintain a Kytherian tradition that has been passed down through four generations of pottery making by this family. You will

find Panayiotis working on the potter's wheel, daily turning out traditional Kytherian designs as well as introducing new ones. Mother Grigoria attends to the glazing and firing in the kiln, whilst Maria delicately hand paints all the pottery pieces produced in the workshop.

The Roussos workshop, Kato Livadi on the main road between Livadi and Kalamos. Call in and watch the family at work and choose from the vast range of products on display. **Open every day. Tel.: 27360-31124**

The Roussos gallery, Chora, just a short stroll down from the town square. Select from exquisitely designed ceramics produced in the workshop. **Tel.: 27360-31402**

A SPLASH... AND A CLICK

VENIA KAROLIDOU exhibits her recent photographic work which came about while watching her daughter's synchronized swimming coaching sessions. Venia, together with two other photographers, exhibit works with similar water themes.

venia33@yahoo.gr

From 21st of June, Follow Your Art Gallery, Kapsali.

HEROVOLO

HEROVOLO IS A LITTLE PARADISE in Potamos village. Here you can find herbal remedies, cosmetics and unique handmade gifts.

Each pair of Herovolo's reasonably priced handmade leather sandals is one of a kind. Try them on. You'll love them! Sofia's passion for sewing is reflected in her range of bohemian style bags, backpack/handbags and folder style bags, good for any time of day.

After five successful years at Potamos, Herovolo has just opened a second store in Chora where you can buy her exclusive cosmetic and herbal remedies, along with her eco-bags and vanity cases. Any of these products would make a unique gift idea. Here in Chora you can also find a large selection of sun protection products, anti-aging creams, soaps, therapeutic oils and creams made from beeswax, St John's Wort(balm), chamomile, calendula and lavender. Sofia is also running soap and beeswax skin cream making workshops. Don't miss the opportunity to learn about these products and share a special experience that is sure to be sealed with Sofia's captivating smile.

Tel 27360-38072 6976828757
info@herovolo.com, f/b: Herovolo, Instagram: herovolo

RECOLLECTIONS

By Daphne Petrochilos

I SOMETIMES TAKE A LOOK at my notebooks from 25 years ago when I had just come to Kythera. Back then I kept all my notes and sketches in the standard school exercise books I got from Mr Stratos's shop in Potamos which was the only place to get anything paper for miles. The pages filled up quickly. The first one, 'Oct. 1992' written where the pupil would write the class or subject, is filled with scribbles of ruins and clouds creeping over bony hills, smudges of dirt and dust whose colour I couldn't find names for, clumsily pressed wildflowers, flakes of tobacco from long extinct Greek cigarettes – but hardly any words. There simply weren't any.

I'd been on Kythera for a month since finishing my degree in Chicago and nothing I'd learnt in Art School in the glittering 80's and 90's was even close to the art lessons that followed. Space, time, composition, narrative, colour, movement – everything we'd been told to pull out of a hat or copy for six years was suddenly quite genuine and apparent almost everywhere the eye fell. There was just one thing conspicuously missing – what to do with it. Contemplating how to turn it all into something, a "name" for myself, a way out of obscurity, all those merciless voices of insecurity that bedevil the creative process if not destroy it altogether became a creeping anxiety. It took a while to adjust to silence. While I'd lived in towns and cities all my life, surrounded by culture and activity, I had mostly felt crazy, bored and stupid – stupid because I could never push myself to make the grade, to live up to some accepted social or material convention.

Something clicked when I came to the island, as it has for many who have chosen to live here. While not denying the obvious attraction of the natural environment and simplicity of lifestyle, I reckon there is something related to the purity of purpose, the inspiration that comes from not having to prove anything, to live up to some societal expectation that makes this island what it is. Who or what you are or own is up to you and so what. In the end, trying to understand light on water for a painting is not so different to having coffee with a stranger. It's all time well spent.

No matter how sad or distracted I sometimes get when I come across a new road

that has been carved into the landscape, or discover yet another ostentatious renovation of what was once a humble village structure, no matter how close and despairing the pulse of modernization encroaches, Kythera continues to be that space in our lives where we cease to worry about proving to the world what we should or shouldn't be. We're all really only one little school exercise book away from something much wiser than has no words.

While Mr Strati and his beloved shop are no longer with us, I still continue to use those school exercise books despite decent archival drawing paper now being just a short drive or click away (though now they have plastic covers and don't come with the hand scribbled drachma price on the back). While I haven't quit smoking, chatting to strangers or trying to find the explanation for light on water, I have come to accept that change is inevitable and it doesn't matter. That's inspiration, if you ask me.

POINTS OF HORIZON

NECTARIOS STAMATOPOULOS IS A VISUAL ARTIST based in Athens, Greece. His work has been exhibited worldwide in many galleries

and art institutions, such as the Royal Academies of Art in Scotland, Northern Ireland, West of England, the Tate Gallery, Benaki Museum, NEON Organization, Institut Français d'Athènes as well as contemporary art museums in the USA, Japan and Iceland.

He has been artist in residence at the Royal West of England Academy where he presented 'I am not here', a project specially commissioned by the Academy. 'I am not here' is an ongoing interactive artwork and curatorial project about drawing and networking practices that includes internationally renowned names, amateurs and people with special abilities. <http://iamnotthere-project.blogspot.gr/>

Stamatopoulos's work explores aspects of drawing practice, ranging from the academic to more experimental forms of drawing, and the dissemination of art and information through networks. He also works as a designer and scenographer in advertising and as an illustrator for Greek press.

In his upcoming exhibition this summer on Kythera, Nectarios will present watercolour drawings of city views and scenes of daily life along with some Kytherian subjects that he has created over the last three years. Using watercolour as a quick medium to record images, the joy of these works comes from simple observation.

For the artist, not only is Kythera a place of endless inspiration and quest, it is also the alluring and erotic site where the allegory of Kythera is continuously renewed and transformed.

Points of Horizon exhibition. Potamos Cultural Centre.

Sunday 29 July to Sunday 5 August.

Open daily 09.30 - 13.30 and 19.00 - 23.00 each evening.

www.nectariosstamatopoulos.com

**Παραδοσιακά
εδέσματα
της Μαρίας**
Maria's Traditional Sweets

In a restored 200 year old mill Maria bakes her delicious traditional sweets (loukoumades, rosedes, xerotigana, spoon sweets). Visit the restored flour mill and see how the centuries old machinery operated

The sweetest "temptations" of Kythera

Στον αναπαλαιωμένο μύλο, η Μαρία ψήνει τα υπέροχα παραδοσιακά γλυκά της (λουκουμάδες, ροζέδες, ξεροτήγανα, αμυγδαλωτά, γλυκά κουταλιού κ.α.) Επισκεφθείτε τον παλιό αλευρόμυλο και ανακαλύψτε τον παραδοσιακό τρόπο αλέσματος

ΕΠΙΣΤΗΘΙΟ/WORKSHOP
open every day 9:30-20:00
Καλοκαιρινές/Kalokerines
tel: +30 2736031188

Maria's Sweets & More cafe
Λιβάδι/Livadi, tel: +30 2736039077

Χώρα/Chora Shop
tel: +30 2736031678

Proudly presents

8th International Symposium of
Kytheraismos
BRISBANE 2018
23 - 25 NOVEMBER

for information about the Symposium visit:
facebook.com/KytheraismosSymposium/
email: kytheraismos@gmail.com

The Kytherian Association of Queensland, Australia
visit: kytheraql.org.au
email: admin@kytheraql.org.au

KYTHERIAN ASSOCIATION of AUSTRALIA

Connecting Kytherians and Philokytherians in Australia since 1922
Australia's connection to Kythera

Come and join us, by participating in one of our many activity groups for all ages.

Membership is available to both Kytherians (Full Membership) and Non-Kytherians (Associate Membership).

Go to our Website www.kytherianassociation.com.au and download the Membership Application Form now and be part of our "Family of Members". Many activities for both young and old. Learn how to make Wine, enjoy a Country Recreation outing, research your Kytherian Ancestry or just enjoy the wonderful family functions. Come and join our "Family of Friends".

We also have for sale a wide range of books, 50 Kytherian books in English and 24 Books in Greek.

- JOIN NOW -

Annual Débutante Ball

Monthly Newsletter

Ladies' Auxilliary

Library, Book Club & Book Sales

Greek Dancing Classes

Kytherian Young Family Group

K4WD and Recreation Club

Kytherian Soccer

Outdoor and
Indoor Soccer

Kytherian Youth Association

Activities
for our
youth

Kytherian Genealogy

Kytherian Association Wine Club

Three Generations
of Kytherians
learning Wine
Making

Like us on Facebook

The Kytherian Association of Australia
Working for its Members now and into the future

Email: admin@kytherianassociation.com.au

Kythera House
Suite 1, 24 King Street
Rockdale NSW Australia 2216
Phone: (02) 9599 6998

THANK YOU, ONE AND ALL

What an incredible 25 years it has been. A big thank you to all the writers, artists and photographers who have contributed (directly or indirectly) to KSE over these 25 years.

Writers: Elias Anagnostou Christos Barboutis Dimitra Baveas Aspasia Beyer Jean Bingen Marianne Booth Dolly Boucoyiannis Michael & Caroline Breet Anna Cominos Sally Cominos-Dakin Fiona Cunningham Maria Defterevos John Fardoulis Maggie Fooke Anna Giabanidis Rebecca Kayfetz Hanny Keulers Ray Knock Theodore Kominos Domniki Kontaritou Paul Gianniotis Timothy Gregory Gaye Hegeman Fred Hillier Angeliki Kassimatis George Kassimatis Gwen Kassimatis Konstantine Karadimas Steve Kennedy Kathy Kepreotis Joshua Kepreotis Eufrosyne Keromiti Pat Korovilas Konstantinos Kondoleon Maria Koukoulis Theodoros Koukoulis Dimitris Koutrafouris Alexandros Kyriakopoulos Athanasia Leontini George Lampoglou Scot Leimroth George Magonezos Melina Mallos John Maroulis Markos Megaloikonomos Kalipso Michalakakis Xenophon Moussas Alexia NikiForakis Apostolia Papadamaki Aglaia Papaiconomou Nina Parkes Rowan Parkes Deborah Parsons Pia Panaretos Stavros Paspalas Alexis Petrohilos Daphne Petrohilos Evi Pini Metaxia Poulos Christos Politis Ippolytos Prekas Yiannis Protopsaltis Amalia Samios Athanasios Samios Tina Samios Sara Scopsi Dimitra Stais Elizabeth Stais Iasmi Stathi Evridiki Spiliadis John Stathatos Katherine Stathatou Stamatina Tambakis Aris Tsaravopoulos Phoebus Tsaravopoulos Georgia Tseri Nikos Tsiopelas Eugenia Tzannini Elias Tziritis Helen Tzortopoulos Lita Tzortopoulou-Gregory George Vardas Peter Vanges Anna Varipatis Frank van Weerder Naomi Zabot Rigas Zafeirou Kalie Zervos Elisheva Zeltzer Cameron Webb Peter Vanges Dionysis Anemogiannis Kiriaki Orfanos Frank van Weerde Marianna Halkia-Loupas Paula (Angella) Karydis Stavros Paspalas Kiriaki Psaraki

Artists: Frini Drizos Daphne Petrohilos George Drizos Britta Frosse Penny Adey Jorg Dahne Kathleen Jay Maria Gavrilis Maria Markouizou Aspasia Patty Bernard Perry Gabriel Psarras Aliki Rigou George Tzannes

Photographers: Manolis Sophios Babis Drizos Dimitris Baltzis Katie Fagan Chrissa Fatseas Anna Giabanidis Tzeli Hadjimiditriou Annlouise Lindback Stephen Tryfillis Kostas Pavlakis Lefteris Poulos James Prineas Evangelos Tsigaridas Eric Saros Evridiki Spiliadis Zisis Tsoumbos John Vanges Kristina Williamson

Expressing our gratitude and appreciation also to **graphic, information and translation assistants:** Sophia Antonakou Myrto Bolota Paula Kassimatis Helen Condoleon Donna Faros Fred & Bev Hillier Manolis Kassimatis Lena Kovotsou Georgios Kotsou Dimitri Kyriakopoulos Alekos Lytras Maxine Mitchell Katerina Pavlakis Aglaia Papaiconomou Manolis Plantzos Ippolytos Prekas Joy Tataraki Georgios Tziakos Santra Zantiotis

Our readers' letters published from around the world have congratulated the paper, shared holiday joys, and conveyed through the *Letters to the Editor* their concerns and critiques for a thriving Kythera.

We couldn't have done it without you!

Chrissa Fatsea
All about **Photography!**

- Weddings, Christenings & Social Events
- Professional spaces
- Hotels and rooms
- Photo shoots round the island
- E-shop products
- Albums
- Canvas prints
- Custom frames
- Printing & Supplies
- Photographic souvenirs of the island

T: 27360 38225 | 6974 112419
www.fxphoto-kythera.gr

KYTHERA SUMMER EDITION, 25 YEARS ON

By Anna Cominos

I have travelled the world but the silence and stillness you have here in Kythera, I have never felt.

Irene Pappas, Actress, Zorba the Greek

A CENTURY IS MADE UP of four quarters. Kythera Summer Edition is 25 years old, one quarter of a cen-

tury, 9,125 days or 219,000 hours or more than thirteen million minutes. I clearly remember the day Sia Poulos (Kythera Summer Edition's founder and publisher) mentioned to artist Daphne Petrohilos and me that she had this idea for a free Kytherian tourist publication that would pay for itself through advertising. We were standing in the Potamos town-square and it was extremely windy. It was as if the ancient goddesses had straddled time and brought us together.

The three of us were witness to a unique 'window of time' in Kythera. Greece was still using the drachma as its currency (the oldest continuously used currency on the planet) and trumpeting its 'glorious' entry into the European Union. The

three of us were eyewitness to a historical bleep, the clash of the 'old world' of our ancestors and the 'new world' of the cyber-age. Daphne and I clicked our heels at the opportunity to interpret Sia's vision and participate in bringing it to fruition. The three of us had landed on Kythera and were eager to feed into the local landscape. With her sketchbook in hand, Daphne drew all of the impressive landmarks while locals generously shared their stories. The three of us gained an understanding of the Kytherian locals – it was the way of our ancestors after all. We all had former lives in the modern world. Metaxia, or Sia as the locals called

her, had been employed as a press secretary and political advisor in Australia and had worked extensively on the formation of public policy with ethnic community associations. On Kythera, she taught English from Chora to Petrouni, preparing local children for their Cambridge English examinations. If you were driving around Kythera, you would catch flashes of Sia as she beeped her way, criss-crossing the island in her white Skoda. Having attended one of the most prestigious art schools in the United States, Daphne Petrohilos came to the island and saw what many of the locals had long overlooked, Kythera's stark beauty. She was passionate about drawing and painting what others took for granted. Her drawings shaped the visual language of Kythera Summer Edition, framing the tender precision of the paper.

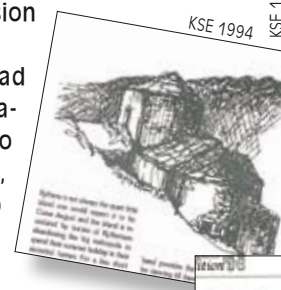
Always a storyteller, I had worked on various publications before returning to my ancestral place of birth, Kythera. I was blessed to have been able to live with my maternal grandmother Dimitra in the village of Agia Pelagia, sharing with her so many years together, listening to her fascinating stories as well as those of many of the locals before their "books closed". Kythera Summer Edition began as a black and white eight-page publication. While local business people found it difficult initially to imagine the paper's final structure and layout, locals were quick to embrace it. In pre-internet 1993, the paper filled an information void. Kythera Summer Edition soon grew into a 32-page full colour publication that travelled to the four corners of the planet, thanks to the Kytherian Diaspora and Kythera lovers. Places to Visit and the Guide to Beaches were an instant success.

Stories we covered included the return of the Parthenon Marbles, the currency of the Cult of Aphrodite, the accountability of inheritances left to Kytherian philanthropic organisations - even love potions passed on to us by elderly locals. We kept readers informed about archaeological digs on the island while the back page Kythera at a Glance guide became an international reference for returning visitors. And of course each year Daphne has drawn Aphrodite in a costume that reflects the theme of that year's Edition.

Perhaps Kythera Summer Edition's greatest contribution over its 25 years has been its commitment to Greek content (now almost 50% of the paper), making us the oldest continuously published bilingual publication in Greece. Pre-crisis, the paper's quality content and professionalism was acknowledged with repeated advertisement placement by the Greek Tourist Organisation (EOT) and the Prefecture (Nomarchia) of Piraeus. In 2004, the year of the Summer Olympics (which Greece is still paying for), the paper's expansion peaked. By 2009 the economic contraction had begun and Kythera Summer Edition was sailing in uncharted waters. But then, the paper has never been a commercial venture. It has survived these 25 summers of continuous publication for one reason only - because it has soul.

Irene Pappas, the well-loved Theodoros Fardoulis, is photographed here in our feature. Writer Anna Cominos, Theodoros was the owner of the 'KSE' station and 'Rouss' in Kythera, the island's most popular meeting place for over forty years. Rouss has now changed hands and a chapter of Kytherian history closed.
Photo: taken by Australian-Kytherian James Pines

KSE 1994

KSE 1995

KSE 1996

KSE 1997

KSE 1998

KSE 1999

KSE 2000

KSE 2001

KSE 2002

KSE 2003

KSE 2004

KSE 2005

KSE 2006

KSE 2007

KSE 2008

KSE 2009

KSE 2010

KSE 2011

KSE 2012

KSE 2013

KSE 2014

KSE 2015

KSE 2016

KSE 2017

KSE 2018

KSE 2019

KSE 2020

KSE 2021

KSE 2022

KSE 2023

KSE 2024

KSE 2025

KSE 2026

KSE 2027

KSE 2028

KSE 2029

KSE 2030

KSE 2031

KSE 2032

KSE 2033

KSE 2034

KSE 2035

KSE 2036

KSE 2037

KSE 2038

KSE 2039

KSE 2040

KSE 2041

KSE 2042

KSE 2043

KSE 2044

KSE 2045

KSE 2046

KSE 2047

KSE 2048

KSE 2049

KSE 2050

KSE 2051

KSE 2052

KSE 2053

KSE 2054

KSE 2055

KSE 2056

KSE 2057

KSE 2058

KSE 2059

KSE 2060

KSE 2061

KSE 2062

KSE 2063

KSE 2064

KSE 2065

KSE 2066

KSE 2067

KSE 2068

KSE 2069

KSE 2070

KSE 2071

KSE 2072

KSE 2073

KSE 2074

KSE 2075

KSE 2076

KSE 2077

KSE 2078

KSE 2079

KSE 2080

KSE 2081

KSE 2082

KSE 2083

KSE 2084

KSE 2085

KSE 2086

KSE 2087

KSE 2088

KSE 2089

KSE 2090

KSE 2091

KSE 2092

KSE 2093

KSE 2094

KSE 2095

KSE 2096

KSE 2097

KSE 2098

KSE 2099

KSE 2100

KSE 2101

KSE 2102

KSE 2103

KSE 2104

KSE 2105

KSE 2106

KSE 2107

KSE 2108

KSE 2109

KSE 2110

KSE 2111

KSE 2112

KSE 2113

KSE 2114

KSE 2115

KSE 2116

KSE 2117

KSE 2118

KSE 2119

KSE 2120

KSE 2121

KSE 2122

KSE 2123

KSE 2124

KSE 2125

KSE 2126

KSE 2127

KSE 2128

KSE 2129

KSE 2130

KSE 2131

KSE 2132

KSE 2133

KSE 2134

KSE 2135

KSE 2136

KSE 2137

KSE 2138

KSE 2139

KSE 2140

KSE 2141

KSE 2142

KSE 2143

KSE 2144

KSE 2145

KSE 2146

KSE 2147

KSE 2148

KSE 2149

KSE 2150

KSE 2151

KSE 2152

KSE 2153

KSE 2154

KSE 2155

KSE 2156

KSE 2157

KSE 2158

KSE 2159

KSE 2160

KSE 2161

KSE 2162

KSE 2163

KSE 2164

KSE 2165

KSE 2166

KSE 2167

KSE 2168

KSE 2169

KSE 2170

KSE 2171

KSE 2172

KSE 2173

KSE 2174

KSE 2175

KSE 2176

KSE 2177

KSE 2178

KSE 2179

KSE 2180

KSE 2181

KSE 2182

KSE 2183

KSE 2184

KSE 2185

KSE 2186

KSE 2187

KSE 2188

KSE 2189

KSE 2190

KSE 2191

KSE 2192

KSE 2193

KSE 2194

KSE 2195

KSE 2196

KSE 2197

KSE 2198

KSE 2199

KSE 2200

KSE 2201

FIREFIGHTING THEN AND NOW

By Yiannis Protopsaltis, local bee-keeper

I WAS VERY YOUNG when a massive fire broke out in Agia Pelagia burning its way to Myrtidia in the 1970s. Vividly I remember the anguish experienced by the people who lost their properties. At that time tourism on Kythera was in its infancy, almost non-existent. The local population worked the land to prosper and yield crops: olive groves, vineyards, orchards and gardens all of which provided for their livelihood, much of which was destroyed in that catastrophe.

No mention was made of the wooded areas but they existed on a large scale in harmonious co-existence with the cultivated areas. How is it that these forests existed? Who protected them? It was the same people whose priorities were based on protecting the farmland. They knew the value of balance in nature. They protected the forests even though these woodlands didn't directly contribute to their livelihood. These people were active naturalists, friends of the forest, primordial ecologists. We see trees hundreds of years old which survived through the decades only to be burned down today, in an age where we have both terrestrial and aerial means of fighting fires, when transportation is easier and expert intervention immediate, in an age where large sums of money are expended. To think that in days gone by fires were extinguished without using a single drop of water! How? Let us ask ourselves.

Up until the 1980s when the first fire engine arrived on the island countless fires had broken out and had all been extinguished. Our community of that period were more aware, they didn't have to be told what needed to be done. They understood that it was up to them to save themselves and to protect their properties – they had their own means. The fields, the trails, the land surrounding their homes were all kept clear of scrub. There were stone walls along the boundaries of every property and these in combination with the low vegetation worked well together – it was in these areas that the people would beat the fire with branches and pickaxes until it was extinguished.

The people of Kythera were devoted to their homeland. They knew how to navigate the island, how best to move around the villages, where to await a fire and how to confront it. Today we expect the Fire Services and their personnel to reach the roughest and steepest locations in order to extinguish an area which could flare up and lead to catastrophe.

Church bells were used as the local fire alarm. At its call, every last man and woman would hasten to dress appropriately, grab a hand saw and head for the front line. There were trails all over the island which were kept clear for easy passage, and the locals were familiar with all of them. How can we expect fire fighters from the Peloponnese or Macedonia to recognize where to position themselves to best attack a fire?

What is it that has changed us so much? Why do we remain spectators in our Bermuda shorts and sandals, iPhone in hand ready to upload photographs to Facebook criticizing others for "not doing their job properly"?

- Firstly, I believe that responsibility for the emotional detachment but also for operational incompetence is largely due to the "Prohibition" practice. The "It is prohibited" excuse was and will always be the easy way out for those who can't be bothered to do the work. The "It is prohibited" led the people to abandon the forests and their protection.
- Secondly, artificial reforestation was always, and still is, a means of spectacular expenditure without achieving a particular goal. Apart from a few instances of targeted interventions aimed at assisting plant life and not altering it, it hasn't offered anything of consequence. Natural reforestation is faster and better balanced in accordance with the order and requirements of the environment.
- Thirdly, we wait until there is a fire and then turn to the media, to conferences and to spending non-existent funds, in order for others to make decisions from behind their desks about the land that we have chosen to live on. Their job is not to impose their views but rather to protect our land.

Fires have been an existential force since the beginning of humankind and will continue to be so. Instead of motivating to respond after the fire, we should prepare for action before the next fire breaks out.

THE END OR THE BEGINNING?

THE MEDITERRANEAN INSTITUTE FOR NATURE AND ANTHROPOS (MedINA), immediately after the disastrous fire in the summer of 2017, submitted a report to the Municipality of Kythera and to the Domestic Property Committee (DPC) with their conclusions and proposals.

Last year's fire was a devastating event and constituted the starting point for important initiatives which can help to better manage such a catastrophe in the future. Unfortunately, forest fires are an integral part of the Mediterranean ecosystems and we need to have the best possible prevention system, and when fire appears, we need to be fully prepared.

MedINA's proposals for the smooth and proper restoration of the burned area include:

- Mapping of the vegetation types of the area which will lead to targeted proposals and remedial actions.
  - Mapping of all the stone walls revealed by the fire and a possible architectural study for the restoration of their damaged sections through the EU Rural Development Program 2016-2020, which subsidizes owners to maintain or reconstruct the stone benches.
- The fire demonstrated that the most effective anti-erosion and flood prevention structures are the stone walls and terraces, some of them hundreds of years old. To guarantee the protection of the soil and avoidance of flood, it is imperative that these constructions, many of which have been damaged or partly pulled down, are preserved and restored. These structures also act as habitat for a number of species of flora and fauna, including several varieties of Chasmophyte, along with various reptiles and invertebrates which in turn are a food source for several other species of animals (such as nocturnal omnivores and predatory birds).
- Study and construction of small dams (some of them temporary) in the main streams passing through the burned area.
  - Protection of unburned areas and the surviving vegetation round the burned areas.
  - Development of a plan for controlled grazing and formulate special measures for the control of "wild" unattended goats grazing.
  - Development of a plan for the restoration and protection of beekeeping in the burned area.

The control of grazing is also necessary for the rehabilitation of beekeeping in the region, which has multiple benefits, both economically and in natural regeneration and succession through pollination performed by bees.

- Development of a special plan for the restoration of the stands of Phoenician Juniper.

Of all the plant species burned in last year's fire, the Phoenician Juniper (*Juniperus phoenicea*) is of greatest concern. This slow growing species, much of which has been destroyed in previous fires, does not naturally rehabilitate easily.

- Environmental education and sensitisation in schools and more widely for the local population with the main emphasis on the protection of the natural and cultural environment from fire. Issues will focus on negligence, as well as the ways of behaviour and response after fires.

- Implementation of a volunteers firefighters training program.

What about the remaining high forests of Kythera (eg Gerakari) and their protection?

A forest management plan is required and includes:

- Cultivation and regeneration of logs
- Creation of mixed and uneven aged forest stands
- Canopy and understory clean-up
- Opening and maintenance of firebreak zones

The above actions will slow fire down and control it better, but definitely not provide an escape from a fire risk.

Adapted from MedINA's power point presentation at the public meeting in Potamos on 21/9/2017, with additional information taken from the Institute's recommendations presented to the Municipality of Kythera.

Many thanks to Nicos Georgiadis, forester - environmentalist, member of the Scientific Secretariat of the Mediterranean Institute for Nature and Anthropos (MedINA).

THE REGENERATION OF KYTHERA HAS BEGUN...

By Alexia Nikiforaki, Secretary General, Hellenic Society for the Protection of Nature

IN AUGUST 2017 A THIRD OF THE ISLAND was burned. While there was no loss of human life, our land and property were deeply wounded and our landscape stripped to a carcass. What must we do to restore this land? It will take time, money and human will. If we are to support the Municipality's Civil Protection Program, we need to be organized. We need to build groups of well-informed volunteers who insist on the creation of the infrastructure necessary for the environmental regeneration of Kythera. The Municipality has also called on other scientific and public organizations to work together to help realize this enormous regeneration project.

The Hellenic Society for the Protection of Nature has had an active presence on Kythera for over ten years. On the 20th of December 2017, in the presence of representatives from Kytherian Associations and Foundations, the Committee of Public Land Property and the Hellenic Society for the Protection of Nature signed a Memorandum of Understanding, committing to long-term targeted co-operation for the regeneration of Kythera's natural environment. A coordinating body was formed, consisting of local government personnel, scientists and environmentalists which will oversee the Kytherian regeneration project.

A Joint Action Plan has been formulated that will focus on the rehabilitation of the land, public education and awareness of sustainable development. This plan is not only of enormous ecological importance, it also has the potential to promote local products and restructure the island's approach to livestock farming and other agricultural businesses with a view to creating job opportunities. These will benefit the local youth and young Kyth-

their place of birth under more favorable conditions. The Action Plan will include:

- Measures to limit uncontrolled grazing
- The encouragement and reestablishment of natural vegetation growth, along with focused localized cultivation of appropriate plant species, particularly those species less prone to burning and with the potential for agricultural production
- Organization of volunteer groups to support different activities
- Environmental education and awareness raising of local citizens from every age group
- 'Adoption' of specific land plots by individuals and/or corporations, who will both support their immediate restoration and continue to take care of them in the future
- Study and proposals for the revitalization of agricultural activities, in particular the utilization of fallow or abandoned agricultural land
- Study for the creation of proposals and plans aimed at strengthening the local economy via the promotion and support of local products and producers (cultivation of aromatic plants, bee-culture, etc.)

Our children have told us 'I want my world exactly as I have dreamed of it'. Let us listen to them. Within three to four years of concerted effort the green will return and we can once again listen to the birds sing in our forests and see our springs renewed with water, while bees clustering at profusions of thyme offer us their aromatic Kytherian honey.

Hellenic Society for the Protection of Nature
Secretary General, Alexia Nikiforaki, tel: 210.322.49.44, 6932.298.933. Email: alexia.nikiforaki@gmail.com
DONATIONS: NATIONAL BANK OF GREECE - IBAN: GR56 0110 1040 0000 1042 9666 620 / PIRAEUS BANK - IBAN: GR78 0172 0490 0050 4907 2975 500 / Please include both your first and family name and the word 'Kythera'.

IF NOT US, THEN WHO?

Elias Tziritis,

Public Participation Coordinator, WWF Greece

(translation by Georgios Tziakos, WWF Greece volunteer)

AFTER A MAJOR WILDFIRE TAKES PLACE, we're all abuzz about –in hind-sight– forest fire prevention: how important it is and how we should all be practising it. In Greece, all of that takes place within a system of forest wildfire control, which has shown for many years now a clear trend towards suppression

or, at best, pre-suppression. Some timid steps towards prevention are being taken at the local level, but these are not enough. We need a comprehensive change in mentality.

We, the citizens, are the main element for prevention. As odd as it may sound, since 90% of wildfires are anthropogenic (whether by accident or arson) and in most cases due to negligence, it is first and foremost our responsibility to know what we are doing. Some of the most common cases of human negligence include throwing away a lit cigarette, throwing around sparks through machinery use, burning branches and grasses, using barbeque grills and working with bee smokers. Two of the most distinctive examples are the latest wildfire in Frixia, Ilia, in April 2018, which led to the arrest of a local resident, and the Kythera wildfire of 2017, believed to have started due to a cigarette thrown away by a careless fellow citizen.

Both local inhabitants and visitors comprise, without being aware of it, the first gear that can activate the wildfire control mechanism. That gear is timely reporting. Calling the Fire Service at 199 when you see smoke or flames is a simple thing to do. But still, as obvious as it may seem, many people think that someone else will have called the incident in, which is often not the case. The possibility of a wildfire spreading is greatly reduced with a timely intervention by the Fire Service. We need to stay vigilant and not let our guard down, especially during the fire season (May 1 to October 31).

Of course, there are also cases of deliberate arson. These must be examined based on evidence, on a case-by-case basis, keeping a level head and without exaggerations and conspiracy theories that serve only to disorient. It's no exaggeration to say that they sometimes function as a convenient political excuse at the level of state government for the gaps and deficiencies of the forest fire prevention and suppression system.

The responsibility born by the state is by no means small. Crucial issues remain unsolved, such as the absence of forestry solutions and the lack of forest management which have contributed to copious amounts of flammable material. The clear determination of forest area ownership and the creation of official forest maps, both of them very efficient legal preventive measures, would have managed to reduce the incidence of arson years ago.

Climate change, leading directly to an increased number of elevated wildfire risk days in our country, will make the situation even more difficult. We see better organized countries than Greece, with access to extensive wildfire control systems, resources and funding fail to cope with megafires. Why? Because climate change has raised the alarm for us, having shown that suppression, no matter how well-organized, will always have uncertain results, if we do not take action to deal with the fire, before the fire. That is what prevention is all about.

But the question is: when discussing prevention, are we all speaking the same language? Prevention is definitely not about buying new fire trucks and firefighting airplanes, nor manning fire lookout towers, nor actions taken during the fire season.

What is prevention?

Prevention includes all actions taken before a wildfire even breaks out, in order to:

- Diminish or eliminate its causes
- Reduce the area and the intensity of an incident
- Facilitate the work of forest fire suppression services

How can we make prevention succeed?

- By systematically raising awareness among citizens and young students on specific themes. Examples include causes of wildfires, fire season bans and timely reporting of wildfires.
- By establishing necessary legal measures, such as forest maps, a national forest policy and utilizing technology and research.
- By investigating causes and performing statistical analysis at the local level. Statistical analysis corroborates the causes of forest fires, their starting points, and the times and days of elevated risk for each area. Analyzing this data, when done on an annual basis, can determine the measures that must be taken by competent authorities in order to properly readjust their planning.

- By taking management measures in forest areas, with the aim of managing forests sustainably, reducing flammable matter and performing the appropriate forest technical works which contribute to prevention, such as forest sheltered firebreaks or pruning.
- By assessing wildfire risk and disseminating this information. Wildfire risk assessment is announced during the fire season on a daily basis on the website of the General Secretariat for Civil protection.
- By creating a Fire Protection plan at the local level, we can optimize the utility of materials and human resources, and record specific works that must be performed at the level of prevention. This can also include many of the above-mentioned prevention measures.

WWF Greece, in collaboration with government and volunteer organizations at the local level is attempting to reach out to citizens on the issue of forest fires through innovative awareness-raising activities. One such attempt is the campaign "Fire is about you", which is organized this year in Achaia and Cephalonia through a variety of activities which aim to raise awareness in the local society regarding the decisive importance of prevention. It is co-funded by Green Fund and Andriaki Shipping Co. Ltd. This campaign is already one of the more representative samples of successful collaboration between WWF Greece with governmental and volunteer organizations, which led to the formation of an alliance looking out for our forests. Further information, as well as communication materials (brochures, roll-up banners, etc.), which can be used freely by other organizations for implementing similar awareness campaigns in Kythera or other regions.

Here's what could and should be done at the level of an island the size of Kythera

- Nothing whatsoever needs to be done regarding restoration after the 2017 wildfire, since the vegetation that was burned is now in a dynamic process of natural regeneration, as is normal for every Mediterranean ecosystem. Therefore, no reforestation works are needed in the area, only safeguarding the region from any land use changes and illegal grazing is required. Mediterranean nature will handle the rest!
- Create and sufficiently staff a Civil Protection authority at the municipal level, under article 13 of Law 3013/2002, in order to draw up plans and implement fire protection action.
- Reinforce staff levels at the Forest Service office of Kythera. At this time, the Forest Service office of Kythera is staffed with only one clerk and has no forester to check on and watch over the burned areas.
- Swiftly complete the land registration and forest mapping process, which are necessary tools for the sustainable management of the area and relevant activities.
- The existence of a grazing management plan (which will include a special pasture grazing capacity and stocking rate study) is also a legal obligation under law 4264/2014. Grazing is one of the most important factors inhibiting natural regeneration after a wildfire, especially when it becomes as uncontrollable as it did in Kythera.
- Raise awareness among the island's population concerning the impacts of forest fires on the environment of the island and implement special awareness campaigns for visitors, by providing informative materials at tourism hubs (passenger ships, vacation rentals etc.). For more information on relevant materials, visit wwf.gr/fires.
- Swiftly reinforce the Fire Service unit of Kythera with new vehicles, equipment and personnel. This unit's aged fleet, after proving to be insufficient in the 2017 wildfire, now poses an actual risk to the safety of the firefighters. It is imperative to change that!

But the most important thing is drawing up and implementing a Joint Fire Protection Plan, which will include all necessary fire prevention, pre-suppression and suppression measures. Fire protection works and activities must be documented and systematically recorded. This is the only way they can receive approval and national, European or private funding, so that ideas can be turned into reality... This Plan is the foundation for the next steps needed to protect the island from wildfires.

Joint Statement / Κοινή Δήλωση

KYTHERA
SUMMER EDITIONHELP US DEFEND
KYTHERA'S
UNIQUE NATUREΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ ΤΑ
ΚΥΘΗΡΑ
& ΤΗ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΤΟΥΣ ΦΥΣΗ

Let us protect Kythera from another environmental catastrophe.

In August 2017 a carelessly discarded cigarette butt incinerated three thousand hectares of Kythera's land. This was just a warning. And a driver to all of us, state, local government and social entities to work together to prevent such a catastrophe from reoccurring.

Το 2017 τα Κύθηρα επλήγησαν από μια μεγάλη δασική πυρκαγιά, με αποτέλεσμα 30.000 στρέμματα καμένων εκτάσεων. Αυτό ήταν μια προειδοποίηση ότι πρέπει όλοι μαζί, δημόσιοι και κοινωνικοί φορείς να δουλέψουμε προληπτικά και να αποφύγουμε μελλοντικές φυσικές καταστροφές.

Prevention / Πρόληψη

A local JOINT FIRE PROTECTION PLAN is needed
Απαιτείται ένα τοπικό ΣΧΕΔΙΟ ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Protect natural rejuvenation of the land from the unrestrained and illegal grazing of farm animals through legal means.
Επίσης πρέπει να προστατέψει τη φυσική αναγέννηση από την ανεξέλεγκτη παράνομη βόσκηση με κάθε νόμιμο τρόπο.

Attend to the small illegal rubbish dumps which are a fire hazard.
Να μεριμνήσει για τις μικρές παράνομες χωματερές που είναι επικίνδυνες για ανάφλεξη.

All land owners must clear their property of garbage and dead grass.
Οι Αγρότες πρέπει να καθαρίζουν τις γεωργικές τους εκτάσεις επιμελώς.

Be properly prepared / Προετοιμαζόμαστε

BE PROPERLY PREPARED FOR THE FIRE DANGER PERIOD (1ST MAY - 31ST OCTOBER)
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΥΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (1 ΜΑΪΟΥ - 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ)

Check the fire warning map daily (www.civilprotection.gr)
Ελέγχουμε καθημερινά τον Χάρτη Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς

Keep the area around your home clear of dead grass
Καθαρίζουμε τα ξερά χόρτα γύρω από το σπίτι μας

Remove any flammable materials from your property
Απομακρύνουμε τα εύφλεκτα υλικά από το σπίτι μας

Acquire fire extinguishers, watering hoses, a water storage tank & pump
Προμηθευόμαστε πυροσβεστήρα, σωλήνα ποτίσματος, δεξαμενή νερού και αντλία

Individual Prevention / Ατομική Πρόληψη

→ Dispose of spent cigarettes, rubbish and flammable materials sensibly
Δεν πετάμε αναμμένα τσιγάρα, σκουπίδια ή εύφλεκτα υλικά

→ Don't light barbeques in the open countryside
Δεν ανάβουμε ψησταριά στην υπαίθρο

→ Don't burn garden rubbish
Δεν καίμε ξερά χόρτα

→ Avoid using equipment which produces sparks in the outdoors (grinder, welder, smoker used in bee-keeping etc.)
Αποφεύγουμε εργασίες που προκαλούν σπινθες (τραχός, αξυγονοκόλληση, κάπνισμα μελισσιών κ.α)

If you see flames / Όταν δούμε φωτιά

Call 199 (Fire Brigade) or 112 (Unique Nature) at the slightest suspicion of fire, smoke or activity that might start a fire. Don't assume that someone else has already reported the fire. Report it yourself to e.tziritis@wwf.gr

ΚΑΛΟΥΜΕ ΑΜΕΣΑ ΤΟ 199 με την παραμικρή υποψία πυρκαγιάς, καπνού ή δραστηριότητας που μπορεί να προκαλέσει πυρκαγιά. Δεν υποθέτουμε ότι κάποιος άλλος έχει ειδοποιήσει για την πυρκαγιά. Ειδοποιούμε στο e.tziritis@wwf.gr

AN ARCHAEOLOGICAL TOUR OF THE SITES, MONUMENTS AND SETTLEMENTS OF KYTHERA

By Maria Koukouli, Philologist

MOST VISITORS TO KYTHERA underestimate the size of the island. They assume it can be explored in two or three days, but soon find that this is a practical impossibility. That's why we have tried to make it easier for the short stay visitor. We have organised three unique day trips to help them learn about Kythera's archaeology.

SOUTH – SOUTHWEST KYTHERA

photo by VENIA KAROLDOU

Hora, or Kythera, is the island's capital. This beautiful traditional settlement was established in the 16th century, perhaps earlier. It boasts narrow streets, communal staircases and many one-aisle churches. Hora's 12 churches date back to the 16th, 17th, 18th and 19th centuries. The most significant of the churches are Agios Georgios of Lombardo (16th century) and Estavromenos (17th century) which serves as the Metropolitan church. In the Estavromenos church one can see a remarkable wooden screen (iconostasis) dating to the 17th century, along with a rare icon from the late 17th or early 18th century that depicts Agios Theodoros of Kythera and Agios Rokkos of the Catholic church. Between these two saints, one can see the castle of Hora.

Architecture similar to that of the buildings in Hora can be found in settlements in the Aegean: small houses, usually two-storied with flat roofs, external staircases, small windows and beautiful door frames made from sandstone with a coat of arms are all still evident today.

The **fortress of Hora** is an impressive example of Venetian architecture. Construction began in the 14th century and was completed in 1503. Within the walls one can see the garrison quarters, the vaulted ammunition storage room (now housing the **coat of arms collection**), two water storage tanks, remains of dwellings, a tall square shaped tower, four churches and the impressive residence of the governor of the whole island. This building now houses the local historical archives. The four churches were dedicated to Pantokrator (1545 AD), Panagia Orphany (16th century), Virgin of the Myrtles, circa 1580 (previously a Catholic church) and Agios Ioannis thought to be 17th century. As we look at these buildings and especially the coat of arms collection, we can't help but imagine the people who lived here and played such a leading role in the local community.

On the east side of the slope outside the fortress walls is the **Mesa Bourgo**, a fortified settlement built in the 16th century intended to make its inhabitants feel safe. In this area there are 14 churches.

At the entrance of Hora is the **Archaeological museum**. Among its many significant artifacts are the bronze figurines that were discovered in the Minoan peak sanctuary of Agios Georgios on the mountain north of Avlemonas which date from between 1700 and 1450 BC. The spectacular "Lion of Kythera", a marble lion dating back to approximately 525 – 500 BC, probably originated in Paleokastro, the ancient capital of Kythera.

In the **Livadi** region, the Byzantine churches of Agios Andreas (10 -11th c.) and Panagia Konteletou (14 -15th c.) stand out while the former church of the Ascension in Kato Livadi now serves as a museum housing the collection of

photo by DIMITRIS BALTZIS

photo by DIMITRIS BALTZIS

Before we start, a brief word on Kytherian history is probably useful. During the 3rd millennium BC the Minoans arrive. Around 1500 BC Kythera falls under the influence of the Mycenaean. In the 6th century BC Kythera is under the control of Sparta. Subsequently, in the 5th century BC, Athens takes control, only to be ousted by the Spartans who once again rule Kythera. The island is later included in the empire of Alexander the Great and his successors. The Romans then take over and for the next 900 years Kythera is ruled by the empire of New Rome (Byzantine). The following six centuries are dominated by the Venetians until finally Kythera is "protected" by the British from the early 19th century up to 1864 at which point it is united with the rest of independent Greece.

Byzantine and post-Byzantine artifacts. Here one can view detached frescoes that have been rescued from churches in Kythera, along with icons, silver artifacts and various pieces of pottery. And of course, there is the grandiose Katouni bridge. The large bridge of Katouni with its cascading arches was built in 1823-1826 and is considered to be the largest of its kind in Greece and indeed the Balkans.

The **Shrine of Agia Eleusa** on the mountain of the same name is dedicated to the saint who martyred on the island in 375 AD. The building complex is comprised of a large one-aisled church built in 1871. The bell tower was built in the 1950's while the cells and the abbey were constructed over time during the 20th century.

The **Monastery of the Virgin of the Myrtles** is the eminent monastery of the island. The building complex consists of a three-aisled

church built between 1850-1857 in the Basilican style, directly above the old chapel, located exactly where the miraculous icon of the Virgin was originally found. The new church boasts a majestic marble iconostasis, work of 1856. The icon of the Virgin, of the mother and child type, is displayed in a beautiful marble embossed iconostasis adorned with golden robes (1837). In the North-East corner of the grounds, the sandstone bell tower (1888) stands tall, and surrounding the monastery are a number of cells.

CENTRAL KYTHERA

After the **Monastery of Myrtidia** one can visit the picturesque village of **Mylopotamos**. In the central square we see two churches, Agios Haralambos (1895 – 1896) with its majestic bell tower and Agios Sostis circa 17th century. The older houses of Mylopotamos feature elements of traditional architecture while the more recent have been built in the neoclassical style.

The narrow main road of **Kato Hora Mylopotamos** lined with two-story homes built side by side is reminiscent of previous centuries. The local school here was built in the square of Kato Hora in 1825. Built in Gothic style, it seems out of place with the residential surroundings. To enter the fortress, one must pass through an extraordinary gateway above which the Lion of Venice is depicted together with the 1566 date. Within the fortified area which existed several decades prior to 1500, there are some single story and two story dwellings. The churches, 7 in total, are all small, one-aisle buildings with frescoes adorning their walls. The oldest of the churches is Sotiras with frescoes dated to the late 15th century.

After Mylopotamos, we head to the **Monastery of Agia Moni**, situated high on the mountain west of Diakofti. The monastery complex is comprised of the church, its cells and the bell tower. The present-day church was built between 1840 and 1855. It belongs to the single-aisle vaulted church style with a tiled roof. The wooden iconostasis was carved in 1841.

At the icon of Agia Moni on either side of the Virgin, there is an inscription that reads 'Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ ΕΛΠΙΣ' (the only hope for all) from which the monastery gets its name.

Southwest of Agia Moni lies the picturesque village of **Avlemonas** where, located on a rocky coastal outcrop, is a small fortress, built in 1725 by the Venetians to protect the small harbour from invaders

NORTHERN KYTHERA

Our next destination is the traditional settlement of **Aroniadika**. When you start to walk its narrow, cobbled walkways and observe the old-style homes you will find yourself transported back to a humble farming, livestock-breeding setting in which the preceding generations of Kythera lived for centuries.

A visit to **Paleohora**, the Byzantine capital of Kythera, is a must. The surroundings are rugged but exceptionally beautiful. Old houses, an impressive fortified wall and weathered murals on derelict churches bear witness to a glorious past. Paleohora, or Agios Dimitrios as it was known in Byzantine times, was built in approximately 1200 and conquered in 1537 by the fearsome pirate Haidredin Barbarossa.

Close to the main road, immediately after the new hospital, is the **Monastery of Agios Theodoros** (13th century), patron saint and protector of Kythera.

A short distance further north is the historic settlement of **Potamos**, also known as "Village of the Dame" after the church of the Virgin Illariotissa close by the central square. This church was built in 1905 on the site of an older possibly Byzantine chapel. The traditional open-air market takes place every Sunday morning in the central square where a variety of local products are sold.

This brief summary demonstrates that Kythera possesses abundant archaeological wealth. There is of course much more to be seen that has not been included here. Nevertheless, we hope that we have helped visitors to Kythera become familiar with the island and the experience of seeing some of its monuments will not only result in their love of Kythera but also encourage them to recommend the island to others and perhaps revisit it themselves.

photo by VENIA KAROLDOU

ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΕ ΧΩΡΟΥΣ, ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ

Της Μαρίας Θ. Κουκούλη, Φιλολόγου

ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ των Κυθήρων αγνοούν την πραγματική έκταση του νησιού και θεωρούν πως σε δυο-τρεις μέρες θα το έχουν εξερευνήσει.

Κάτι τέτοιο όμως σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα είναι πραγματικά ακατόρθωτο. Θα επιχειρήσουμε λοιπόν να τους διευκολύνουμε να γνωρίσουν τουλάχιστον αρχαιολογικά τον τόπο "οργανώνοντας" τρεις διαφορετικές -αρχαιολογικές- διαδρομές.

ΝΟΤΙΑ - ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ

φωτογραφία του ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΠΑΛΤΖΗ

Η **Χώρα** ή Κύθηρα, πρωτεύουσα του νησιού, πανέμορφος παραδοσιακός οικισμός που άρχισε να δημιουργείται τον 16ο αι, πιθανόν και νωρίτερα, σηματοδοτεί την αρχή των διαδρομών μας. Διαθέτει στενά δρομάκια, δημόσιες σκάλες και συνοδικά 12 μονόχωρους ναούς, που χρονολογούνται από τον 16ο έως τον 19ο αι. Οι πιο σημαντικοί είναι ο Άγιος Γεώργιος του Λομπάρδου του 16ου αιώνα και ο Εσταυρωμένος του 17ου αι. που λειτουργεί ως Μητροπολιτικός ναός. Στον Εσταυρωμένο σώζεται αξιόλογο ξυλόγλυπτο τέμπλο του τέλους του 17ου αι., καθώς και μία σπάνια εικόνα του τέλους του 17ου ή αρχών του 18ου αι. που εικονίζει τον Όσιο Θεόδωρο Κυθήρων και τον Άγιο Ρόκκο (της Καθολικής Εκκλησίας). Ανάμεσα στις δυο μορφές είναι ζωγραφισμένο το Κάστρο της Χώρας.

Η αρχιτεκτονική της Χώρας εμφανίζεται παράλληλα σε οικισμούς του Αιγαίου. Σπίτια μικρά, συνήθως διώροφα, με επίπεδες στέγες, λίγες εξωτερικές σκάλες, μικρά παράθυρα, ενώ σε κάποια διατηρούνται όμορφα πλίσσια από πωρόλιθο γύρω από τις πόρτες, καθώς και οικόσημα.

Το **Κάστρο της Χώρας**, η κατασκευή του οποίου ολοκληρώθηκε το 1503, αλλιώς υπήρχε ήδη τουλάχιστον από τον 14ο αι., είναι ένα εντυπωσιακό δείγμα της Βενετσιάνικης αρχιτεκτονικής. Μέσα στον τειχιωμένο χώρο του σώζονται το Φρουραρχείο, η καμαροσκέπαστη πυριτιδαποθήκη, δύο υδατοδεξαμενές, ερείπια σπιτιών, η εντυπωσιακή κατοικία του Διοικητή του νησιού (σε αυτή στεγάζεται το τοπικό Ιστορικό Αρχείο), ένας ψηλός πύργος τετραγωνικής διατομής και τέσσερις εκκλησίες. Αυτές είναι αφιερωμένες στον Παντοκράτορα του 1545 μ. Χ., στην Παναγία της Ορφανής του 16ου αι., στην Παναγία την Μυρτιδιώτισσα του 1580 περίπου (πρώην καθολικός ναός) και στον Άγιο Ιωάννη πιθανόν του 17ου αι. Μέσα στο κτήριο της πυριτιδαποθήκης φιλοξενείται η **Συλλογή των Οικοσήμων**. Παρατηρώντας τα ξετυλίγεται μπροστά μας η ιστορία πολλών οικογενειών που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην τοπική κοινωνία.

Στην Ανατολική πλευρά του λόφου του Κάστρου, βρίσκεται τειχιωμένος ο οικισμός του **Μέσα Βούργου**. Χτίστηκε τον 16ο αι. προκειμένου να αισθάνονται οι κάτοικοί του πιο ασφαλείς. Στο χώρο διατηρούνται 14 ναοί.

Στην είσοδο της Χώρας βρίσκεται το **Αρχαιολογικό Μουσείο**. Σημαντικότερα είναι η προθήκη με τα χάλκινα ειδώλια από το Μινωικό Ιερό Κορυφής στον Άγιο Γεώργιο στο Βουνό, βόρεια του Αυθαίμονα. Αυτά χρονολογούνται ανάμεσα στο 1700 και στο 1450 π.Χ. Τέλος, ξεχωρίζει ο "Λέων των Κυθήρων", μαρμάρινο λιοντάρι που χρονολογείται γύρω στο 525 -500 π.Χ. και μάλλον προέρχεται από το Παλαιόκαστρο, αρχαία πρωτεύουσα των Κυθήρων.

Στην περιοχή του **Λιβαδίου** ξεχωρίζουν ο βυζαντινός ναός του Αγίου Ανδρέα (10-11ου αι.), η Παναγία Κοντεήτου (14-15ου αι.), η Συλλογή Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών αντικειμένων στον παλαιό ναό της Ανάληψης στο Κάτω Λιβάδι και η μεγάλη γέφυρα στο Κατούνι.

Στη Συλλογή Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών αντικειμένων εκτίθενται αποτοιχισμένες τοιχογραφίες από ναούς των Κυθήρων, εικόνες, αντικείμενα αργυροχόας και διάφορα κεραμικά αγγεία. Η γέφυρα στο Κατούνι με τα επάλληλα τόξα της κατασκευάστηκε το 1823-26, και θεωρείται στο είδος της η μεγαλύτερη στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια.

Το **Προσκύνημα της Αγίας Ελέσας**, στο ομώνυμο βουνό, είναι

αφιερωμένο στην Αγία που μαρτύρησε στο νησί το 375 μ. Χ. Το κτηριακό συγκρότημα αποτελείται από μεγάλο μονοκάμαρο ναό του 1871. Το καμπαναριό είναι της δεκαετίας του 1950, ενώ τα κεληλιά και το ηγουμενείο κτίστηκαν σταδιακά μέσα στον 20ο αιώνα.

Το **Μοναστήρι της Παναγίας Μυρτιδιώτισσας** είναι το πιο γνωστό του νησιού. Το συγκρότημα αποτελείται από ένα τρίκλιτο ναό ρυθμού βασιλικής κτισμένο στο διάστημα 1850-1857, ακριβώς πάνω από το παλαιό καθολικό στο οποίο υπάρχει ο χώρος όπου βρέθηκε η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας. Ο νέος ναός έχει επιβλητικό μαρμάρινο τέμπλο του 1856. Η εικόνα της Μυρτιδιώτισσας στον τύπο της Βρεφοκρατούσας είναι τοποθετημένη σε εντυπωσιακό ανάγλυφο μαρμάρινο εικονοστάσι και καλύπτεται από χρυσό ένδυμα, έργο του 1837. Στην ΒΑ γωνία του καθολικού υψώνεται πώρινο καμπαναριό έργο του 1888 του Ν. Φατσέα από το Λιβάδι Κυθήρων, ενώ γύρω από το ναό υπάρχουν πολλή κεληλιά.

Πριν από την παρουσίαση των αρχαιολογικών δεδομένων θα ήταν ίσως χρήσιμη μια επιγραμματική αναφορά στην κυθηραϊκή ιστορία. Την 3η χιλιετία π.Χ. φθάνουν εδώ οι Μινωίτες. Το 1500 π. Χ. περίπου τα Κύθηρα περνούν στην επιρροή των Μυκηναίων. Τον 6ο αι. π.Χ. ανήκουν στη σφαίρα της Σπάρτης, ενώ τον 5ο αι. στην Αθήνα. Στη συνέχεια, ηγεμονεύουν για αιώνες πάνω οι Σπαρτιάτες. Αργότερα συμπεριλαμβάνονται στην αυτοκρατορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου και των διαδόχων του, ενώ μετά περιέρχονται στους Ρωμαίους. Στην αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης (Βυζαντίου) παραμένουν για 900 περίπου χρόνια. Μετά για έξι αιώνες κυριαρχούν οι Βενετοί και τέλος τα "προστατεύουν" οι Άγγλοι από τις αρχές του 19ου αι. ως το 1864, οπότε ενώνονται με την υπόλοιπη Ελλάδα.

φωτογραφία της ΒΕΝΙΑΣ ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ

Μετά από την Παναγία Μυρτιδιώτισσα προχωρούμε για τον γραφικό **Μυλοπόταμο**. Στην πηλαία του αντικρίζουμε δυο ναούς, τον Άγιο Σώστη (16ου ή 17ου αι.) και τον Άγιο Χαράλαμπο (1895-1896) με το όμορφο καμπαναριό του. Τα παλιότερα σπίτια του Μυλοποτάμου έχουν στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, ενώ τα νεότερα μιμούνται το νεοκλασικό ρυθμό.

Η **Κάτω Χώρα** Μυλοποτάμου με το στενό κεντρικό δρομάκι της και τα διώροφα σπίτια της παρατεταγμένα και στις δυο του πλευρές μάς παραπέμπει σε προηγούμενους αιώνες.

Στην πηλαία της Κάτω Χώρας χτίστηκε το 1825 οχολείο γοτθικού ρυθμού που δεν ταιριάζει με το οικιστικό περιβάλλον.

Στο Κάστρο εισερχόμαστε μέσω μιας εντυπωσιακής πύλης πάνω από την οποία βρίσκεται εντοιχισμένος ο Λέων της Βενετίας με τη χρονολογία 1566. Στον οχυρωμένο χώρο, που υπήρχε τουλάχιστον πριν από το 1500, διατηρούνται διώροφες και μονόροφες κατοικίες. Οι εκκλησίες, επτά συνοδικά, είναι μικρών διαστάσεων, μονόχωρες και φέρουν τοιχογραφικό διάκοσμο. Παλαιότερη είναι, ο Σωτήρας του τέλους του 15ου αιώνα.

Ακολουθεί η επίσκεψη στο **Μοναστήρι της Αγίας Μόνης** στο βουνό δυτικά από το Διακόφτι. Το συγκρότημα αποτελείται από τον ναό, το καμπαναριό και τα κεληλιά. Ο ναός (Καθολικό) χτίστηκε ανάμεσα στο 1840 και στο 1855. Ανήκει στους μονόχωρους καμαροσκέπαστους ναούς με ξύλινο τέμπλο του 1841.

Στην εικόνα της Αγίας Μόνης (Θεοτόκου) υπάρχει η επιγραφή «Η Μόνη Πάντων Εθνών», η οποία έδωσε και το όνομά της στο μοναστήρι.

Το γραφικό χωριό του **Αυθαίμονα** φιλοξενεί στην βραχώδη ακτή του ένα καστράκι. Χτίστηκε το 1725 από τους Βενετούς για να προστατεύει το μικρό λιμάνι από τους πειρατές.

φωτογραφία της ΒΕΝΙΑΣ ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

ΒΟΡΕΙΑ ΚΥΘΗΡΑ

Η επόμενη γνωριμία μας γίνεται με τον παραδοσιακό οικισμό στα **Αρωνιάδικα**. Όταν περπατήσουμε στα στενά δρομάκια του, αφού προσέξουμε τα παλαιά σπίτια με τα σκαλιστά ανώφλια στις εξώθυρες τους οδηγούμαστε σε ένα αγροτοκτηνοτροφικό περιβάλλον στο οποίο έζησαν και δημιούργησαν οι προηγούμενες γενιές των Κυθηρίων.

Η επίσκεψη στην **Παλιόχωρα**, τη Βυζαντινή πρωτεύουσα των Κυθήρων είναι επιβεβλημένη. Παλιά σπίτια, ένας εντυπωσιακός οχυρωματικός τοίχος και φθαρμένες τοιχογραφίες στους τοίχους μισοερείπωμένων εκκλησιών είναι όλα μάρτυρες ενός ένδοξου παρελθόντος. Η Παλιόχωρα ή Άγιος Δημήτριος, όπως λεγόταν στα βυζαντινά χρόνια, χτίστηκε περίπου το 1200 σε έναν τόπο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και κυριεύτηκε το 1537 από τον τρομερό πειρατή Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα.

Δίπλα στον κεντρικό δρόμο του νησιού, αμέσως μετά το νέο Νοσοκομείο, βρίσκεται η **Μονή του Οσίου Θεοδώρου** (13ου αι.), Προστάτη των Κυθήρων.

Λίγο πιο βόρεια βρίσκεται ο ιστορικός οικισμός του Ποταμού, που ονομαζόταν και "Χωριό της Κυράς" από την εκκλησία της Παναγίας Ιλαριώτισσας, χτισμένης κοντά στην κεντρική πηλαία του χωριού. Ανοικοδομήθηκε το 1905 στη θέση παλιότερου εκκλησιδίου, ίσως βυζαντινού. Η αρχιτεκτονική των κτηρίων στον Ποταμό είναι ενδιαφέρουσα. Υπάρχουν νεοκλασικά σπίτια, καθώς και παραδοσιακά που τα συναντάμε και σε άλλα χωριά. Εδώ κάθε Κυριακή πρωί λειτουργεί παραδοσιακό παζάρι με ποικιλία ντόπιων προϊόντων.

Σίγουρα, λόγω ελλείψεως χώρου παραλείψαμε πολλά από τον άφθονο αρχαιολογικό πλούτο του νησιού. Πιστεύουμε όμως ότι βοηθήσαμε τον επισκέπτη των Κυθήρων ερχόμενο σε επαφή με τα μνημεία του νησιού, όχι μόνο να το αγαπήσει, αλλά και να θελήσει να το συστήσει σε άλλους, και γιατί όχι να το επισκεφθεί ξανά.

φωτογραφία της ΒΕΝΙΑΣ ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

IN REMEMBRANCE OF PETROS GALANAKIS

By Joy Tataraki

Young Kytherian pianist Alexandros Kyriakopoulos, pays tribute to his football coach, Petros Galanakis, in the best way he knows: interpreting the works of masters in an artistic tribute. On 22 July, the music of Bach, Beethoven, Liszt, Chopin, Rachmaninoff and Debussy will float through the Zeidoros Amphitheatre in memory of a good man loved by so many and an integral part of Kythera's community.

WHEN ALEXANDROS WAS STILL ONLY FOUR, Petros predicted he would master the piano as he was able to control, dribble and kick footballs with both left and right leg. 'Both parts of your kid's brain work,' he would often say to Alexandros' mum after football training. And so it was to be. While preparing for an ABRSM piano exam three years later, a particular piece had each of Alexandros' hands playing in opposite directions with different touch and speed. His piano teacher, Eleni Kokolaki, commented that an older student had tried unsuccessfully for three months to master this particular piece and she came to Petros' words – both sides of his brain are in unison.

Just as Alexandros loved the football pitch and being pushed to the limit by coach Petros so too did he love the Odeion, music school, in Livadi. For Alexandros football and music were his passion. For almost fourteen years Alexandros attended training with coach Petros first in Aroniadika and then in Kato Livadi. Either before or after football training Alexandros could be heard practising his piano. For him the two worked together. And coach Petros was always encouraging.

I have had the honour of being Alexandros' English teacher since he was six. English was another of his talents, although his homework would sometimes come second - music practice took much of his time. I would sometimes catch him playing a tune by running his fingers along the desk on an imaginary piano. It was evident that music was already running through his veins.

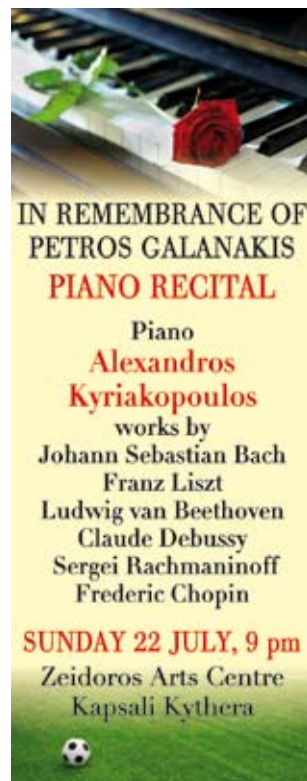
When Alexandros completed primary school, his musical education required him to move to Athens where he enrolled at the Champion School. In the first week of school, interested Year 8 students were called to try out for the school's Junior Varsity Football team. Wild horses couldn't keep this young Kytherian kid away. And he did well. 'Which academy did you go to, Alexandros?' asked an impressed PE teacher and former first division football player. 'Coach Petros' academy in Kythera, Sir,' came the reply.

Each time Alexandros returned to Kythera, during half-term break, Christmas, Easter and summer holidays, he would train with coach Petros three times a week, just as he did all his formative years. And Petros would always welcome him back into the fold with his beaming smile. As for his English, my role was now to tutor him in English literature, which required studying poetry, novels and plays in depth. In the summer of 2015 I clearly remember us wading through fourteen Thomas Hardy poems with Alexandros patiently listening to my analysis of the poems and taking notes but occasionally offering a quip about Hardy's dark pessimism. Whether we were analyzing *The Crucible* or Frost's poetry or Euripides' *Medea*, Alexandros had a way of brightening the lesson with his won-

coffee specialists, crepes, sandwiches, waffles, delicious home made desserts, drinks and cocktails, excellent service & Wi-Fi

Mylopotamos – Kythera – t. 2736-0-33008

derful sense of humour. Like when he insisted I watch a YouTube video of comedian Kevin Hart! Yet what also impressed me about Alexandros was his deep awareness of social issues; I still remember reading his speech on women's rights. But music was his passion. And when he asked me to read his 4000-word Extended Essay, a mandatory component of his IB, I was highly impressed by his analysis of Brahms' and Liszt's first piano concertos. It made me realize what a long way Alexandros had come, having started at the Odeion in Livadi and now being taught and mentored by a distinguished pianist, pedagogue and maestro, Dimitri Toufexi. Through his research of the two concertos Alexandros was able to analyse their form, structure and texture, their use of the orchestra and the piano and the different compositional techniques of each composer. I marvelled listening to Alexandros talk about his research; he spoke with such fervour about music, clearly indicating that music would be the road he would follow. He even wrote a list of absolute musts, pieces of classical music that I had to listen to. It was difficult not to be carried away by his enthusiasm.

This year, January 13th marked the end of an era. Coach Petros was no longer there. No longer a tower of strength. To inspire. To teach skills. No more football. For Alexandros, now almost 18, a chapter of his childhood and teenage years ended. But not just for Alexandros. Every child that had the good fortune to train with Petros lost something very precious with his passing. For Alexandros one passion has gone but his passion for music lives on and shows promise of a gifted musician whose football feet now train only on the pedal of his piano.

KICKING GOALS FOR ETERNITY

By Anna Cominos

THIS YEAR KYTHERA LOST a man who greased the wheels of everyday life for the island, who brought together Kythera youth developing and reinforcing in them positive life skills and values, instilling in them the ideals of fair play, tolerance and team spirit.

Born and raised in Albury-Wodonga on the New South Wales border to an Antikytherian family, Petros was a unique mix of Antikytherian resilience and Australian country goodness. When Petros passed his coaching exams the *Border Mail* wrote in January 1991 *"In the art of soccer coaching, a level three degree is as high as a person can achieve – the ultimate of its profession. It is a rare, outstanding achievement. With a level three degree in hand, he [Petros] is able to coach at any level, including international."* After securing work as a professional football coach, Petros and his wife Therese Withers moved to Greece with their two children. Unfortunately Petros, raised to respect the principles of fair play, was neither familiar with nor prepared for the lawless corruption and bravado of the European Soccer League. And so he and Therese decided to move to Kythera. Professional football's loss was Kythera's gain.

Petros was a 'jack of all trades'. Seemingly always on call, he was the bloke who silently saved the day. He managed a supermarket in Kapsali, he was the audio-visual technician at the Syndesmos

(Cultural Centre) in Chora – and then there was his undying passion for football. You would often see Petros hitch-hiking from his home in Chora to the 5x5 training ground in Aroniadika.

An accredited Australian football coach with experience at senior and representative level, Petros was keen to share his expertise with Kythera's children. And so when funding came through for the Magiros-Fruitex football field in Kato Livadi, Petros had them training as hard as any young child attending a professional football academy from Sydney to Barcelona. And Petros' positive sporting attitude rubbed

off. He instilled a great pride into young locals as they trained to master the skills of the sport. As my friend's son spent hours dribbling a football with concentrated effort he would call out to us, "I am this quick because I am a left-footer, that is what Kyrios Petros said".

Petros' goodness and purity of soul was soon discovered and he was asked to prepare and study to become a priest on the island of Antikythera. But not even God could compete with Petros' absolute, all-encompassing love and passion for football. He wanted nothing more than to teach and coach football.

Tragically, like so many of our great-grandparents in days long past, Petros passed away at sea as he was being transported by motorboat to the mainland to be treated in a Sparta hospital. He was accompanied on this, his final voyage, by a community doctor, the captain of the boat and his beloved wife, Therese, who held him in her arms as the boat tossed wildly in the rough sea. For many young Kytherians, Petros' funeral was the first they had ever attended. The tears flowed as the children began to comprehend the deep void the death of their beloved Kyrios Petros had left in their lives. For many he was more than just an inspirational figure, he was also a mentor and second father.

Kythera Summer Edition offers its condolences to Petros' beloved family: his wife Therese, son Stavros, daughter Adriana and daughter-in-law Raquel.

Petros, you will be forever in our hearts.

FATSEAS, MAVROMMATIS + ASSOCIATES

CONSULTING ENGINEERS

- ARCHITECTURAL DESIGN
- PRESALE CONSULTATION
- BUILDING PERMITS & APPROVALS
- PROJECT MANAGEMENT
- CONSTRUCTION SERVICES

LIVADI, 80100 KYTHERA, TEL. +30 2736-0-31918
4 TRIGETA & SYGROU AV. 11745 ATHENS, TEL. +30 210.64.66.981
MOBILE +30 6944696688
+30 6937009666
web: fatseasmavrommatis.gr email: fatseas@otenet.gr

Land for Sale Diakofti Kythera

For sale by expressions of interest. Submit any offers for consideration by owners.

All enquiries and expressions of interest should be directed to:

Ms Kyriaki Emmanouil Kassimatis
Real Estate Agent
Livadi, Kythera
Greece 80100
office: +30 27360 31735
mobile: +30 6944 889838
email: realkas@otenet.gr

Land for Sale in ever-popular Diakofti

- 10 building blocks available for immediate sale
- sizes ranging from 361.49m² to 1098.37m²
- most properties are on prime land on or very close to the waterfront
- all with superb sea views
- furthest block from the sea is 200 metres

Blocks of Land available for Sale

Lot No.	Within Building Block #	Approximate Size (m ²)	Comments
1	29 - Diakofti area	522	Entire & buildable
9	39 - Diakofti area	456	Entire & buildable
9A	39 - Diakofti area	465	Entire & buildable
10	39 - Diakofti area	426	Entire & buildable
11, 17 & 18	23 - Diakofti area	1098	Entire & buildable
19	23 - Diakofti area	405	Entire & buildable
20	23 - Diakofti area	401	Entire & buildable
Numerous Greek letters	20 - Diakofti area	361	Entire & buildable

PROPERTIES CAN BE USED FOR RESIDENTIAL OR COMMERCIAL PURPOSES SUBJECT TO PLANNING PERMISSION BEING GRANTED
A NUMBER OF PROPERTIES MAY BE CONSOLIDATED INTO A LARGER DEVELOPMENT

REMEMBRANCE AND GRATITUDE

ON THE 22ND MAY, 1941 the HMS Gloucester was sunk off Kythera by a German fighter plane. 722 lives were lost. The 86 survivors who were picked up at sea and taken to Kapsali were locked in a small building and left to starve. These men owed their lives to the people of Kythera who risked everything to ensure they had food and drink.

On Saturday July 28 Veteran Admiral Sir Phillip Jones, representing Her Majesty's Government, together with the President of the Hellenic Republic Prokopios Pavlopoulos and the political and military leadership of the Hellenic Department of Defence, will join the Kytherian community in paying tribute to the crew of HMS Gloucester. Events will include commemorative speeches and wreath laying, the unveiling of a commemorative plaque at Kapsali Port and a concert by the Greek Navy Band.

MICHAEL MEGALOCONOMOS (1930-2017)

THE SON OF VANGELIS 'CAPONAS' Megaloconomos and Evangelia Arabatzi, Michael passed away just after Christmas at the age of 87.

Michael was born in 1930 and raised in the village of Agia Pelagia. When it came time for him to attend Primary School, each day Michael and his school-

mates set off for Potamos, leaving Pelagia before 7am to ensure they got to school by 8. The daily barefoot trek through Vithoula was uphill all the way. Lessons at Potamos Primary School were given by Principal Yiannis Melitas and teacher Maria Protosaltis. Michael would often say how he used to watch Mr Melitas eating his apple after school, making a note of where he threw it so he could eat the rest of it on his way back home. Times were tough. Michael had many stories like this, sorrowful stories of poverty and struggle growing up on Kythera. Yet despite all the terrible hardships, Michael never stopped loving his island of birth.

Michael left for Australia in December, 1947: he was 17 when he farewelled his family, boarding the Radnik in Pireaus with his aunt Metaxia Georgopoulou and cousins Tzanetos Georgopoulos, Antonis Prineas (Katsaprokos) and

Minas Castrisios. After a 42-day voyage taking them through the Suez Canal, into the Red Sea and Indian Ocean, Michael and his travelling party finally disembarked in Melbourne. After working in Sydney, Michael eventually moved to Brisbane and opened the A1 Milk Bar in Nundah. In 1966 Michael married Freda Specis (Hatzantonaki) and they had two children, Vangeli and Lia.

In 1973 Michael took Freda and the children for a trip to Kythera. The pull the island exerted on Michael had not gone away and so a decision was made. After returning to Australia, they packed up everything, and in 1974 they moved back to Kythera and built the Kythereia Hotel, the first hotel with inside bathroom facilities and its own souvenir shop.

Michael loved his family, his village and his island. In his later years, his two greatest joys were his grandchildren, Theodora and Michael.

Sadly, last summer, Michael fell ill. He passed away a few months later. He was laid to rest in the Megaloconomos family tomb at the Potamos cemetery.

DIMITRI (AMERICANO) APIRANTHETIS

By Anna Cominos

DIMITRI (AMERICANO) APIRANTHETIS (1947-2017) was a rare force of nature. A larger than life storyteller, a caring husband and an open-hearted sharer of wisdom, Dimitri was a member of the Agia Pelagia family, having made Kythera his home for over twenty seven years.

Born on 4th August 1947, despite being challenged by his environment, Dimitri, like the post-war Greece he was born into, always dreamed big. He was a survivor. Unfortunately, medical negligence stripped this good man of many further years of life.

Dimitri was a young man when he made his way to New York where he spent 35 years living life to the full and amassing a 'Doctorate from the University of Life'. A generous hearted man, Dimitri was always ready to share a story. I remember him telling me how he'd won the deeds to his glorious home in Logothetianika in a poker game in New York and how he'd sold soft-drinks at the original Woodstock Music Festival. With his ever positive outlook on life, Dimitri who had been an eyewitness to many of the social rifts, both good and bad, that had occurred in the western world, always had a turn on both

local and international events.

Dimitri met his beloved wife, Anna Comino from Emerald in Queensland, when they were both operating eateries in Agia Pelagia. They married in 1991. In Anna, Dimitri had found a compatriot and soul-mate, a partner with whom he could travel through life. They simply 'got' each other. In 2010 Dimitri and Anna opened the Neos Kosmos in Agia Pelagia. Many of you will have eaten there over Kytherian summer breaks past - on the way to Firri Ammos beach, or perhaps you might have been sent there by a friend 'in the know'. But while Dimitri's welcoming smile, explosive laugh and curious mind,

not to mention his fabulous food, will be sorely missed by all of us, his absence is felt most poignantly by his wife and partner of 33 years, Anna.

When Dimitri passed away it was like someone turned off the joy button of life. But while there is less colour and volume, Dimitri's gift to us all is a message that will resonate forever. And that is to 'enjoy the ride'.

LOCAL PRODUCTS

WHILE EXPLORING the island, don't forget to stock up on local products and ingredients. Sea salt collected from rock pools

round the island, the most amazing thyme honey you'll ever taste, jams and spoon sweets, herbs and teas, award winning organic olive oils, tsipouro (a raki-style white spirit) and fatourada (a velvety liqueur that is a blend of cinnamon, tsipouro and clove). Kythera produces some good quality wines. The two dominant grape varieties are aricaras, a red grape, and petrolanos, an ancient white variety that produces a wine with a distinctive and enjoyable aroma. *Firrogi Winery* outside Potamos specializes in aricaras.

You can buy the popular home-made *Toxotis* pasta from their shop in Livadi. *Toxotis* also sells delicious home-made jams as well as a variety of Kytherian herbs including bay leaf, chamomile, sage and oregano picked from the fields and mountains of Kythera. A range of local products can also be found at *Sim Veni* in Mylopotamos, *Firrogi* in Potamos & Chora, at *Stavros* in Chora and *Herovolo* in Potamos.

Get a taste of what island life on Kythera is really all about. Eat and drink what the locals have been enjoying for centuries.

ELIXRYSOS

IN JUST A FEW SHORT YEARS herbalist Sara Scopsi has established a burgeoning clientele of dedicated fans. Her health and beauty oils, therapeutic creams and tinctures, all made wherever possible from local ingredients, are first rate.

Located in a beautifully restored olive oil factory.

Elixrysos, Mylopotamos 2736 0 33224

TWO DIFFERENT WAYS OF LIFE

By Fiona Cunningham

THE FRENCH PHILOSOPHER Rene Descartes wrote: "I think, therefore I exist". All too often my life in London just feels like an "existence". The only time I truly feel alive is when I'm in Kythera.

There's no easy way to describe the metamorphosis, the almost-tangible shedding of stress that occurs once I'm on the island. It's not simply that Kythera is in a different country; it's like it's on a different planet! If you've experienced this yourself, you'll know exactly where I'm coming from.

Arriving in Kythera is so exciting. Every time it's wonderful to be back. The glorious weather, the sense of space with nothing blocking my view. My hungry eyes are fed by the stunning light

that illuminates the island. The pungent and familiar scents of wild thyme and sage permeate my senses, the welcoming faces soothe my soul. I catch sight of azure seas beyond the olive groves and feel the happy anticipation of beach visits soon to be organized.

Within a few days I will have become infected with the island's unhurried attitude, an attitude so relaxed it's almost horizontal. Like a caterpillar emerging from its chrysalis, I welcome back the almost-forgotten sense of FREEDOM! No traffic lights or roundabouts to negotiate, no pollution, and above all no NOISE! What a relief to once more be amongst friendly people, to greet strangers without the flicker of suspicion showing in their eyes, to say kalimera and not be seen as a weirdo. It's reassuring to witness a quality of life that, despite terrible economic pressures, refuses to be beaten. Then of course there is the anticipation of the delicious food that awaits in every taverna and cafeteria. The sense of community is as strong as always, with old and young, friends and acquaintances gathering for company and laughter. It's been a long time since I heard such laughter...

The constant wariness that comes from existing in an impersonal city gradually declines. Not for Kythera the fear of walking the streets at night, the anti-social behavior of the "neighbours from hell", the shocking aggression of strangers for no reason, the crippling stress and lack of time that Londoners constantly endure. No "stranger-danger" for children, no road-rage, no overcrowded roads 24/7, no 3-hour commute to work in the drizzle. No weekly teenage stabbings or senseless murders, no acid attacks, and no fear of terrorists mowing down innocents on bridges or planting bombs on the Underground...

"If you're tired of London, you're tired of life," they say. If this is true, then I'm exhausted! But don't get me wrong, there are countless positives to living in London and I know many who wouldn't swap it for the world. There are jobs, a plethora of good schools, countless opportunities, beautiful parks, museums, art galleries, and great shops. World-renowned hospital services, and a paramedic service that's second-to-none.

Brexit will bring yet more differences between these two places. Despite the vast percentage of Londoners voting to "Remain", the city will reluctantly be cutting ties with its European neighbours next March. Only time will tell how the fallout from this monumental event will affect people's lives and futures. Things will surely never be the same again.

While Kythera certainly isn't without its faults, in a world that's gone mad, it's about as near to perfection as possible. It evokes an unconditional love that leaves a deep gnawing in your heart when you're away, an overwhelming excitement on your return, and a painful wrench when it's time to leave. If you know this feeling, be warned; it will never go away. Kythera is undeniably unique, an essential source of nourishment for the heart and soul that's so rare you'll not find it elsewhere.

I don't need therapy, I just need to go to Kythera!

FAST GOURMET FOOD ON KYTHERA

BON BON Fait Maison. An innovative concept. Fast gourmet food on a Greek island. BON BON Fait Maison, where the Ionian, Aegean and Cretan seas meet under the Greek sunlight, was launched in Kythera last year by Interior Design Laboratorium.

The story began a few years ago when some friends from Paris got together in Kythera. The island's strange energy, the flavours, the aromas and the authenticity of the place made their hearts pound. This intense love they felt for the island stirred their creative juices. They wanted to shake the place up gastronomically. Which is how BON BON Fait Maison (homemade) came into being.

The soul of the endeavour is Chef Kriton Minas Poulis. Fresh from Paris, it was Kriton who envisioned the gastronomic philosophy behind BON BON Fait Mason. The thought-provoking menu includes homemade ice-creams and sorbets that smell like Greece; French galettes and crepes from Brittany made with black buckwheat flour; unique blends of freshly squeezed juices, and of course a carefully curated selection of Greek traditional products.

Interior Design Laboratorium was asked to come up with a look that could travel to other Greek islands as well as to major European cities. The first BON BON Fait Maison is located in the town of Chora, in a traditional two-storey building that dates back to the 1860s. Local architectural firm M3 Architecture and Construction took on the project, working under the design study and direction of Interior Design Laboratorium. The careful selection of materials and traditional elements such as the mosaic floor, the white marble, the built-in benches and the wooden ceiling that has been so beautifully restored create images associated with Greek island houses, while decorative lighting fixtures made from brass, porcelain and glass project impressive sparkles of design across the white plaster walls.

The design is inspired by Greece - the Greek summer and the island way of life. The aim was to create a space that would awaken memories of childhood summer innocence, the warm feeling of the summerhouse that makes you keep coming back. The design outcome features a mix of old and new elements that emit a warm and friendly atmosphere.

Kriton Minas Poulis has always had a passion for cooking. He moved to Paris in 2003. Here he worked first with Alain Passard and then later with Alain Senderens. In London he worked alongside French chef Pierre Gagnaire. But it was the decade he spent collaborating with leading French confectioner Pierre Herme in his pastry shops in Europe and Asia that Kriton's creative spirit reached its peak. In 2014, after spending a year travelling through Greece searching for the best products produced in each region, Kriton opened a store called KILIKIO in Paris, a deli-grocery selling six hundred products from one hundred Greek producers. And now Kriton is here on Kythera with his latest concept.

BON BON MAISON, Chora, Kythera, tel. 27360 31418

σαΐτα

KYTHERA is a place I love and a place that inspires me to create art and a specific kind of jewellery. While wondering around the beaches and coasts of the island, observing the stones, I thought I could use them to make jewels. What impressed me was that these stones are shaped by the Mediterranean sea and have a sense of smoothness. I realized

I could paint them in my own unique way and create pictures or small pieces of art that someone could wear.

On those pictures I reflect nothing more than nature and the mood of the moment. By mixing water and color I create an image according to my own sense of beauty. Through the color and the abstract shape of it, my intention is to evoke personal feelings. I use mostly acrylic colors and I paint with a brush. I use no electrical equipment. Every piece of jewellery I make is unique for me, as well as for the ones who wear it. My work is strictly handmade and the metal I use is silver.

Yiorgos Vodenas

**Saita, central square Chora, tel. 6978.626150,
f/b saitajewelry, eshop: etsy.com/shop/SaitaJewelry**

SEMPREVIVA

THE SMALL YELLOW flower called sempreviva is a symbol of eternal love. Legend has it after Paris stole beautiful Eleni from Sparta, they stopped at Kythera on their way to Troy to pay homage to their protectress, the goddess Aphrodite. It was here on Kythera that their love was consummated. The

beautiful Eleni, however, was envious of the goddess Aphrodite who, according to mythology, lived on the island. When Eleni demanded that Paris declare that she was the most beautiful woman of all, Paris, who wanted to appease his Eleni, pointed to the yellow flower saying, 'You see that flower? Your hair has its golden colour, your body is like its stalk and your skin is soft like its petals. Your beauty will remain like this forever.'

It was the Venetian conquerors who gave the name Sempreviva to this flower. The word sempre in Italian means forever while vivere means I live: everlasting. They called it this because the flower looks like a dried flower and retains its colour for many years without water. In reality the parts of the flower which are everlasting are the small yellow straw-like leaves which envelop it.

Sempreviva grows profusely on the rockface of Hytra and on the cliffs on the far side of Chora's Kastro.

The flower is the symbol of eternal life withstanding time just like true love.

SIM...VENI

THE MINI-MARKET in the heart of Mylopotamos where you will find home grown vegetables and eggs; locally produced jams, spoon sweets and herbs; a select range of grocery essentials, including fresh milk and bread delivered daily; locally produced wines and olive oils; ice-creams over the summer season.

**Sim...Veni much more than a mini-market.
Mylopotamos
tel. 2736-0-34378**

F/B IONIS

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ-ΟΙΣ ΙΟΝΙΣ ΑΠΟ 01/06/2018 ΕΩΣ 27/09/2018 - F/B IONIS SCHEDULE FROM 01/06/2018 UNTIL 27/09/2018

ΑΙΜΑΝΙ PORT	ΔΕΥΤΕΡΑ MONDAY	ΤΡΙΤΗ TUESDAY	ΤΕΤΑΡΤΗ WEDNESDAY	ΠΕΜΠΤΗ THURSDAY	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ FRIDAY	ΣΑΒΒΑΤΟ SATURDAY	ΚΥΡΙΑΚΗ SUNDAY
ΠΕΙΡΑΙΑΣ/PIRAEUS		10:00			14:00		
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA		17:30			21:10	21:30	
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHERA					23:15	23:30	
ΚΙΣΣΑΜΟΣ/KISSAMOS		21:15	8:30			1:35	11:00
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHERA			10:30	10:50			13:05 13:15
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA			12:45	13:15			15:00 15:30
ΓΥΘΕΙΟ/GYTHIO			15:45	16:45			
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA			18:15	19:30			
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHERA			21:15	21:25			
ΚΙΣΣΑΜΟΣ/KISSAMOS			23:30	9:30			
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHERA				13:10	13:40		
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA				20:40			22:30
ΠΕΙΡΑΙΑΣ/PIRAEUS							

Το παρόν υπόκειται σε αλλαγές χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση
All times and schedules are subject to change without prior notice

F/B PORFYROUSA

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ-ΟΙΣ ΠΟΡΦΥΡΟΥΣΑ ΑΠΟ 15/06/2018 ΕΩΣ 19/07/2018 - F/B PORFYROUSA SCHEDULE FROM 15/06/2018 UNTIL 19/07/2018
ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ-ΟΙΣ ΠΟΡΦΥΡΟΥΣΑ ΑΠΟ 04/09/2018 ΕΩΣ 26/09/2018 - F/B PORFYROUSA SCHEDULE FROM 04/09/2018 UNTIL 26/09/2018

ΑΙΜΑΝΙ PORT	ΔΕΥΤΕΡΑ MONDAY	ΤΡΙΤΗ TUESDAY	ΤΕΤΑΡΤΗ WEDNESDAY	ΠΕΜΠΤΗ THURSDAY	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ FRIDAY	ΣΑΒΒΑΤΟ SATURDAY	ΚΥΡΙΑΚΗ SUNDAY
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI	9:00	12:30	9:30	9:00	14:30	10:00	11:00
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA	10:15	10:30	13:45	16:00	10:45	11:30	15:00
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHERA	13:00	13:05		13:00	13:05		
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA	15:35	16:00		15:35	16:00		
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI	17:15	17:15	12:45	17:15	17:30	15:15	18:15

Το παρόν υπόκειται σε αλλαγές χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση
All times and schedules are subject to change without prior notice

F/B PORFYROUSA

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ-ΟΙΣ ΠΟΡΦΥΡΟΥΣΑ ΑΠΟ 20/07/2018 ΕΩΣ 03/09/2018 - F/B PORFYROUSA SCHEDULE FROM 20/07/2018 UNTIL 03/09/2018

ΑΙΜΑΝΙ PORT	ΔΕΥΤΕΡΑ MONDAY	ΤΡΙΤΗ TUESDAY	ΤΕΤΑΡΤΗ WEDNESDAY	ΠΕΜΠΤΗ THURSDAY	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ FRIDAY	ΣΑΒΒΑΤΟ SATURDAY	ΚΥΡΙΑΚΗ SUNDAY
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI	9:30	9:30	9:30	9:30	9:30	9:30	9:30
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA	10:45	12:00	10:45	11:45	10:45	12:00	10:45
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI	13:15	14:30	13:00	14:00	13:15	14:30	13:15
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA	15:45	17:00	15:15	16:45	15:45	17:00	15:45
ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHERA		18:00	18:05		18:00	18:05	
ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA		20:20	20:30		20:20	20:30	
ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI	18:15	21:45	18:15	21:45	18:15	18:15	18:15

Το παρόν υπόκειται σε αλλαγές χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση
All times and schedules are subject to change without prior notice

Kithira Travel

travel · tourism & shipping agency

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ/AGENCIES

ΚΥΘΗΡΑ/KYTHERA: Kithira Travel - Chora office: 27360 31390 - Potamos office: 27360 31848
 ΝΕΑΠΟΛΗ/NEAPOLI: Vatika Bay: 27340 24004 & 27340 29004
 ΠΕΙΡΑΙΑΣ/PIRAEUS: First Choice Travel: 210 4179444 & 210 4125200
 ΚΙΣΣΑΜΟΣ/KISSAMOS(CRETE): Gelassakis Travel: 28210 75444 & 28210 75344
 ΓΥΘΕΙΟ/GYTHIO: Rozakis Travel: 27330 22207
 ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ/ANTIKYTHERA: Kithira Travel - Chora office: 27360 31390 - Potamos office: 27360 31848

ΟΧΥΡΩΜΕΝΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ: ΜΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Του Θεόδωρου Γ. Κουκούλη, Αρχαιολόγου, ΒΑ, MLitt πρώην Δημάρχου Κυθήρων

ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΑΝΑΜΕΣΑ στην Κρήτη και την Πελοπόννησο κατέχουν μια ιδιαίτερα σημαντική γεωστρατηγική θέση. Οι Βενετοί δικαίως τα αποκαλούσαν «μάτι της Κρήτης» ή «φανάρι του Αρχιπελάγους», αφού κυριολεκτικά φρουρούσαν την είσοδο στο ελληνικό Αρχιπελάγος (Αιγαίο). Κατέστη λοιπόν αναγκαίο να οικοδομηθούν οχυρωμένοι οικισμοί-κάστρα, προκειμένου κάτοικοι και διοικούντες το νησί να απολαμβάνουν στοιχειώδους προστασίας κατά τους παραγμένους Μέσους Χρόνους.

Άγιος Γεώργιος Κολοκυθιάς

Ο πρωιμότερος οχυρωμένος οικισμός -πιθανόν του 9ου αιώνα ή και νωρίτερα- ήταν αυτός του Αγίου Γεωργίου της Κολοκυθιάς, βόρεια της Αγίας Πελαγίας, για τον οποίο όμως δεν γνωρίζουμε πότε εγκαταλείφθηκε. Κτισμένος σε βοιωτική περιοχή επιτηρούσε τον δίαυλο Κυθήρων - Πελοποννήσου. Τα κατάλοιπα των οχυρώσεων και τα ελάχιστα σωζόμενα κτίσματα δεν επιτρέπουν την αποκατάσταση, του-

λάχιστον προς το παρόν, της μορφής του οχυρωμένου οικισμού και γι' αυτό δεν είναι δυνατόν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για την λειτουργία του. Πάντως, για όσους αιώνες χρησιμοποιήθηκε θα διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ασφάλεια και την κοινωνικοοικονομική οργάνωση των Κυθήρων. Ασφαλώς, τον 16ο αιώνα, κατά τον οποίο μνημονεύονται στις ιστορικές πηγές τα οχυρά της Παλαιόχωρας, της Χώρας και της Κάτω Χώρας Μυλοποτάμου, το αντίστοιχο της Κολοκυθιάς θα είχε παύσει να κατοικείται. Διαφορετικά θα αναμέναμε να γίνεται κάποια αναφορά και σ' αυτό.

Άγιος Δημήτριος ή Παλαιόχωρα

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Άγιος Δημήτριος (Παλαιόχωρα) πιθανόν από τον 12ο αιώνα ήταν ο σπουδαιότερος οικισμός και πρωτεύουσα των Κυθήρων είναι αναγκαίο να γίνει αναφορά στον χαρακτήρα και την σημασία του για την τοπική ιστορία.

Η Παλαιόχωρα, όπως πλέον αποκαλείται, βρίσκεται κτισμένη σε ένα βραχώδη λόφο ανάμεσα σε δύο απότομες ρεματιές οι οποίες ανατολικά του οικισμού συγκλίνουν και δημιουργούν ένα απότομο φαράγγι το οποίο καταλήγει στην ακτή της Κακής Λαγκάδας, νότια της Αγίας Πελαγίας. Αν και τα χρονολογικά δεδομένα της ιδρύσεώς της παραμένουν ασαφή, πιθανώτατα ιδρυτές της ήταν μέλη της αρχοντικής οικογένειας Ευδαιμονογιάννη από την Μονεμβασία, ενώ η περίοδος κατά την οποία άρχισε να κτίζεται δεν πρέπει να τοποθετηθεί αργότερα από τον 12ο αιώνα, όπως λίγα δείγματα κεραμικής μαρτυρούν.

Το ιδιάζον της θέσης του προσδίδει στον οικισμό χαρακτήρα οχυρού, σχεδόν αόρατου από τα παραπλέοντα πλοία. Η επιλογή του χώρου αποσκοπούσε να τον καταστήσει ασφαλή τόσο για τους μόνιμους κατοίκους του όσο και για όσους θα κατέφευγαν σ' αυτόν σε περίπτωση κινδύνου.

Τα περίπου 100 κτίσματα του οικισμού, τα οποία -αποσπασματικά τα περισσότερα σωζόμενα- εντοπίστηκαν κατά την επιφανειακή έρευνα που διεξήχθη πριν από λίγα χρόνια από τον υπογραφόμενο και τους συνεργάτες του, διακρίνονται

σε δύο κατηγορίες. Στους 22 ναούς και στα μη εκκλησιαστικού χαρακτήρα κτήρια.

Όλα μαζί συνθέτουν έναν πολυπλοκό και πυκνό πολεοδομικό ιστό, όσο βέβαια μπορούμε σήμερα να τον κατανοήσουμε, με δαιδαλώδεις οδικό σύστημα. Το σύνθετο της επικοινωνίας καθίστατο προφανώς ακόμη πιο δύσκολο, αφού τα κτίσματα είχαν αναπτυχθεί σε λόφο, ιδιαίτερα τραχύ.

Η πυκνότητα αυτή επαναλαμβάνεται σε πολλούς νησιωτικούς οικισμούς - του Αιγαίου κυρίως - της λεγόμενης Βυζαντινής και της μεταγενέστερης εποχής, π.χ. το οχυρωμένο χωριό Πύργος στη Θήρα, το κάστρο της Αντιπάρου. Αντικατοπτρίζει ασφαλώς την αίσθηση που είχαν οι πρόγονοί μας κατά την μακρά περίοδο των Μέσων Χρόνων για τον αστικό χώρο. Στους οικισμούς αυτούς, οι δημόσιοι χώροι ήταν ελάχιστοι, ενώ τονιζόταν με τον τρόπο που κτιζόνταν κατοικίες και ναοί ο εσωστρεφής χαρακτήρας τους. Αυτό που αναμφίβολα προκύπτει είναι η περιμετρική διάταξη των κτισμάτων σε επαφή μεταξύ τους, ώστε να δημιουργούν αμυντικό περίβολο, δίκην δακτυλίου. Φαίνεται μάλιστα ότι οι αμυντικοί δακτύλιοι ήταν δύο αποφεύγοντας την ανάγκη ανέγερσης ανεξάρτητου τείχους. Η πρακτική οικοδομήσεως χωριστού από τα κτίσματα τείχους, που συναντάται σε οικισμούς - φρούρια της Ενετικής περιόδου, εφαρμόζεται και χρηματοδοτείται από την «Γαληνοτάτη Δημοκρατία» (Βενετία). Στην Παλαιόχωρα εξάλλου, αποφεύγονται ανοίγματα (θύρες, παράθυρα, φεγγίτες) προς τον εξωτερικό χώρο για να είναι εύκολη η απόκρουση των επιτιθεμένων. Όπου μάλιστα αυτά υπάρχουν διαμορφώνονται σε πολύ υψηλό από την επιφάνεια του εδάφους σημείο και είναι μικρών διαστάσεων. Τόσο τα κοσμικά όσο και τα εκκλησιαστικά κτήρια είναι μονόχωρα. Στους ναούς οι στέγες σχηματίζουν καμάρα, ενώ στα υπόλοιπα οικοδομήματα είναι επίπεδες διαμορφώνοντας δώμα. Από τις διατηρούμενες τοιχογραφίες (ταλαιπωρημένες από την ανθρώπινη «δραστηριότητα») διαπιστώνουμε ότι οι παλαιότερες χρονολογούνται από τον 14ο ως τα τέλη του 15ου αιώνα ή ίσως και ως τον 16ο αιώνα. Δεν διακρίνεται πρώιμος τοιχογραφικός διάκοσμος, ώστε να μάς βοηθήσει στην χρονολόγηση της ιδρύσεως της Παλαιόχωρας.

Ο οικισμός, ο οποίος κυριεύεται το 1537 από τον τότε

ναύαρχο του οθωμανικού στόλου και πρώην πειρατή Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα, φαίνεται ότι δεν εγκαταλείπεται ολοκληρωτικά μετά απ' αυτό το οδυνηρό γεγονός και συνεχίζει να λειτουργεί. Τοιχογραφίες σε ερειπωμένο ανώνυμο ναό αυτό υποδηλώνουν, καθώς και αναφορές σε ύπαρξη ολίγων κατοίκων σε απογραφή του 1583. Έχει χάσει όμως την αίγλη του και το κέντρο βάρους της οικιστικής οργάνωσης του νησιού μετατοπίζεται στον νότο, όπου εγκαθίστανται κυρίως οι Ενετοί. Όμως το δομημένο περιβάλλον της Παλαιόχωρας, παρά την φτωχή διατήρησή του, παραμένει ως σήμερα σημαντικό δείγμα της οικοδομικής δραστηριότητας των κατοίκων των Κυθήρων, καθώς και της οικονομικής και πολιτιστικής δύναμής τους.

Στην Παλαιόχωρα κυριαρχεί η απλότητα στο σχέδιο ναών και οικιών, η λιτότητα στα υλικά, ενώ απουσιάζει η επιτήδευση στις όψεις των ναών, δείγμα όχι υποχρεωτικά μιας κοινωνίας με περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες, αλλά προφανώς με άλλες προτεραιότητες. Ο συνεχής κίνδυνος από εχθρικές επιδρομές αφενός και η αντιμετώπιση των καθημερινών αναγκών αφετέρου γύρω από και μέσα στην εκκλησιαστική κοινότητα-ενορία ίσως απομάκρυνε ως έναν βαθμό την μικρή αυτή κοινότητα από τις απολαύσεις των εγκοσμίων οδηγώντας την στην διαμόρφωση μιας διαφορετικής από την επικρατούσα σήμερα για τον ανθρώπινο βίο αντίληψη η οποία τείνει να περιθωριοποιεί το ενδιαφέρον για το Επείκεινα ιεραρχώντας ως σημαντικότερο το εφήμερο.

Στην Παλαιόχωρα διακρίνεται ένα διαφορετικό ήθος ελευθερωμένο από τον εγωκεντρισμό του ανθρώπου όπου ο οικιστής δεν λειτουργεί ως κατακτητής του χώρου, αλλά διακρίνεται η προσπάθειά του να τονισθεί ο ουσιώδης σκοπός του βίου για την επίτευξη της όντως ζωής. Τελικά η ομαδική - κοινωνική συνείδηση εκφράζεται σε αρμονία δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος όπου λαμβάνει υπόσταση η ευαίσθητη ισορροπία ανάμεσα στη φύση και τον άνθρωπο. Αυτό αναπόφευκτα αποδεικνύει ότι το αποτέλεσμα είναι προϊόν όχι ατομικής καλλιέργειας [Κουλιούρας], αλλά υψηλού συλλογικού πολιτιστικού επιπέδου που συγγνωστά ή ανεπίγνωστα εκφράζεται από τα κτίσματα στο χώρο, όπου επικρατούν οι συμβολισμοί των ανεπτυγμένων σχέσεων κοινωνίας έναντι του ωφελιμιστικού αποτελέσματος.

φωτογραφία της Χώρας φωτοεί

Κάστρο Χώρας

Στο κάστρο - οικισμό της Χώρας, η δόμηση που κυριαρχεί αλληλλάζει διάταξη και μορφή. Τα χαρακτηριστικά που συναντάμε στην Παλαιόχωρα, δηλαδή έλλειψη διακριτού περιμετρικού τείχους, στενές δίοδοι, οικεία και ανθρώπινη κλίμακα στις κατασκευές δεν ανευρίσκονται στην Χώρα, αν και η ανθρώπινη κλίμακα φαίνεται ότι στις κατοικίες διατηρείται. Είναι βέβαια πολύ δύσκολο να χρονολογηθούν, αφού έχουν υποστεί αλλοιώσεις στην διάρκεια των αιώνων. Άλλωστε, η χρήση των κατοικιών μέσα στο Κάστρο μέχρι την δεκαετία του 1950 και η συνεχής κατοίκηση αυτών εκτός του οχυρωμένου χώρου μέχρι και σήμερα έχει συντελέσει στην απώλεια πολύτιμων αρχιτεκτονικών και μορφολογικών στοιχείων. Εδώ τα εξωτερικά τείχη προκαλούν τον θαυμασμό και το δέος στον σημερινό παρατηρητή. Ασφαλώς το ίδιο ή και μεγαλύτερο δέος θα δημιουργούσαν στον επίδοξο επιτιθέμενο και θα τον απέτρεπαν να επιχειρήσει την κατάληψή του αν δεν είχε αρκετές πιθανότητες να επιτύχει το εγχείρημά του. Η Βενετία λοιπόν είχε επιδέξια αναπτύξει τον σχεδιασμό για την ανέγερση φρουρίων - οικισμών που θα υπηρετούσαν αποτελεσματικά την πολιτική της για την διατήρηση των κτήσεών της στον ελληνικό χώρο.

Βέβαια, και εδώ η επιλογή υψώματος για την ανέγερση του κάστρου θα ήταν παράλογο να αποφευχθεί. Όμως δεν κτίζεται για να είναι αθέατο, αλλά για να ελέγχει αυτήν την κρίσιμη θαλάσσια περιοχή και να προστατεύει επαρκώς το κύριο λιμάνι του νησιού, το Καψάδι. Έτσι το Κάστρο της Χώρας γίνεται αμέσως ορατό και ίσως εκ πρώτης όψεως πιο ευάλητο στον επιτιθέμενο. Το ανάγλυφο του εδάφους για την θεμελίωση του φρουρίου στη βόρεια, βορειοανατολική και βορειοδυτική πλευρά του είναι πιο ομαλό από το αντίστοιχο στην Παλαιόχωρα, ενώ η έκταση του χώρου που καταλαμβάνει είναι επίσης μεγαλύτερη. Η προσεγγόμενη

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ
FRIENDS OF MUSEUMS OF KYTHERA
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΤΕ

14 Ιουνίου Πέμπτη - 7:00 μμ
Ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο της Παλαιόχωρας από τον αρχαιολόγο κύριο Θ. Κουκούλη.

17 Ιουνίου Κυριακή - 4:00 μμ
Αναχώρηση από Αγία Πελαγία. Θαλάσσια εκδρομή στην απέναντι ακτή στον επιβλητικό Κάβο Μαλλέα. Αγία Ειρήνη & Άγιος Γεώργιος. Καιρού επιτρέποντος!

28 Ιουνίου Πέμπτη - 7:00 μμ
Εκδήλωση με την κυρία Ελένη Χάρου στην Χώρα και μετά μια βόλτα στα σοκάκια γύρω από το Κάστρο με την πανοράμη.

15 Ιουλίου Κυριακή - 6:00 μμ
«Μέλι και μελισσοκομία στο Κύθηρο από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα» με τον μελισσοκόμο Γιάννη Πρωτοψάλτη στα Μπιάτα.

27 Ιουλίου Παρασκευή απόγευμα
Επίσκεψη στο Φάρο του Μουδαρίου και στον Βυζαντινό ναό του Αγίου Νικολάου. Ξενάγηση από τους αρχαιολόγους Καθ. Timothy Gregory και Δρ. Λίτα Τζωρτζοπούλου-Gregory στην γύρω περιοχή που είναι χαρακτηριστική για τα πρωτοελληνικά και Μινωικά της ευρήματα.

4 Αυγούστου Σάββατο - 5:30 μμ
Ξενάγηση στο Σπήλαιο της Αγίας Σοφίας Μυλοποτάμου με τον αρχαιολόγο κ. Κωνσταντίνο Τρίμμη.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

ΙΟΥΛΙΟΣ 2018

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2018

ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ!! Λεπτομέρειες για κάθε εκδήλωση θα ανακοινωθούν ξεχωριστά.

αρχιτεκτονική του και ο όγκος του αναπληρώνουν το μειονέκτημα του άμεσου από την θάλασσα εντοπισμού του.

Στο εσωτερικό του κτίζονται κατοικίες, δημόσια στρατιωτικά και πολιτικά καταλύματα. Όλα τοποθετούνται βάσει σχεδίου. Από τα σωζόμενα έγγραφα προκύπτει ότι υπάρχει κεντρικός σχεδιασμός οικοδομικών «τετραγώνων» και οδών, ώστε η εκεί ανθρώπινη κοινότητα να διαβιώνει –όσον το επέτρεπαν οι ειδικές συνθήκες– πιο άνετα, πράγμα που δεν φαίνεται να είχε προβλεφθεί, ως ένα βαθμό τουλάχιστον, στον Άγιο Δημήτριο – Παλαιόχωρα.

Το πρωιμότερο κτίσμα του φρουρίου, ένας πύργος του 13ου αιώνα (βυζαντινός), συντηρημένο πριν από έξι περίπου χρόνια από την Αρχαιολογική Υπηρεσία με συντονισμένες ενέργειες και της Δημοτική Αρχή– στέκεται αψευδής μάρτυρας των πολλών φάσεων κατασκευής, επισκευών και αλλαγών στο κάστρο κατά την διάρκεια των αιώνων. Στη συνέχεια κτίζονται τα υπόλοιπα οικοδομήματα. Παράλληλα ανεγείρονται ναοί, τέσσερις εντός του φρουρίου, ενώ στο Μέσα Βούργο (περιτειχισμένο προάστιο), κτίζονται δεκαπέντε συνοικικά.

Το Κάστρο της Χώρας προφανώς ολοκληρώνεται το 1503 (πιθανόν ενισχύεται), διότι οι ξένοι κυρίαρχοι αντιλαμβάνονται καλύτερα την κρισιμότητα των καιρών.

Η είσοδος στον οχυρωμένο χώρο επιτυγχάνεται μέσω μιας τοξωτής πύλης, ανοιγόμενης στο πάχος του τείχους, η οποία με σιγμοειδή διαδρομή προς το εσωτερικό καθίσταται ευκολότερα υπερασπίσιμη. Η πύλη, ο περίβολος των τειχών, η δομή και η μορφολογία τους, διαλαλούν το πνεύμα της βενετικής αρχιτεκτονικής.

Το κυρίως Κάστρο χωρίζεται σε δύο τμήματα. Στο μεγαλύτερο με τα πολιτικοστρατιωτικά κτήρια και τις ευθείες οδούς μεταξύ τους, και στο μικρότερο τμήμα (ακρόπολης), στο οποίο βρίσκεται και η κατοικία του Προνοστή, Κυβερνήτη ολόκληρου του νησιού. Το κομμάτι αυτό αποτελεί ταυτόχρονα και το έσοχα σημείο αμύνης των υπερασπιστών του.

Στην επέκταση του Κάστρου προς την ανατολική – νοτιοανατολική κλητύ του, στο Μέσα Βούργο, βάσιμα υποθέτουμε ότι υπήρχε κατοίκηση πριν από την άφιξη των ξένων κυριάρχων στα Κύθηρα. Η κεντρική διοίκηση της Αυτοκρατορίας στην Κωνσταντινούπολη δεν θα μπορούσε να είχε αγνοήσει το στρατηγικό πέρασμα μεταξύ Κυθήρων – Αντικυθήρων και θα είχε πιθανότατα φροντίσει να το επιτηρεί με κάποια πολιτικοστρατιωτική εγκατάσταση. Ο πύργος του 13ου αιώνα που προαναφέραμε θα πρέπει να σχετιζόταν με κάποιο στοιχειώδη οικισμό στον χώρο του μεταγενέστερου Μέσα Βούργου. Αλλάωστε, συγκεκριμένοι ναοί στον χώρο διασώζουν βυζαντινές τοιχογραφίες χρονολογούμενες τουλάχιστον από το 1400.

Σε κάθε περίπτωση, μια απλή ματιά στους δύο οχυρωμένους οικισμούς, Παλαιόχωρας και Χώρας, μάς πείθει ότι επικράτησε διαφορετική κυρίαρχη αντίληψη για το πώς δημιουργείται και εξελίσσεται ένας τέτοιος οικισμός, παρόλο που οι συνθήκες αστάθειας και αβεβαιότητας στο ίδιο μεσογειακό περιβάλλον δεν είχαν ουσιαστικά αλλάξει.

Η Παλαιόχωρα εξελίσσεται δυναμικά, ενώ η τειχισμένη Χώρα κατόπιν σχεδιασμού. Οι χρήστες του χώρου στην πρώτη περίπτωση λειτουργούσαν και ως ειδικοί του χώρου. Στην δεύτερη (Κάστρο Χώρας), διακρίνεται ένα σχίσμα, μια διαίρεση, ανάμεσα στον «ειδικό» και τον «χρήστη», αφού οι μηχανικοί – σχεδιαστές λειτουργούν ανεξάρτητα από τα παραδοσιακά ήθη και τους άγραφους νόμους της τοπικής κοινωνίας. Επίσης, στη Χώρα δημιουργείται σταδιακά ένας κοινωνικός διαχωρισμός, ο οποίος διακρίνεται και στο δομημένο περιβάλλον. Η παρουσία υπηρετικού προσωπικού στα νοικοκυριά του Κάστρου και του οικισμού, καθώς επίσης και η χρήση των οικοσμήνων, τονίζουν αυτή την διαπίστωση. Στην Παλαιόχωρα δεν διακρίνεται –από τα στοιχεία τουλάχιστον που διαθέτουμε – προκλητική συσώρευση πλούτου σε κάποιους. Βέβαια, και οι δύο φρουριακοί χώροι διατηρούν τον εσωστρεφή χαρακτήρα τους. Οι δημόσιοι χώροι στο Κάστρο της Χώρας είναι περισσότεροι, τα δε κτηριακά σύνολα οικοδομούνται ανεξάρτητα από τους ναούς. Στην Παλαιόχωρα οι γειτονιές που μπορούμε να ανασυστήσουμε αναπτύσσονται με επίκεντρο μία εκκλησία, σημαίνοντας ταυτόχρονα έναν διαφορετικό τρόπο βίου. Ο τρόπος αυτός δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι δεν συνεχίστηκε στο Κάστρο της Χώρας ή στον εκτός Κάστρου οικισμό και ότι εξήλιπε με

την καταστροφή της Παλαιόχωρας. Μπορούμε όμως να υποθέσουμε ότι η κοινωνική συσσωμάτωση εκεί ήταν πιο εναργής, απ' ό,τι στην Χώρα η οποία δέχτηκε αναπόφευκτα επί έξι αιώνες ενετικές επιδράσεις.

Κάτω Χώρα Μυθοποτάμου

Μια ενδιάμεση κατάσταση, πολεοδομικού σχεδιασμού, ανοικοδομήσεως ιδιωτικών κτηρίων, αλλιά και ναών, φαίνεται να δημιουργείται στο τέταρτο οχυρό των Κυθήρων, στην Κάτω Χώρα Μυθοποτάμου. Δυναμική πολεοδομική ανάπτυξη, λιτότητα υλικών, με κάπως πιο ευρύχωρες κατοικίες. Και στην Κάτω Χώρα φαίνεται να επαναλαμβάνεται το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε η Παλαιόχωρα. Οι κάτοικοι της δηλαδή για να δομήσουν ακολούθησαν πιστά την Παράδοση, υπάκουσαν σε άγραφους νόμους κοινωνικής συμβίωσης και ανταποκρίθηκαν ορθώς στις οικολογικές και ειδικές τοπογραφικές παραμέτρους λειτουργώντας ως χρήστες και ως ειδικοί ταυτόχρονα προκειμένου να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους.

Αν και η παρουσία του βενετικού κράτους είναι πρόδηλη από το υπάρχον τείχος με το έμβλημα της Γαληνοτάτης στην πρόσοψή του, το βασικό μέτρο στην ανέγερση κοσμικών και εκκλησιαστικών κτισμάτων είναι η «ανθρώπινη κλίμακα». Παρά την ποικιλία των μορφών στα κτίσματα που σήμερα σώζονται, η ενότητα του όλου δεν διαταράσσεται, αφού όλες οι «μονάδες» συντελούν στην διαμόρφωση αυτού του αποτελέσματος. Οι επτά ναοί που κτίζονται είτε ως ανεξάρτητοι είτε ως κέντρο αναφοράς μιας μικρής γειτονιάς και οι οποίοι χρονολογούνται –μέσω του τοιχογραφικού τους διακόσμου– από του τέλους του 15ου αι. και μετέπειτα συμβάλλουν στη δημιουργία ενός οικιστικού περιβάλλοντος που επιτρέπει την ελεύθερη έκφραση του ατόμου και την παράλληλη συμμετοχή του στην κοινωνική ομάδα. Αυτά λοιπόν είναι τα περιορισμένα στοιχεία που με επιφύλαξη διακρίνουμε, χωρίς ασφαλώς να παραλείψουμε να μνημονεύσουμε

την επιβλητική πύλη του οχυρού, η οποία υιοθετεί όλα τα βασικά στοιχεία της βενετικής αρχιτεκτονικής – μηχανικής. Ίσως στην Κάτω Χώρα οι παραδόσεις, κοινωνικές και οικοδομικές, καθώς και η έλλειψη οικονομικού πλεονάσματος, να ήταν πιο ισχυρές κι ανθεκτικές στις συνθήσεις και στην κοσμοαντίληψη που οι ξένοι κυρίαρχοι έφεραν μαζί τους και θέλησαν να επιβάλουν. Η επιβολή αυτή επιχειρήθηκε με ήπιο τρόπο για να αποφευχθούν οι αντιδράσεις των ντόπιων, οι οποίοι – παρά τις αντίξοες συνθήκες του βίου τους – συνέχισαν να ενσαρκώνουν αξιοσημείωτη πολιτιστική ετερότητα.

Σήμερα, όποιο οχυρωμένο κυθηραϊκό οικισμό κι αν επισκεφθούμε, θα καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι όλοι τους κατόρθωσαν να διατηρηθούν σε πείσμα της φθοράς του χρόνου και των ανθρώπινων επεμβάσεων και όλοι τους εντάσσονται στην πολύτιμη πολιτιστική κληρονομιά των Κυθήρων όπως αυτή διαμορφώθηκε μέσα στους 10 τουλάχιστον τελευταίους αιώνες.

Αυτή η πολύτιμη κληρονομιά πολλή μπορεί να διδάξει τις σύγχρονες κοινωνίες. Πώς δηλαδή μπορεί να συνδυαστεί η πρόοδος με την πολιτιστική πρόταση των Κυθήρων του χθες που έδιναν προτεραιότητα στην συνύπαρξη-σχέση και λιγότερη σημασία – χωρίς βέβαια να την παραγνωρίζουν– στην χρησιμότητα. Η Παλαιόχωρα, η Κάτω Χώρα, αλλιά και η Χώρα εν πολλοίς, μέσα από την λιτότητα των κατασκευών τους, παραπέμπουν σε ανθρώπους-πρόσωπα και όχι σε ατομικότητες, που ένιωθαν την γνησιότητα της ζωής και την κοινωνούσαν με την υλική φύση και με τους συνανθρώπους τους. Η εκκλησία, η κατοικία, η γειτονιά στις μικρές αυτές κοινωνίες, οι οποίες είχαν ιεραρχήσει διαφορετικά απ' ό,τι γίνεται σήμερα τις ανάγκες τους και τις προτεραιότητές τους, λειτουργούσαν ως μέσα για την μετάβαση σε μια άλλη διάσταση ζωής, απλής και ουσιαστικής. Μιας ζωής που ξεπερνούσε τους περιορισμούς του χώρου και του χρόνου.

Τελικά οι παραπάνω οικισμοί και οι αντίστοιχοι του ελληνικού χώρου γιατί θεωρούνται σημαντικοί; Όχι μόνο γιατί ικανοποιούν τις ανθρώπινες αισθήσεις και εμπλουτίζουν τις γνώσεις μας στην αρχιτεκτονική, την οικοδομική, την πολεοδομική οργάνωση και τις αισθητικές προτιμήσεις των ανθρώπων μιας συγκεκριμένης εποχής. Αλλά γιατί πρωτίστως εκπέμπουν μηνύματα ήθους διαφορετικού από το σημερινό και μια άλλη στάση ζωής.

Αυτή η ιδιαίτερη στάση ζωής της τότε κοινωνίας-κοινότητας, στον κατακτημένο από τους Βενετούς τόπο, κράτησε τον ελληνικό τρόπο του βίου, δηλαδή τον πολιτισμό, ζωντανό. Αυτή ακριβώς η πρόταση πολιτισμού, που από τους παραπάνω οχυρωμένους οικισμούς ενσαρκώνεται προκαλεί και προσκαλεί όλους να γίνουν με αυτήν εμπειρικά οικείοι. Να ενσωματώσουν δηλαδή οργανικά τον τρόπο του κυθηραϊκού τόπου και να ανιχνεύσουν το ενδεχόμενο αντίκρουσμά του στις σημερινές συνθήκες του ανθρώπινου βίου.

ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

**Zeidoros Art Space
Kapsali**
tel. 2736038212
www.zeidoros.gr

εκθέσεις | συναυλίες | παραστάσεις | εκδηλώσεις | bistrot

Το Σπίτι στα Δόκανα

Το Σπίτι στο Κεραμωτό

**Επιπλωμένες Κατοικίες
στην ενδοχώρα των Κυθήρων**

Μαριάννα Χαϊκιά Λούνα
+30 210 98 40 326
+30 6932 29 41 69
e-mail: mahalkia@otenet.gr
www.houseinkythira.com
Houses in Kythira

**Το Σπίτι
στο Κεραμωτό**
Green Key

ΚΑΛΩΣ ΗΛΘΑΤΕ ΣΤΗΝ 25Η ΕΚΔΟΣΗ της εφημερίδας *Kythera Summer Edition*. Σ' αυτή την μακρόχρονη πορεία μας έχουμε επισημάνει, θίξει και προτείνει λύσεις που σχετίζονται με τα βαθιά ριζωμένα προβλήματα της γραφειοκρατίας και της αναξιοκρατίας. Το κάναμε και το κάνουμε επειδή αγαπάμε με πάθος το νησί. Αγαπάμε τους ανθρώπους και τις ιστορίες τους. Τον ανεμοδαρμένο χειμώνα με τις τρικυμίες του. Το γλυκό ξύπνημα των θουλουδιών την άνοιξη. Τον ήρεμο παφλασμό των κυμάτων με τον ερχομό του καλοκαιριού. Τον έναστρο ουρανό με τα άπειρα αστέρια. Αγαπάμε το στραφτάλισμα του ήλιου στις πανέμορφες παραλίες του νησιού το καλοκαίρι, όταν υποδέχεται φίλους, συγγενείς και επισκέπτες.

ΜΕ ΛΥΠΗ ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΝΑΓΚΑΣΜΕΝΟΙ να τοποθετηθούμε άλλη μια φορά σε θέματα που έχουν μείνει άλυτα επί δεκαετίες. Τα γεγονότα του περασμένου έτους έχουν αποκαλύψει πολλές θλιβερές αλήθειες. Ο Δήμος Κυθήρων, η Εγχώριος Περιουσία, η Πυροσβεστική Υπηρεσία και η Δασική Υπηρεσία αποδείχθηκαν ανεπαρκείς για να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις καταστροφικές πυρκαγιές του 2017. Η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ αυτών των αρχών μαζί με την έλλειψη συντονισμού αντιμετώπισης των φυσικών καταστροφών, προκάλεσαν θλίψη όχι μόνο για τις ανεπανόρθωτες ζημιές στον φυσικό πλούτο, αλλά και για την απώλεια ζωτικών πηγών βιοπορισμού των κατοίκων του νησιού.

ΧΑΟΤΙΚΕΣ ΣΚΗΝΕΣ ΠΟΥ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΚΑΝ ζωντανά από iPhones ταξίδεψαν σε δευτερόλεπτα στους Έλληνες της διασποράς. Οι φωτογραφίες που απεικονίζουν κατοίκους των χωριών να προσπαθούν να κόψουν και να καθαρίσουν θάμνους για να έχουν πρόσβαση σε πηγές και αντλίες, έδειξαν την αδράνεια και την αμέλεια των αρμοδίων υπηρεσιών, αλλά και κατοίκων των Κυθήρων σε θέματα πυροπροστασίας, προκαταρκτικού σχεδιασμού και πρόληψης. Η γραφειοκρατία σε συνδυασμό με την αμέλεια και την αδράνεια των αρμοδίων υπηρεσιών θιράμβευσαν πάνω με την μη παροχή αποζημιώσεων και ουσιαστικής βοήθειας προς αυτούς που έχουν πληγεί από την πυρκαγιά.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ το καλοκαίρι, είχαμε και ζητήματα συγκοινωνίας. Από το Πάσχα του 2017 το νησί είχε μείνει χωρίς πλοίο. Οι επισκέπτες του νησιού και οι κάτοικοι δεν μπορούσαν να μετακινηθούν με αποτέλεσμα να αकुρώνουν τις κρατήσεις και τις δουλειές τους. Η οικονομική απώλεια για πολλούς στο νησί ήταν καταστροφική. Για μερικούς ήταν το τελικό χτύπημα. Οικογενειακές επιχειρήσεις που δούλευαν επί δεκαετίες κατασχέθηκαν από τις τράπεζες. Απρονοσία; Έλλειψη διερεύνησης και προγραμματισμού; Τελικά το νησί έμεινε χωρίς πλοίο.

ΑΝ ΚΑΙ Η ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ ήταν απρόβλεπτη, ο Δήμος γνώριζε ότι η σύμβαση του πλοίου έληγε το Σεπτέμβριο. Τα δρομολόγια το περασμένο έτος ήταν ιδιαίτερα ανεπαρκή και το θέμα των μεταφορών παρέμεινε πιο προβληματικό από ποτέ. Η ανησυχία και η ανασφάλεια καλή κρατούν. Πριν από 30 χρόνια, υπήρχε η δυνατότητα πρόσβασης στο νησί με πλοίο από τον Πειραιά και το Γύθειο με ιπτάμενα δεληφίνια και αεροπλάνο. Επιπλέον τα ταξίδια με πλοίο μεταξύ Κρήτης και Κυθήρων ήταν πολύ πιο συχνά. Επίσης τα αεροπορικά δρομολόγια ήταν πιο πυκνά και σε πιο βολικές ώρες. Οι καιροί αλλάζουν. Βεβαίως. Αλλά προς το χειρότερο;

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 15 ΧΡΟΝΙΑ συζητείται η επέκταση του διαδρόμου του αεροδρομίου Κυθήρων Αλέξανδρος Αριστοτέλους Ωνάσης, που θα επιτρέπει σε μεγαλύτερα αεροσκάφη να προσγειώνονται, γεγονός που θα προωθήσει την τουριστική και οικονομική ανάπτυξη του νησιού. Πολλοί ντόπιοι επιθυμούν να βρουν τρόπους για την επέκταση της τουριστικής περιόδου. Μια μακρύτερη τουριστική περίοδος θα ήταν οικονομικά επωφελής για όλους. Για να μπορέσουν όμως οι επιχειρήσεις του νησιού να επενδύσουν στην ανάπτυξη υποδομών και να διατηρηθούν όλες οι επιχειρήσεις ανοιχτές για μεγαλύτερη περίοδο, προϋποθέτει οι επαγγελματίες να έχουν την υποστήριξη και την αρωγή της τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΜΕΧΡΙΣ ΟΤΟΥ ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ γίνουν τελικά υπεύθυνοι και υπόλογοι για τις ενέργειές τους και η Δικαιοσύνη να λειτουργεί ορθότερα, η Ελλιάδα δεν θα αλλάξει ποτέ. Η παγιωμένη ασθένεια του συστήματος αποδεικνύεται απολύτως από την πρόσφατη παραίτηση του παγκοσμίου φήμης και βετεράνου επιστήμονα Σταματίου Κριμιζή ως επικεφαλής του Ελληνικού Διαστημικού Οργανισμού (ΕΛΔΟ) μετά από μόλις λίγες εβδομάδες στη θέση που του ανατέθηκε. Ένας άνθρωπος αρχών, με στόχο τη δημιουργία ενός οργανισμού θεμελιωμένου σε τρεις άξονες: *αριστεία, αξιοκρατία και αξιολόγηση*. Στην επιστολή παραίτησής του, μίλησε για μια αναξιόπιστη γραφειοκρατική δομή με μηδενική οικονομική διαφάνεια, λέγοντας ότι αισθάνθηκε σαν μαριονέτα για ανεύθυνους πολιτικούς, ενώ αναφερόταν σε υπουργικές αποφάσεις που «απέκρουσαν ουσιαστικά τον λόγο της ύπαρξης του ΕΛΔΟ». Δυστυχώς, η Ελλιάδα εξακολουθεί να είναι πολύ ψηλά στη λίστα των χωρών με διαφθορά. Η ανικανότητα και η μετριότητα βασιλεύουν.

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΗ ΠΥΡΚΑΓΙΑ του περασμένου έτους πιθανολογείται ότι ξεκίνησε στο χώρο στάθμευσης του Νοσοκομείου από ένα πεταμένο τσιγάρο, ενώ χρειάστηκαν πάνω από 35 ημετά για να φτάσουν τα πυροσβεστικά οχήματα. Και το ερώτημα που τίθεται είναι το Νοσοκομείο Κυθήρων δεν διέθετε μηχανισμούς πυρόσβεσης (πυροσβεστήρες) για τέτοιες περιπτώσεις; Αλλά και τα ελικόπτερα που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά επειγόντων ιατρικών περιστατικών από το Νοσοκομείο Κυθήρων στην Αθήνα ή την Κρήτη, έχουν πάσει και αυτά θύματα του Μνημονίου και της ελληνικής ανοργανωσιάς. Εάν δεν είστε πολιτικός, διάσημος ή πολίτης με μέσον, θα βρείτε τον εαυτό σας να μεταφέρεται με μηχανοκίνητο σκάφος ή καΐκι με τον ίδιο τρόπο που οι παππούδες μας μεταφέρονταν σε έκτακτες περιστάσεις.

ΤΙ ΑΛΛΑΞΕ ΛΟΙΠΟΝ; Ποια διδάγματα αντλήθηκαν από τις καταστροφές του περασμένου έτους; Η Ελλιάδα εξακολουθεί να βυθίζεται στο χρέος και το χάος. Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να οδηγήσει σε αμέλεια και αδράνεια. Ο Δήμος Κυθήρων θα πρέπει να διαθέτει περισσότερα κονδύλια για την πυροπροστασία. Διότι για τις φυσικές καταστροφές υπάρχει πάντα η επόμενη φορά. Ο προγραμματισμός σώζει ζωές. Εξοικονομεί χρήματα και δεν κοστίζει. Το βασικό που χρειάζεται είναι να διαθέτεις όραμα, χρόνο, προγραμματισμό, στρατηγική, δέσμευση για συνέπεια και κοινωνική προσφορά.

ΣΕ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΠΟ 12 ΜΗΝΕΣ στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης, ελπίζουμε ότι οι πολίτες που κατέχονται από πάθος και όραμα θα δεσμευτούν να προσφέρουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους στην δημόσια διοίκηση. Αλλά και ως απλοί πολίτες να δείξουν σύνεση και υπευθυνότητα ώστε τα σοβαρά και μακροχρόνια προβλήματα που μαστίζουν το νησί και την χώρα μας να αντιμετωπιστούν άμεσα και αποτελεσματικά προς όφελος όλων. **ΕΙΘΕ...**

ΔΗΜΟΣ ΚΥΘΗΡΩΝ

Ο Δήμος Κυθήρων οργανώνει στις 28 Ιουλίου τιμητικές εκδηλώσεις στη μνήμη των 722 νεκρών του πλοίου HMS Gloucester του Βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού. Το πλοίο βυθίστηκε νότια του Καψαλίου το 1941.

Τις εκδηλώσεις θα τιμήσει με την παρουσία του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ενώ θα παραστεί η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία του υπουργείου Εθνικής Αμυνας.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΑ
ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ
ΧΩΡΟΙ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ (ΧΩΡΑ)
Καθημερινά 8:00-20:00
(εκτός Δευτέρας)
τηλ. 27360 39012

ΕΝΕΤΙΚΟ ΚΑΣΤΡΟ ΧΩΡΑΣ
Καθημερινά 8:00-20:00
(εκτός Δευτέρας)
τηλ. 27360 39012

ΕΚΘΕΣΗ ΟΙΚΟΣΗΜΩΝ ΚΑΣΤΡΟΥ ΧΩΡΑΣ
Καθημερινά 9:00-14:00
17:00-20:00
(εκτός Δευτέρας)
τηλ. 27360 39012

ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΡΓΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (Κ. ΛΙΒΑΔΙ)
Καθημερινά 9:00-16:00
(εκτός Δευτέρας)
τηλ. 27360 31731

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΛΟΥΡΑΝΤΟΥ» ΧΩΡΑ
Καθημερινά 8:00-14:00
τηλ. 27360 31336
69840 40320

ΙΕΡΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑΣ
Καθημερινά 8:00-20:00
τηλ. 27360 31184

ΙΕΡΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΑΓΙΑΣ ΜΟΝΗΣ
Καθημερινά 8:00-20:00

ΙΕΡΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΟΣΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθημερινά
κατόπιν επικοινωνίας
τηλ. 27360 33673

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤΟ ΠΟΥΡΚΟ
Καθημερινά
κατόπιν επικοινωνίας
τηλ. 27360 31195

ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ
Καθημερινά 11:00-19:00
(τελευταία ξενάγηση στις 18:30)
τηλ. 27360 31213

ΧΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

Δευτέρα 6 Αυγούστου: Διασκεδάστε στον ετήσιο χορό του Συλλόγου Αβδήμων «Ο Φιλόξενος». Κάτω από τα αστέρια, στο γραφικό λιμανάκι του Αβδήμων οργανώνεται μια ξεχωριστή βραδιά, που θα σας μείνει για χρόνια αξέχαστη.

Σάββατο 11 Αυγούστου: Στην Ετήσια Γιορτή Κρασιού Μπτάτων, η οποία οργανώνεται από τον Σύλλογο Μπτάτων «Η Μυρτιά» θα μπορέσετε να δοκιμάσετε ντόπιες ποικιλίες και να χορέψετε μέχρι το πρωί. Πλητεία «Αθωνάκι», Μπτάτα

Τετάρτη 15 Αυγούστου: Όπως σε όλη την Ελλιάδα, και στο νησί μας, τιμάται η Κοίμηση της Θεοτόκου. Το πρωί τελείται Θεία Λειτουργία στην ιστορική μονή της Παναγίας της Μυρτιδιώτισσας προεξάρχοντας του Μητροπολίτη Κυθήρων και Αντικυθήρων κ.κ. Σεραφείμ.

Το βράδυ του Δεκαπενταύγουστου διοργανώνεται από τον Σύλλογο Ποταμού, ο ετήσιος χορός στην κεντρική πλατεία του Ποταμού με ζωντανή μουσική και πολύ κέφι.

Σάββατο 18 Αυγούστου: Ο Σύλλογος Φρατσωτών διοργανώνει και φέτος την **35η ΓΕΩΡΓΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ** έκθεση με πλούσια συλλογή αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων καθώς και χειροτεχνημάτων λαϊκής τέχνης. Θα ακολουθήσει, όπως κάθε χρόνο, χορός στην πλατεία του χωριού.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣΤΑΥΡΟΣ ΤΡΙΦΥΛΛΗΣ

Σάββατο 22 Σεπτεμβρίου: Αποχαιρετούμε το κυθηραϊκό καλοκαίρι με τον ετήσιο χορό του Εξωραϊστικού – Πολιτιστικού Συλλόγου Αγίας Πελαγίας. Στην Κεντρική Παραλιακή Οδό της Αγ. Πελαγίας, δίπλα στη θάλασσα, απολαύστε εκλεκτούς μεζέδες, καλό κρασί και πολύ χορό.

ΤΟΠΟΙ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Η ΚΕΡΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ Για όσους επισκέπτονται τα Κύθηρα το τρίτο δεκάημερο του Αυγούστου, υπάρχει μια πολύ ιδιαίτερη, άγνωστη σε πολλούς ιερή παράδοση. Είναι η Θεία Λειτουργία στην **Κερά του Φόρου** στις 23 Αυγούστου και ο εσπερινός στις 22 Αυγούστου, στην Παλιόχωρα.

Οι ιεροτελεστίες αυτές τη συγκεκριμένη περίοδο τελούνται στην Παλιόχωρα εκατοντάδες χρόνια, πάντα στην ίδια εκκλησία που διατηρείται σε καλή κατάσταση.

Ο εσπερινός για τα εννιάμερα της Παναγίας στην Παλιόχωρα θα τελεστεί στις 22 Αυγούστου στις 7 το απόγευμα και η Θεία Λειτουργία στις 23 Αυγούστου στις 8 το πρωί.

ΦΩΤΟ ΤΟΥ ΣΤΕΦΗΝ ΤΡΙΦΥΛΛΗΣ

Ο Μητροπολίτης Κυθήρων και Αντικυθήρων κ.κ. Σεραφείμ οδεύοντας προς την Κερά του Φόρου προκειμένου να τελήσει τον Εσπερινό.

ΠΑΝΑΓΙΑ ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑ Το εικόνισμα της Παναγίας σώθηκε διά θαύματος, όταν το καράβι, που το μετέφερε από την Κωνσταντινούπολη στην Κρήτη, καταποντίστηκε από σφοδρή θαλασσοταραχή. Το εικόνισμα βρέθηκε «εν πόαις μυρσινών». Η Μονή των Μυρτιδιών πανηγυρίζει στις 24 Σεπτεμβρίου.

ΑΓΙΑ ΜΟΝΗ Αρχικά ήταν ένα φτωχό ξωκλήσι σκεπασμένο με κλαδιά. Μα ο θόδωρος Κορκοκτρώνης έταξε πως αν ελευθερωθεί η πατρίδα, θα το χτίσει απ' την αρχή. Κράτησε την υπόσχεσή του, κι έτσι χτίστηκε το ωραίο μοναστήρι της Αγίας Μόνης. Εορτάζει στις 6 Αυγούστου.

ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ Σύμφωνα με το συναξάριο του 10ου αι. γεννήθηκε στην Κορώνη της Μεσσηνίας περί το 880 μ.Χ. Έζησε ως ασκητής στα Κύθηρα και κοιμήθηκε το 922 μ.Χ. Η κέρα του Αγίου φυλάσσεται στη Μονή του Οσίου Θεοδώρου, είναι πολυύψους των Κυθήρων και γιορτάζει στις 12 Μαΐου.

ΑΓΙΑ ΕΛΕΣΣΑ βρήκε καταφύγιο στα Κύθηρα, κυνηγημένη από τον άθεο πατέρα της, ο οποίος όμως τη βρήκε και την αποκεφάλισε. Το άγιο λείψανό της ενταφιάστηκε στο ιερό βουνό, όπου χτίστηκε εκκλησία και κελιά. Η μνήμη της τιμάται την 1η Αυγούστου.

ΔΩΔΕΚΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 2018

Του Ινπόθιτου Πρέκα, visitkythera.com

ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ ΑΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟ ΝΗΣΙ, λόγω της πλούσιας γεωμορφολογίας τους, διαθέτουν μία ακτογραμμή με περίπου 40 μεγάλες, μικρές και πολύ μικρές παραλίες. Η πρόσβαση σε αρκετές από αυτές γίνεται μέσω του οδικού δικτύου, ενώ οι υπόλοιπες είναι επισκέψιμες μόνο δια θαλάσσης. Αρκετές παραλίες έχουν αξιοποιηθεί τουριστικά και διαθέτουν οργανωμένες υποδομές με μικρά αναψυκτήρια, ομπρέλλες με ξαπλώστρες και άλλες ανέσεις. Επιλέξαμε και σας προτείνουμε εδώ δώδεκα παραλίες που αυτό το καλοκαίρι θα σας προσφέρουν τις καλύτερες εμπειρίες και βουτιές!

ΠΑΛΙΟΠΟΛΗ Είναι η μεγαλύτερη παραλία στα Κύθηρα. Βρίσκεται στα ανατολικά, δίπλα στο ψαροχώρι του Αυλήμονα. Είναι αμμώδης με πολύ ψιλό πολύχρωμο βότσαλο και σχετικά ρηχά νερά. Διαθέτει ομπρέλλες με ξαπλώστρες, καντίνες και τουαλέτες. Η πρόσβαση γίνεται με ασφαλτικό δρόμο και υπάρχει άπλετος χώρος για στάθμευση. Η παραλία είναι υποψήφια για το βραβείο Γαλάζιας Σημαίας. Είναι ελαφρώς εκτεθειμένη στους βορειοανατολικούς ανέμους. Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το μύθο, σε αυτή την ακτή γεννήθηκε η Αφροδίτη.

ΚΑΛΑΔΙ Η παραλία σήμα κατατεθέν του νησιού. Έχει φωτογραφηθεί περισσότερο από κάθε άλλη παραλία. Βρίσκεται στα ανατολικά, έχει βότσαλο και βαθιά γαλαζοπράσινα νερά, ενώ χωρίζεται σε δύο μικρούς κόλπους από έναν εντυπωσιακό βράχο. Η πρόσβαση γίνεται με ασφαλτικό δρόμο και στο τέλος της διαδρομής θα κατεβείτε κάμποσα πέτρινα σκαλοπάτια. Η παραλία δεν είναι οργανωμένη και ο χώρος στάθμευσης είναι περιορισμένος. Μπορεί να χαρακτηριστεί «πολυσύχναστη» αφού το φυσικό της κάλλος μαγνητίζει τους περισσότερους επισκέπτες του νησιού. Εκτίθεται στους βορειοανατολικούς ανέμους.

ΚΟΜΠΟΝΑΔΑ Μια παραλία φημισμένη για την άγρια ομορφιά της. Η Κομπονάδα βρίσκεται ανατολικά του οικισμού Τραβασαριάνικα. Είναι σχετικά μεγάλη παραλία με βότσαλο και βαθιά νερά. Η πρόσβαση γίνεται με ασφαλτικό δρόμο και διαθέτει άπλετο χώρο στάθμευσης. Είναι οργανωμένη με καντίνες, ξαπλώστρες με ομπρέλλες και τουαλέτες. Η Κομπονάδα εκτίθεται στους βόρειους και ανατολικούς ανέμους. Αν θέλετε να απολαύσετε την ανατολή του ηλίου, ή την πανσέληνο, η θέα στον ορίζοντα είναι εξαιρετική.

ΧΑΛΚΟΣ Ψάχνετε για μια παραλία που δεν επηρεάζεται καθόλου από τους ανέμους; Επισκεφτείτε τον Χαλκό. Βρίσκεται στα νότια του νησιού, έχει βότσαλο, με βαθιά νερά και υπέροχα χρώματα και ο βυθός προσφέρεται για snorkeling. Η παραλία διαθέτει ομπρέλλες με ξαπλώστρες και καντίνες. Η πρόσβαση γίνεται με ασφαλτικό δρόμο από το χωριό Κάλαμος, αλλά τα τελευταία 300 μέτρα είναι βατό χωματόδρομος. Ο χώρος στάθμευσης είναι ικανοποιητικός.

ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΟΥ Θέλετε μία απόδραση σε απομονωμένη ερημική παραλία για να κάνετε το μπάνιο σας; Η παραλία Κυριακουλού βρίσκεται ανατολικά από το Καψάδι. Μπορείτε να την επισκεφτείτε μόνο δια θαλάσσης με τουριστικό σκάφος που ξεκινάει από το μόλο του Καψαλίου. Είναι μικρή παραλία με πράσινα χρώματα, βαθιά νερά και βότσαλο.

ΚΑΨΑΛΙ Η παραλία στο κοσμοπολίτικο Καψάδι, το επίνειο της πρωτεύουσας των Κυθέρων, είναι μία από τις πιο πολυσύχναστες του νησιού. Έχει ψιλή άμμο και βότσαλο με ρηχά νερά, προστατεύεται από τους ανέμους και είναι οργανωμένη, καθώς διαθέτει ομπρέλλες με ξαπλώστρες. Παρέχει ειδική ράμπα για λιούμενους με κινητικές δυσκολίες (ΑΜΕΑ). Η παραλία είναι βραβευμένη με

τη Γαλάζια Σημαία. Στο Καψάδι θα βρείτε τουριστικά σκάφη για κοντινές βόλτες, θαλάσσια ποδήλατα και κανό και σχολή καταδύσεων. Γύρω από την παραλία υπάρχουν, καφετέριες, εστιατόρια και μίνι μάρκετ. Υπάρχουν δημοτικές τουαλέτες και τουαλέτες για ΑΜΕΑ. Ανέναντι από το Καψάδι βρίσκεται η βραχονησίδα Χύτρα (ή Αυγό) με μια εκπληκτική θαλάσσια σπηλιά την οποία μπορείτε να επισκεφτείτε με μικρό τουριστικό σκάφος. Το Καψάδι απέχει μόλις 2 χλμ από την Χώρα, ενώ διαθέτει ξενοδοχεία πολύ λίγα μέτρα από την παραλία.

ΣΠΑΡΑΓΑΡΙΟ Η μικρή παραλία, που είναι φημισμένη ως παραλία γυμνιστών, βρίσκεται ανέναντι από το Καψάδι στην εκβολή ενός μικρού φαργγιού, κάτω από το Κάστρο των Κυθέρων. Έχει βότσαλο και βαθιά νερά, και προσεγγίζεται με βατό χωματόδρομο, μπορείτε όμως να την επισκεφτείτε νοικιάζοντας ένα θαλάσσιο ποδήλατο από την παραλία Καψαλίου.

ΜΕΛΙΔΟΝΙ Νοτιοδυτικά του νησιού, μετά το χωριό Δρυμόνα βρίσκεται το Μελιδόνι. Η μικρή απάνεμη παραλία, έχει ψιλή άμμο και μικρό βότσαλο, ενώ τα νερά είναι σχετικά ρηχά. Είναι οργανωμένη με καντίνες, ομπρέλλες και ξαπλώστρες. Ο δρόμος σε ένα αρκετά μεγάλο τμήμα του είναι χωματόδρομος και συνίσταται η πρόσβαση με ψηλό αυτοκίνητο τύπου τζιπ. Η παραλία προστατεύεται από τους ανέμους. Ο χώρος στάθμευσης είναι ικανοποιητικός.

ΡΟΥΤΣΟΥΝΑΣ Ήρθατε στα Κύθηρα, για να αποδράσετε από τα πλήθη και θέλετε μία εντελώς ερημική παραλία για να χαλαρώσετε χωρίς να σας ενοχλεί κανείς. Τότε επισκεφτείτε τον Ρούτσουνα, βορειοδυτικά του νησιού, σε απόσταση 5 χλμ. από τον οικισμό Γερακάρι. Η εντελώς ερημική παραλία έχει βότσαλο και βαθιά νερά και εκτίθεται ιδιαίτερα στους βορειοδυτικούς ανέμους. Η πρόσβαση γίνεται με χωματόδρομο και χρειάζεται οπωσδήποτε ψηλό αυτοκίνητο τύπου τζιπ. Επειδή το οδικό δίκτυο στην περιοχή είναι δαιδαλώδες, σας συνιστούμε να χρησιμοποιήσετε συσκευή GPS. Με καλό καιρό και ορατότητα η θέα προς τη Μάνη και το ακρωτήρι Ταϊναρο είναι εκπληκτική.

ΠΛΑΤΙΑ ΑΜΜΟΣ Το όμορφο ψαροχώρι της Πλατιάς Άμμου, στο βορειότερο άκρο του νησιού έχει μια υπέροχη καταγάλανη παραλία με άμμο και ψιλό βότσαλο. Η παραλία είναι οργανωμένη με ομπρέλλες και ξαπλώστρες ενώ γύρω της θα βρείτε καφέ και ταβερνάκια με φρέσκο ψάρι. Η πρόσβαση γίνεται με

ΦΩΤΟ ΤΗΣ ΒΕΝΙΑΣ ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

ασφαλτικό δρόμο, 3 χλμ από τον οικισμό του Καραβά. Η παραλία είναι υποψήφια για το βραβείο Γαλάζιας Σημαίας.

ΛΑΓΚΑΔΑ Ένας θρύλος λέει ότι ο Μπαρμπαρόσα αποβίβάστηκε σε αυτή την παραλία, όταν επιτέθηκε στα Κύθηρα και πολιορκήσε την Παλιόχωρα. Βρίσκεται 2,5 χλμ. ανατολικά της Αγίας Πελαγίας όπου συνδέεται με βατό χωματόδρομο. Η βραβευμένη με Γαλάζια Σημαία παραλία, είναι πλήρως οργανωμένη με ομπρέλλες, ξαπλώστρες και καντίνες. Έχει άμμο, ψιλό βότσαλο και σχετικά ρηχά νερά και προσφέρει εξαιρετική θέα προς τον κόβο Μαλέα. Είναι εκτεθειμένη στους βόρειους ανέμους. Δίπλα στη Λαγκάδα εκβάλλει το εξαιρετικού κάλλους φαράγγι της Κακιάς Λαγκάδας.

ΔΙΑΚΟΦΤΙ Από τις ωραιότερες παραλίες του νησιού, το Διακόφτι βρίσκεται στα βορειοανατολικά, όπου βρίσκεται και το λιμάνι. Πρόκειται για μία παραλία με ψιλή άσπρη αμμουδιά και πολύ ρηχά νερά σε τουρκουάζ χρώματα. Γι αυτό αν έχετε μικρά παιδιά είναι η ιδανική παραλία που πρέπει να επισκεφτείτε. Την παραλία δεν την πιάνουν εύκολα οι άνεμοι καθώς προστατεύεται από το απέναντι νησάκι, τα Μακρυκύθηρα. Είναι οργανωμένη με ξαπλώστρες και ομπρέλλες, διαθέτει καφέ και ταβέρνες πάνω στο κύμα και άπλετο χώρο στάθμευσης. Το Διακόφτι είναι υποψήφια παραλία για το βραβείο Γαλάζιας Σημαίας.

Μην ξεχνάτε ότι υπάρχουν κι άλλες παραλίες που περιμένουν να τις ανακαλύψετε. Μπείτε με το κινητό σας στο visitkythera.com και θα βρείτε όλες τις σχετικές πληροφορίες. Καλό καλοκαίρι και καλές βουτιές!

ΕΝΑ... ΠΛΙΤΣ
ΚΑΙ ΕΝΑ ΚΛΙΚ

Η ΒΕΝΙΑ ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

εκθέτει την πρόσφατη φωτογραφική δουλειά της η οποία προέκυψε από προπονήσεις συγχρονισμένης κολύμβησης. Μαζί της εκθέτουν και δύο ακόμα φωτογράφοι με ανάλογα θέματα.

venia33@yahoo.gr

Από τις 21 Ιουνίου, Follow Your Art Gallery, Kapsali.

BAR / RESTAURANT

EL SUENO

POTAMOS/KYTHERA/GREECE

info & reservations
6947 409907

manolis restaurant

ποιοτικές απολαύσεις πάνω στο κύμα!
quality flavours on the beach!

Diakofti - Kythera
tel: 2736038230
mob: 6945603363
Manolis Kythera
#manoliskythera

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΦΥΡΙΓΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ

επιμέλεια αφιερώματος Δημήτρης Κουτραφούρης

ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΔΕΙ ΑΛΗΘΙΝΑ έναν τόπο αν δεν γνωρίσει τους ανθρώπους του. Φέτος χάσαμε έναν άνθρωπο που εξέφραζε τον τόπο μας με τρόπο βαθύ και αθόρυβο. Ήταν ένας απλός άνθρωπος, ένας τρυφερός παιδαγωγός, ένας παραγωγικός άεργος, ένας πιστός χωρίς πολλή θεολογία, ένας γήινος χωρίς –ωστόσο– πολλή όρεξη για ζωή. Στον οποίο (ίσως από συναισθηματική νωθρότητα) δεν δείξαμε πόσο πολύ μέτραγε για εμάς.

Ο Πέτρος Γαλανάκης ήταν ένας ταπεινός άνθρωπος, εργατικός, λιτός κι έντιμος. Ακτήμων, ακρήματος και κατ' ουσίαν άπατρις (ήξεη που για μένα είναι συνώνυμη του ευπατρίδου). Δεν υπηρέτησε στον στρατό, δεν χτύπαγε κάρτα, δεν πλήρωνε φόρους, δεν ψήφιζε, δεν ασφάλιζε σπίτι κι αυτοκίνητο, δεν μέτραγε ένσημα για την σύνταξη, δεν έταζε, δεν πίεζε και δεν επαιτούσε, δεν έσκυβε το κεφάλι στις υποχρεώσεις που διευκολύνουν όλους εμάς τους υπόλοιπους. Υπήρξε συνεπéstατα αναρχικός. Ένας αναρχικός με αρχές. Χωρίς ανταμοιβή, χωρίς αναγνώριση, χωρίς καταξίωση. Παντού και πάντα αβόητος.

Η κηδεία του έγινε de facto δημοσία δαπάνη. Κανείς δεν ζήτησε χρήματα, κι όμως βρέθηκαν τόσο συνδημότες που θέλησαν να αναλάβουν την τιμή της εκφοράς, να σηκώσουν το βάρος του μονομερούς αποχαιρετισμού, τόσο πολλοί που η απαρτίμωσή τους δεν χωράει στις στήλες μιας εφημερίδας. Η μικρή μας κοινωνία, έστω κι εκ των υστέρων, ενεργοποιήθηκε πρόθυμα και γενναϊόδωρα.

Τώρα σκεφτόμαστε πολλή. Τι θα μπορούσαμε να έχουμε κάνει γι' αυτόν. Είκοσι χρόνια σταθήκαμε (εμείς και οι εκπρόσωποί μας κι εμείς διά των εκπροσώπων μας) ανίκανοι να τον κρατήσουμε. Όταν φεύγει ένας φίλος, αισθανόμαστε φτωχότεροι, αλλιά μας δένει πιο γερά όσους τον αγαπήσαμε, η μνήμη του ανθρώνου.

Ένα πράγμα με βασανίζει: Πότε θα μάθουμε να αναγνωρίζουμε την αξία των ανθρώπων όσο είναι καιρός; Όχι κατόπιν εορτής. Πότε θα μάθουμε να αγαπάμε όχι λόγω εννοχών αλλιά λόγω πληρότητας. Νοιώθω ότι μένουμε λιγοί κι ο καθένας μας πλέον είναι ο τόπος μας ολόκληρος. Ας αφήσω, όμως, να μιλήσουν καλύτερα οι καθ' ύλην αρμόδιοι, τα παιδιά του.

ΕΝΑ ΑΞΕΧΑΣΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Ο Πέτρος Γαλανάκης γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αυστραλία. Από μικρός ξεκίνησε το ποδόσφαιρο παίζοντας σε τοπική ομάδα κι εν συνεχεία σπούδασε προπονητική παίρνοντας δίπλωμα Α' κατηγορίας. Είχε παρακολουθήσει ακόμα σεμινάρια από μεγάλους δασκάλους του ποδοσφαίρου σε διάφορες χώρες και μάλιστα στη Μέκκα του ποδοσφαίρου, τη Βραζιλία.

Στα Κύθηρα ήρθε πριν από είκοσι χρόνια, το 1998. Από τη στιγμή που έφτασε στο νησί, ξεκίνησε να προπονεί πολλή παιδιά περπατώντας από τη Χώρα όπου έμενε, μέχρι τα Αρωνιάδικα όπου βρισκόταν το 5Χ5. Αργότερα, έκανε τις προπονήσεις στο ξερό του Λειβαδίου υπό αντίξοες συνθήκες, κι έπειτα από πολλή χρόνια, όταν αποκτήσαμε καινούργιο γήπεδο με φυσικό χλοοτάπητα, προπονούσε εκεί τα παιδιά. Σχεδόν κάθε μέρα παρέδιδε μαθήματα ποδοσφαίρου κι ήταν πάντοτε συνεπής. Ακόμη και με κακοκαιρία πήγαινε με τα πόδια στο γήπεδο, μόνο και μόνο για να ενημερώσει κάποιο παιδί που πιθανώς να είχε αποφασίσει να πάει. Στην καριέρα του στα Κύθηρα έμαθαν πολλή παιδιά ποδόσφαιρο και μάλιστα είχε προωθήσει ορισμένα ταλέντα του νησιού στην Αθήνα, για να δοκιμάσουν εκεί τις ικανότητές τους.

Από τη δεκαετή εμπειρία μου δίπλω του, κατάλαβα ότι ως προπονητής είχε υψηλές απαιτήσεις από τα παιδιά και δίδασκε μεθοδικά και με σωστό τρόπο την ποδοσφαιρική τεχνική. Από την άληη, βέβαια, έλεγε πολλές φορές αστεία –με το δικό του μοναδικό τρόπο– κι ήταν σαρκαστικός με όλους και με τον εαυτό του πρωτίτως. Ενίοτε ήταν αθυρόστομος, αλλιά ποτέ με διάθεση να προσβάλλει τον άληηον, αλλιά να τον πεισμώνσει, πάντοτε όμως μέσα σε κλίμα ευχάριστο κι ευγενικό. Πέρα από την άρτια τεχνική που μας δίδαξε και τις συμβουλές του για την καλή μας φυσική κατάσταση μάς μετέδωσε ηθικές αξίες κι αρχές και επέμενε στη σωστή συμπεριφορά μας στο παιχνίδι. Μας τόνιζε συνέχεια την ανάγκη για συνεργασία και ομαδικότητα. Στα προσωπικά του αντικείμενα βρήκα, αργότερα, ένα μετάλλιο που είχε χαραγμένο το ΕΥ ΑΓΩΝΙΖΕΣΘΑΙ.

Τα τελευταία χρόνια συνήθιζε να μας προπονεί και το καλοκαίρι, όχι μόνο στο ποδόσφαιρο, αλλιά βεητιώνοντας εν γένει τη φυσική κατάσταση και την αντοχή μας. Θυμάμαι να μας βάζει να κουβαλάμε τους πάγκους πάνω από τα κεφάλια μας και να τρέχουμε σε ανηφόρα μέχρι την Παναγιά την Κοντεηετού! Τ' απογεύματα μάς χρονομετρούσε σε μια δύσκολη διαδρομή, απόστασης περίπου πέντε χιλιόμετρων. Το αποτέηεσμα, έπειτα από το σκληρό αυτό πρόγραμμα, ήταν να μπορώ να βγάλω έναν αγώνα ποδοσφαίρου ενενήντα ηεπτών με σχετική ευκολία, κάτι αδιανόητο για εμένα πρωτύτερα. Για όλη όσα έκανε οι οικονομικές του αποηαβές ήταν πενιχρές και δεν ανταποκρίνονταν ούτε στο εηάχιστο σε αυτό που προσέφερε, γεγονός που φανέρωνε ότι δεν ήταν φιλοχρήματος κι αποδεικνύει πως ό,τι έκανε ήταν καθαρά από την αγάπη του για το ποδόσφαιρο και τα παιδιά.

Το τελευταίο καλοκαίρι είχα την ευκαιρία και την τύχη να περάσω πολύ χρόνο μαζί του και ήμουν ιδιαίτερα χαρούμενος που είχα έναν προπονητή δίπλα μου που τον εμπιστευόμουν σαν πατέρα. Θυμάμαι τα αστεία του αλλιά και τις σοβαρές συζητήσεις που κάναμε μαζί πάνω στα προβλήματα της ομάδας και τις ανησυχίες του για το μέλλον της. Περιττό να πω πως για όλους τους παραπάνω λόγους (κι αλλήλους που δεν εκφράζονται εύκολα με λόγια) αυτό το καλοκαίρι θα μείνει χαραγμένο ανεξίτηλα μέσα στην καρδιά μου.

Αθανάσιος Κουτραφούρης

ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ ΧΩΡΙΣ ΤΕΛΟΣ

«Εσείς δεν κηωτσάτε κάθε βράδυ τα σεντόνια στο κρεβάτι σας;» Έτσι μας είχε περιγράψει ο κύριος Πέτρος το όνειρο κάθε αγοριού να γίνει ποδοσφαιριστής. Όνειρο που εκείνος ήρθε να φέρει όσο πιο κοντά γίνεται στην πραγματικότητα, υποκινώντας την αρχή για το πανηγύρι του ποδοσφαίρου στα ασημαντα Κύθηρα.

Η τύχη μας να βρεθεί εδώ ο καλύτερος προπονητής, δάσκαλος και άνθρωπος του κόσμου δεν μπορεί να περιγραφεί. Ας εηπίσουμε ηοιπόν ότι θα συνεχιστεί το πανηγύρι που εκείνος ξεκίνησε και δεν «θα τον γράψουμε όηοι στα παηιά μας τα παπούτσια».

Σταματάω εδώ, γιατί ακούω μια φωνή που ήξει: «Οκ, that's enough Γιωργάρα μου».

Γιώργος Μεγαηοκονόμος

ΤΑ ΔΕΚΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ

Πρώτη φορά σε γήπεδο –πάσα με ηηασέ– και όλη πήραν τον δρόμο τους. Τα Αρωνιάδικα ήταν το πρώτο κεφάλαιο. Μετά ακολούθησαν ο Ποταμός, το Λειβάδι και η Χώρα. Η καθημερινότητά μας ξεκινούσε στο προαύηιο του σχολείου, συνέχιζε στις απογευματινές προπονήσεις και κατέληγε σε κάποια ηηατεία κάτω από το φως με κηώνες με ματωμένα τα γόνατα από την ένταση του παιχνιδιού.

Ο κύριος Πέτρος δεν ήταν μόνο προπονητής αλλιά ταυτόχρονα και πρότυπο για μας. Πάθος, ποιότητα, κουράγιο, τιμότητα... νομίζω δεν θα τελειώσω ποτέ. Κάθε στιγμή μαζί του ήταν ένα μάθημα από αυτά που δεν μαθαίνονται στα σχολεία αλλιά φτιάχνουν ανθρώπους. Άφησε πίσω του μια σπουδαία κληρονομιά και τουηάχιστον ευγνωμοσύνη μπορούμε να νιώθουμε που ηοιρέσαμε να είμαστε μέρος της αυτά τα τελευταία δέκα χρόνια γράφοντας μια σπουδαία ιστορία.

Η αγάπη που γεννήθηκε για την μπάηα από έναν τόσο άηιο άνθρωπο δεν μπορεί να εξαντηηθεί ούτε σε μια βάρκα ούτε σε έναν τάφο ούτε σε μία σεηίδα...

Κηώντι Μπεηόβα

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΟΥ ΚΥΡΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ

Ήμασταν ακόμα στα Αρωνιάδικα τότε, πριν από περίπου δεκαπέντε χρόνια όταν πρωταρχίσουμε προπόνηση με τον κύριο Πέτρο. Ήταν ένα απόγευμα που σχεδόν όλη τα παιδιά είχαν έρθει να «παίζουμε μπάηα» (όπως το ήεγαμε εμείς τότε) και να κάνουμε μια προπόνηση.

Στη διάρκεια αυτής της προπόνησης εγώ, το παιδί με τα μακριά μαηηιά, είχα κηωτσήσει δύο από τις καλύτερες μπάηες μέσα στα πανύψηλα δέντρα δίπλα από το γήπεδο. Ο κύριος δεν είπτε τίποτα και συνεχίσαμε την προπόνηση κανονικά. Μόηις έφυγαν όλη τα παιδιά, εγώ και ο κύριος Πέτρος περιμέναμε την μητέρα μου και έτσι ο κύριος Πέτρος αποφάσισε να μου βάηει μια άσκηση με κώνους. Έτρεξα μια, δυο, τρεις φορές γύρω από τους κώνους και είχα ήδη κουραστεί αρκετά. Του είπα: «Κύριε, δεν ηοιρώ αηηο, κουράστηκα», αηηά εκείνος μου είπτε να συνεχίσω. Ξαναέτρεξα αηηες πέντε φορές και περιμένα πώς και πώς τη μάνα μου για να σταματήσει αυτό το μαρτύριο. Όταν τελικά ήρθε, ήμουν έτοιμος να σωριαστώ από την κούραση αηηά εκείνος μου είπτε «Αηηες τρεις φορές και τέηος!». Δεν ηοιρούσα να το πιστέψω. Κόντεψα να ηηοθυμήσω. Μια αιωνιότητα μού φάνηκαν αυτοί οι τρεις γύροι. Έτρεχα, έτρεχα και δεν σταματούσα. Όταν επιτέηους τελείωσα μου είπτε «Εντάξει Αηέξανδρε φτάνει για σήμερα. Αυτό σε έβαηα να το κάνεις για τις δυο μπάηες που κηωτσησες στο δέντρο αηηά πιο πολύ για να καταηάβεις την ψυχική και σωματική σου δύναμη. Μόηις ξεπέρασες τον εαυτό σου!».

Τότε δεν κατάηαβα ακριβώς τι σήμαινε αυτή η φράση (ήμουν μόνο έηι ετών) όμως τώρα πια που μου ξαναέρχεται στο μυαλό αυτό το περιστατικό, συνειδητοποιώ την αξία που είξε ως προπονητής αηηά κυρίως ως άνθρωπος. Ο κύριος Πέτρος για εμάς τα παιδιά, ηοιτεηούσε ένα σημαντικό κομμάτι της παιδικής μας ηηικίας και δεν θα ξεχαστεί ποτέ ηοο κανέναν.

Αηέξανδρος Κυριακόηουηος

Προπονώντας και καμωώνοντας τα παιδιά του

ΑΝΤΙΟ ΚΟΟΥΤΣ

Έφυγε ένας από τους τελευταίους ρομαντικούς του ποδοσφαίρου (και όχι μόνο), ένας γενναϊόδωρος άνθρωπος και πραγματικός μαηητής της Ζωής. Αγάπαγε το ποδόσφαιρο όσο τίποτε αηηο στον κόσμο και αυτό ήταν φανερό όταν κοιτούσες τις φηόγες που έβγαζαν τα μάτια του καθώς μίηαγε για αυτό. Η αγάπη του ήταν ανιδιoteηής. Το έκανε μόνο γιατί το ήάτρεψε, δεν ηερίμενε τίποτα ως αντάηηαγμα. Και μετέδωσε αυτήν την αγάπη και σε δεκάδες παιδιά που ηέρασαν από τα χέρια του. Ήμουν ένας από τους τελευταίους μαηητές του. Ήταν ένας από τους εηάχιστους που τους αξίζει αηόηυτα ο χαρακτηρισμός “κύριος”.

Σε ευχαριστώ πολύ Κύριε Πέτρο για όσα μου δίδαξες σε αυτό το μικρό χρονικό διάστημα που ηέρασα μαζί σου. Λυπάμαι που έφυγες, αηηά είμαι διηηά χαρούμενος που υπήρξες. Και ηερήφανος που σε γνώρισα. Θα ζεις για πάντα στις καρδιές μας. Αντίο...

Νικόηας – Ερνέστο Κουτραφούρης

ΑΝ ΟΧΙ ΕΜΕΙΣ, ΤΟΤΕ ΠΟΙΟΣ;

του Ηλία Τζηρίτη

Συντονιστή Τοπικών Δράσεων, WWF Ελλάς

ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΜΙΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΠΥΡΚΑΓΙΑ

όλοι μιλάμε, ετεροχρονισμένα βέβαια, για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, το πόσο σημαντική είναι και ότι πρέπει όλοι να κάνουμε την πρόληψη πράξη. Και όλα αυτά σε ένα σύστημα καταπολέμησης δασικών πυρκαγιών στην Ελλάδα που έχει πολλή χρόνια τώρα μια σαφή κατεύθυνση προς την καταστολή ή έστω την προκαταστολή. Κάποια δειλά βήματα για την πρόληψη γίνονται σε τοπικό επίπεδο αλλά δεν επαρκούν. Χρειαζόμαστε μια συνοδική αλλαγή φιλοσοφίας.

Κύριο στοιχείο της πρόληψης είμαστε εμείς οι ίδιοι οι πολίτες. Όσο περφόρο και να φαίνεται όταν το 90% των πυρκαγιών έχει ανθρωπογενή αίτια (είτε αφορά εμπρησμό από πρόθεση είτε από αμέλεια) και στις περισσότερες περιπτώσεις προκαλούνται από αμέλεια, εμείς πρέπει πρώτα από όλα να προσέχουμε τι κάνουμε. Το πέταμα ενός αναμμένου τσιγάρου, σπύρες από χρήση μηχανμάτων, καύση κλαδιών και χόρτων, μια ψησταριά, κλπ είναι μερικές από τις συνήστερες περιπτώσεις ανθρωπίνης αμέλειας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα η τελευταία πυρκαγιά στην Φρίδα Ηλίας τον Απρίλιο του 2018 που οδήγησε στην σύληση ενός κατοίκου, αλλά και η πυρκαγιά των Κυθήρων του 2017 που εικάζεται ότι εκκίνησε από ρίψη τσιγάρου ενός απρόσεκτου συμπολίτη μας.

Οι κάτοικοι, αλλά και οι εποχικοί επισκέπτες, είναι, χωρίς πάντα να το αντιλαμβάνονται, το πρώτο γρανάζι που θα ενεργοποιήσει τον μηχανισμό δασοπροσέβας. Αυτό της έγκαιρης ενημέρωσης. Είναι πολύ απλό να καλέσουμε το Πυροσβεστικό Σώμα στο 199 μόλις δούμε καπνό ή φλόγα. Και όμως όσο αυτονόητο φαίνεται, πολλοί από εμάς νομίζουν ότι κάποιος άλλος θα έχει καλέσει. Δεν είναι όμως έτσι. Η επέμβαση του Πυροσβεστικού Σώματος τα πρώτα λεπτά μειώνει συντηρητικά τα ποσοστά εξάπλωσης μιας πυρκαγιάς. Προσέχουμε γύρω μας και δεν επαναπαυόμαστε ειδικά στην αντιπυρική περίοδο (1 Μαΐου ως 31 Οκτωβρίου).

Φυσικά υπάρχουν και περιπτώσεις εμπρησμού από πρόθεση. Αυτές πρέπει να εξετάζονται με στοιχεία, κάθε περίπτωση ξεχωριστά, με νηφαλιότητα και χωρίς υπερβολές και κορόνες συνωμοσιολογίας που αποπροσανατολίζουν. Και δεν είναι υπερβολή ότι αποτελούν μερικές φορές μια βολική πολιτική δικαιολογία σε κυβερνητικό επίπεδο για τα κενά και τις ανεπάρκειες του συστήματος πρόληψης και καταστολής δασικών πυρκαγιών.

Ο ρόλος του Κράτους βέβαια δεν είναι αμελητέος. Κρίσιμα θέματα όπως η απουσία δασοπονίας και η έλλειψη διαχείρισης των δασικών εκτάσεων που έχει συμβάλει στην τρομακτική συσσώρευση καύσιμης ύλης, δεν έχουν λυθεί. Τα θέματα σαφούς καθορισμού του ιδιοκτησιακού καθεστώ των δασών και θέσπισης των δασικών χαρτών, που είναι πρώτης τάξης νομικά προληπτικά μέτρα, θα είχαν μειώσει εδώ και χρόνια τα ποσοστά εμπρησμών από πρόθεση.

Η κλιματική αλλαγή που θα έχει ως άμεση συνέπεια την αύξηση των ημερών ρίσκου για εκδήλωση δασικών πυρκαγιών στην χώρα μας, θα δυσκολέψει ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Βλέπουμε πιο οργανωμένες χώρες από την Ελλάδα, με τεράστιους μηχανισμούς δασοπροσέβας, μέσα και χρήματα να αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τις μεγάλες πυρκαγιές. Γιατί; Η κλιματική αλλαγή μας χτυπάει το καμπανάκι κινδύνου και έχει αποδείξει ότι η καταστολή, όσο οργανωμένη και να είναι, θα έχει αβέβαια αποτελέσματα αν δεν δουλέψουμε για την φωτιά πριν την φωτιά. Και αυτός είναι ο ρόλος της πρόληψης.

Όταν όμως μιλάμε για την πρόληψη, μιλάμε όλοι την ίδια γλώσσα; Σίγουρα η πρόληψη δεν είναι η αγορά νέων οχημάτων και αεροπλάνων, δεν είναι η στελέχωση πυροφυλακών, δεν είναι οι δράσεις που κάνουμε μέσα στην αντιπυρική περίοδο.

Τι είναι η πρόληψη;

Η πρόληψη περιλαμβάνει όλες εκείνες τις ενέργειες που πραγματοποιούνται πριν καν την εκδήλωση μιας δασικής πυρκαγιάς, με σκοπό:

- Να μειώσουν ή να εξαλείψουν τα αίτια της
- Να μειώσουν την έκταση και την ένταση ενός περιστατικού
- Να διευκολύνουν το έργο του μηχανισμού καταστολής δασικών πυρκαγιών

Πώς επιτυγχάνεται η πρόληψη;

- Με συστηματική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών και των μικρών μαθητών σε συγκεκριμένες θεματικές. Για παράδειγμα τα αίτια πυρκαγιών, τις απαγορεύσεις κατά την αντιπυρική περίοδο και την έγκαιρη ειδοποίηση.
- Με την θέσπιση απαραίτητων νομοθετικών μέτρων, όπως για παράδειγμα οι δασικοί χάρτες, η κατάρτιση εθνικής δασικής πολιτικής και η χρήση της τεχνολογίας και της έρευνας.
- Με την διερεύνηση των αιτίων και την στατιστική ανάλυση σε τοπικό επίπεδο. Η στατιστική ανάλυση τεκμηριώνει τα αίτια έναρξης των δασικών πυρκαγιών, τα σημεία έναρξης, τις επικίν-

δυνες ώρες και ημέρες ανά περιοχή. Η ανάλυση αυτών των δεδομένων είναι απαραίτητη σε ετήσια βάση και καταδεικνύει τα μέτρα που πρέπει να πάρουν οι αρμόδιες αρχές ώστε να αναπροσαρμόσουν τον σχεδιασμό τους.

- Με διαχειριστικά μέτρα σε δασικές εκτάσεις, με σκοπό την αειφορική διαχείριση των δασών, τη μείωση της καύσιμης ύλης και την εκτέλεση των κατάλληλων δασοτεχνικών έργων που συμβάλλουν στην πρόληψη όπως για παράδειγμα στεγασμένες αντιπυρικές ζώνες ή αποκλαδώσεις.
- Με την εκτίμηση κινδύνου εκδήλωσης πυρκαγιάς και την διάχυση ανάλογων μηνυμάτων. Η εκτίμηση κινδύνου εκδήλωσης πυρκαγιάς ανακοινώνεται κατά την αντιπυρική περίοδο σε καθημερινή βάση στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας.
- Με την σύνταξη ενός σχεδίου Αντιπυρικής Προστασίας σε τοπικό επίπεδο επιτυγχάνουμε την βέλτιστη αξιοποίηση των υλικών και ανθρώπινων πόρων και καταγράφουμε συγκεκριμένες εργασίες που πρέπει να εκτελεστούν σε προληπτικό επίπεδο. Μπορεί δε να περιλαμβάνει πολλά από τα μέτρα πρόληψης που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Το WWF Ελλάς σε συνεργασία με κρατικούς και εθελοντικούς φορείς σε τοπικό επίπεδο προσπαθεί μέσα από πρότυπες δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης να «μιλήσει» στους πολίτες για το θέμα των δασικών πυρκαγιών. Μια τέτοια προσπάθεια είναι η εκστρατεία «Η φωτιά σε αφορά» που πραγματοποιείται φέτος στην Αχαΐα και την Κεφαλονιά με ποικίλες δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας γύρω από την καταλυτική σημασία της πρόληψης. Χρηματοδοτείται από το Πράσινο Ταμείο και την ναυτιλιακή εταιρία Ανδριακή. Η εκστρατεία ήδη αποτελεί ένα από τα καλύτερα παραδείγματα επιτυχημένης συνεργασίας του WWF με εθελοντικούς και κρατικούς φορείς, που δημιούργησαν μια «συμμαχία» για το καλό των δασών μας. Στην σελίδα της εκστρατείας (www.gr/fires) μπορεί κανείς να βρει περισσότερες πληροφορίες, αλλά και τα επιπλέον υλικά (τρίπτυχο φυλλάδιο, roll up banners κ.α.) τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν ελεύθερα και από άλλους φορείς για την υλοποίηση ανάλογων εκστρατειών ενημέρωσης στα Κύθηρα ή άλλες περιοχές.

Τι πρέπει να γίνει σε επίπεδο ενός νησιού όπως τα Κύθηρα

- Δεν χρειάζεται να γίνει τίποτα ως προς την αποκατάσταση της πυρκαγιάς του 2017 καθώς η βλάβη που κήκε βρίσκεται σε μια διαδικασία δυναμικής φυσικής αναγέννησης όπως σε κάθε μεσογειακό οικοσύστημα. Επομένως δεν απαιτούνται αναδασωτικές εργασίες παρά μόνο περιφύρηση της περιοχής από αλλοτρίες χρήσεις γης και παράνομη βόσκηση. Η μεσογειακή φύση θα κάνει τα υπόλοιπα!!
- Ίδρυση γραφείου Πολιτικής Προστασίας σε επίπεδο Δήμου και κατάλληλη στελέχωση του, βάσει του άρθρου 13 του Ν. 3013/2002, προκειμένου να συνταχθούν σχέδια και να εφαρμοστούν δράσεις αντιπυρικής προστασίας.
- Ενίσχυση του προσωπικού του Δασονομείου Κυθήρων. Αυτή τη στιγμή το Δασονομείο Κυθήρων στελεχώνεται από ένα μόνο υπάλληλο και κανένα δασοφύλακα για την άσκηση ελέγχων και περιφύρησης των καμένων περιοχών.
- Άμεση ολοκλήρωση της κτηματογράφησης και της κατάρτισης των δασικών χαρτών, τα οποία αποτελούν απαραίτητα εργαλεία για τη βιώσιμη διαχείριση του χώρου και των δραστηριοτήτων.
- Η ύπαρξη διαχειριστικού σχεδίου για την άσκηση βόσκησης (το οποίο θα περιλαμβάνει ειδική λιβαδοπονική μελέτη βοσκοικανότητας και βοσκοφόρτωσης) αποτελεί και νομική υποχρέωση βάσει του ν. 4264/2014. Η βόσκηση είναι ένας από τους σημαντικότερους λόγους που εμποδίζουν την φυσική αναγέννηση μετά από μια πυρκαγιά, ειδικά όταν είναι ανεξέλεγκτη όπως στα Κύθηρα.
- Ενημέρωση του πληθυσμού του νησιού για τις επιπτώσεις των δασικών πυρκαγιών στο περιβάλλον του νησιού και υλοποίηση ειδικής εκστρατείας ενημέρωσης για τους επισκέπτες με παροχή ενημερωτικού υλικού σε κομβικά σημεία (πλοία της γραμμής, ενοικιαζόμενα δωμάτια κτλ.). Δείτε περισσότερα για σχετικό υλικό στο www.gr/fires
- Άμεση ενίσχυση του Πυροσβεστικού Κλιμακίου Κυθήρων με νέα οχήματα, εξοπλισμό και προσωπικό. Ο πεπαλαιωμένος στόλος του Κλιμακίου αποδείχθηκε ανεπαρκής στην πυρκαγιά του 2017, είναι πλέον επικίνδυνος και για την ασφάλεια των πυροσβεστών. Αυτό πρέπει να αλλάξει!!

Το σημαντικότερο όμως είναι η Σύνταξη και εφαρμογή Κοινού Σχεδίου Αντιπυρικής Προστασίας. Θα πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης προκαταστολής και καταστολής. Τα έργα και οι δράσεις αντιπυρικής προστασίας πρέπει να τεκμηριωθούν και να καταγραφούν συστηματικά. Μόνο έτσι θα υπάρχει δυνατότητα να υπάρξει έγκριση και χρηματοδότησή τους από εθνικούς, ευρωπαϊκούς ή ιδιωτικούς πόρους και να γίνουν οι ιδέες πράξη... Το Σχέδιο είναι το πρώτο βήμα ώστε να ακολουθήσουν και τα υπόλοιπα για την αντιπυρική προστασία στο νησί.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

της Δόμνας Κονταράτου, Αρχιτέκτονος ΕΜΠ

ΟΙ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ήταν και είναι ένα συνεχές στοίχημα σε όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας, από τις ανθρώπινες σχέσεις και τις κοινωνικές προβολές τους έως την επέμβαση στον φυσικό χώρο.

Εν αρχή ήν ο φυσικός χώρος. Που κατοικήθηκε, δημιουργήθηκαν οικισμοί, χτίστηκαν κτήρια - πρώτιστα κατοικίες - με γνώμονα τις χρηστικές ανάγκες, τις καιρικές συνθήκες και τον προσανατολισμό, τα διαθέσιμα υλικά και μέσα κατασκευής.

Έτσι καταλήγουμε στην διαμόρφωση της ιδέας της αρχιτεκτονικής, έννοια για πολλή χρόνια παρεξηγημένη και σε πολλούς άγνωστη. Η αρχιτεκτονική σαν σύλληψη είναι μία αλληλία με διαφορετικά χαρακτηριστικά, που διαμορφώνονται, αδιάκοπα, σε σχέση με τον τόπο και τον χρόνο, με τις παραμέτρους που αναφέραμε. Οι χρήσεις επεκτάθηκαν, η τεχνολογία προχώρησε, οι ανάγκες άλλαξαν.

Η αρχιτεκτονική επισημοποιήθηκε σαν έννοια, σαν τέχνη, σαν επιστήμη, σαν έρευνα.

Σύνθετη η ρέξη και ποθισύνθετη η ουσία. Πολλοί αναγίνουν την «καλή αρχιτεκτονική» στην εξαισθητική, με απλούστερα λόγια στο «μου αρέσει ή δεν μου αρέσει». Η προσέγγιση αυτή είναι απλουστευμένη. Υπάρχουν κανόνες, μόνο που δεν είναι για όλους αναγνώσιμοι. Και φυσικά δεν υπάρχουν μόνο κανόνες, αλληλία και έμπνευση, ψυχή και μεράκι, όλα αυτά συνδυασμένα με την έννοια του μέτρου, έννοια που μεταφράζεται διαφορετικά σε κάθε τόπο και πολιτισμό.

Μιλώντας για τα Κύθηρα του σήμερα, η κριτική που δέχεται το νησί σε σχέση με το δομημένο περιβάλλον είναι κατ' αρχάς πολύ θετική, όταν κριτής είναι το μη έμπειρο μάτι. Ο πιο εξασκημένος παρατηρητής θα έδινε τον χαρακτηρισμό «ευπρεπές και καλό σε σύγκριση με άλλα νησιά».

Ο αρχιτέκτονας θα παρέμενε διστακτικότερος, θα ξεχώριζε, θα δίκαιζε, θα απέρριπτε και θα πρότεινε.

Θα προσπαθώ να προσεγγίσω το θέμα από μια ενδιαμέση θέση.

Το νησί έχει μία καταγεγραμμένη αρχιτεκτονική ιστορία, ένα ποικίλο φυσικό περιβάλλον με πολλούς και διάσπαρτους οικισμούς και μια τάση αύξησης του δομημένου χώρου από κατοικίες εποχιακής χρήσης και τουριστικά καταλύματα.

Ασχέτως του αν είμαστε επαγγελματίες, είμαστε όλοι χρήστες. Με προσωπικές ανάγκες και προτιμήσεις, πλην των αντικειμενικών, με διαφορετικά βιώματα και καταγεγραμμένες εικόνες, με διαφορετική παιδεία και διαφορετικούς στόχους.

Σε σχέση πάντα με τον δομημένο χώρο ένας κοινός, εύλογος αλληλία και φιλόδοξος στόχος είναι οι επιτυχημένοι συνδυασμοί. Συνδυασμοί που έχουν σαν αποτέλεσμα την ματιά που ξεκουράζεται, χωρίς σκέψη. Και το στοίχημα του σχεδιαστή είναι να παντρέψει ιστορία, δηλαδή παλιό και καινούργιο, να συσχετίσει αναλογίες όγκων αλληλία και δομημένου και αδόμπτου χώρου, να σεβαστεί την κλίμακα των νέων επεμβάσεων σε σχέση με το περιβάλλον αλληλία και με τα υφιστάμενα κτίσματα, να υπολογίσει τις λειτουργικές ευκολίες, να συνυπολογίσει την προσωπική αισθητική, εν κατακλείδι να σχεδιάσει με «μέτρο».

Μέτρο που να περιορίζει τις κάθε είδους υπερβάσεις και δεν εννούν το νόμιμο ή παράνομο, έχουμε δει αλληλίαστε παρανομίες ιδιαιτέρως καθαίσθητες. Αναφέρονται σε υπερβάσεις που αγγίζουν όρια υπερβολής ή υπερβάσεις στην αξιοποίηση αναγκών και προτεραιοτήτων, με αποτέλεσμα την μονομερή ικανοποίηση αισθητικών και όχι μόνο επιλογών, χρήστη ή/και σχεδιαστή. Αυτά αποτελούν μια κλασική περίπτωση απώλειας του μέτρου διότι το «δικό μου αρχιτεκτονικό απωθημένο» και το «όνειρο» του ιδιοκτήτη, αν δεν ταιριάζουν μεταξύ τους δεν «ακουμπούν» στον περιβάλλοντα χώρο και καταλήγουν σε παραφωνία πολλών επιπέδων.

Εμείς λοιπόν οι σχεδιαστές αλληλία και οι χρήστες για τους οποίους σχεδιάζουμε - αποφεύγω να χρησιμοποιήσω την λέξη πελάτες - οφείλουμε να θυμόμαστε πως το κάθε κτήριο δεν αφορά μόνο στον ιδιοκτήτη του ή στον δημιουργό του αλληλία σε όλους. Τα κτήρια έχουν όψεις και φαίνονται, έχουν διάρκεια και μένουν και επηρεάζουν την συνοική εικόνα του τόπου που βρίσκονται. Άρα μας ενδιαφέρουν όλοι, εμάς και τους επόμενους και τους μεθεπόμενους.

Ας προσπαθήσουμε, από όποια θέση και αν βρισκόμαστε να δημιουργούμε κτήρια έχοντας πλήρη συνείδηση όλων των προδιαγραφών και ιδιαιτεροτήτων κατά περίπτωση, δηλαδή των αναγκών, του τοπίου, του τόπου, της σύγχρονης τεχνολογίας, των οικονομικών δεδομένων. Κτήρια ευπροσάρμοστα σε αλληλία χρήσεων, κτήρια για να τα χαϊρόμαστε και όχι για να τα δείχνουμε, και ιδιαίτερα αν πρόκειται για κατοικίες, σπίτια προσωπικά και με προσωπικότητα, σπίτια για αυτούς που τα κατοικούν.

Με κριτήρια το μέτρο αλληλία και την χαρά της δημιουργίας.

ΤΟ ΒΑΡΒΑΚΙ

του Νίκου Τσιόπελη

ΠΟΛΛΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ έχουν ακούσει για τη Μαδαγασκάρη ως έναν τόπο εξωτικό και μακρινό αλληλία λίγοι έχουν βρεθεί εκεί. Υπάρχει όμως ένας «συντοπίτης» μας ο οποίος δε διστάζει να ταξιδέψει πάνω από 15.000 χιλιόμετρα το χρόνο προκειμένου να μοιράσει τη ζωή του ανάμεσα στις δύο χώρες. Φυσικά δε μιλάμε για άνθρωπο αλληλία για ένα γεράκι, τον Μαυροπετρίτη (*Falco eleonorae*), περισσότερο γνωστό στην περιοχή των Κυθήρων ως Βαρβάκι.

Τα Βαρβάκια στα Κύθηρα έχουν ως κύριο ορμητήριο τους χαρακτηριστικούς γκρεμούς του νησιού Χύτρα (Αβγό), ενώ λίγα ακόμα ζευγάρια φωλιάζουν στις βραχονησίδες Κοφινίδια. Ακόμα περισσότεροι Μαυροπετρίτες φωλιάζουν στα Αντικύθηρα και στην περιοχή της Γραμβούσας, με αποτέλεσμα όλη αυτή η περιοχή μεταξύ Κυθήρων και Κρήτης να αποτελεί από τις σημαντικότερες για το είδος σε όλη τον κόσμο. Τα πρώτα βαρβάκια έρχονται στην Ελλάδα τον Απρίλιο και τα τελευταία φεύγουν τον Νοέμβριο. Ολόκληρος ο παγκόσμιος πληθυσμός του είδους περνάει το χειμώνα του στη Μαδαγασκάρη. Τα πουλιά ταξιδεύουν μόνα τους (ακόμα και τα μικρά που δεν έχουν ξανακάνει το ταξίδι!) και αφού διασχίσουν όλη την Αφρική, καταλήγουν στο μεγάλο νησί του Ινδικού ωκεανού. Μια διαδρομή η οποία είναι πάνω από 7.000 χιλιόμετρα, πάνω από μέρη που βλέπουμε συνήθως στα ντοκιμαντέρ όπως η έρημος Σαχάρα, τα υψίπεδα της Αιθιοπίας, η σαβάννα της Τανζανίας και τα κοραλλιογενή νησιά των στενών της Μοζαμβίκης. Στο γυρισμό, οι Μαυροπετρίτες της Ελλάδας διαλέγουν αλληλία διαδρομή. Από τα ανατολικά παράλια της Αφρικής, περνούν στη χερσόνησο της Αραβίας και αφού διασχίσουν τις χώρες της Μέσης Ανατολής (Ισραήλ, Συρία, Λίβανο) και την Τουρκία, μπαίνουν στο Αιγαίο από τα ανατολικά. Αν δείτε τη σκούρα σιλουέτα ενός βαρβακιού να παίζει με τον άνεμο πάνω από το νησί, αναλογιστείτε πόσα θαυμαστά μέρη έχει δει και ίσως αισθανθείτε μια μικρή ζήλεια που δεν έχετε κι εσείς τα φτερά του.

Ορνιθολογικός Σταθμός
Αντικυθήρων

ΣΚΕΨΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΦΩΤΙΑ

του Γιάννη Πρωτοψάλη

ΗΜΟΥΝ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΟΣ ΤΟ 1970, στη μεγάλη φωτιά που ξεκίνησε από την Αγία Μόνη και κατέληξε στα Μυρτίδια. Αυτό που θυμάμαι πιο έντονα είναι τον σπαραγμό των ανθρώπων για τις περιουσίες που έχαναν. Τότε δεν υπήρχε τουρισμός και οι Τσιριγώτες ζούσαν τις οικογένειές τους από τα χωράφια που εκείνες τις ημέρες καίγονταν. Ελίες, αμπέλια, σπαρτά και περιβόλια. Αυτά ήταν η ζωή τους και αυτά τους ενδιέφεραν. Εκεί εστίαζαν τις προσπάθειές τους, γι' αυτά πουλούσαν.

Καμία συζήτηση γι' αυτό που σήμερα λέμε δάσος. Όμως δάση υπήρχαν και τότε. Και σε μεγάλη έκταση μάλιστα, αρμονικά μαζί με τις καλλιεργημένες εκτάσεις. Πώς υπήρχαν αυτά τα δάση τόσα χρόνια και ποιος τα προστάτευε; Αυτοί οι ίδιοι άνθρωποι που η ζωή τους τους επέβαλλε αλληλία πράγματα. Μέσα τους όμως γνώριζαν την αξία της ισορροπίας στην φύση. Προστάτευαν και το δάσος παρ' όλο που δεν τους ήταν άμεσα απαραίτητο για τον βιοπορισμό τους. Ήταν έμπρακτα φυσιολόγους και γνώσιοι φίλοι του δάσους. Θα τους ονομάζαμε πρώιμους οικολόγους.

Βλέπουμε δέντρα εκατοντάδων ετών που δεν κάρκιναν τόσα χρόνια να καίγονται σήμερα. Σήμερα που υπάρχουν τα μέσα, επίγεια και εναέρια, που οι μετακινήσεις είναι πιο εύκολες και η επέμβαση των ειδικών άμεση, σήμερα που ξεδεύονται πολλή χρήματα. Και να σκεφτούμε ότι οι φωτιές τότε έσβηναν χωρίς να πέσει ούτε ένα λίτρο νερό! Πώς; Ας αναρωτηθούμε και ας το ψάξουμε.

Μέχρι τη δεκαετία του '80 που ήρθε το πρώτο πυροσβεστικό στο νησί μπήκαν ή ξέσπασαν δεκάδες πυρκαγιές κι όλες έσβησαν. Οι άνθρωποι, όμως, τότε, ήταν πιο ευαίσθητοποιημένοι. Δεν περίμεναν κανέναν να τους πει τι πρέπει να κάνουν. Γνώριζαν ότι πρέπει να σωθούν μόνοι τους, να προστατέψουν τις περιουσίες τους και είχαν τον τρόπο. Τα χωράφια, τα μονοπάτια, οι αυλές των σπιτιών ήταν πάντα καθαρά. Υπήρχαν μαντρότοιχοι οι οποίοι σε συνδυασμό με την χαμηλή βλάστηση λειτουργούσαν πολύ αποτελεσματικά. Εκεί χτυπούσαν την φωτιά με κλαδιά και με αξίνες.

Οι άνθρωποι των χωριών ήταν νοικοκύρηδες του τόπου τους. Ξέρανε πώς να κινηθούν στον χώρο, πού να περιμένουν την φωτιά και πώς να την αντιμετωπίσουν. Τώρα περιμένουμε τους άντρες της ΕΜΑΚ για να πάνε στα απόκρημνα σημεία να σβήσουν μίαν εστία που μπορεί να φουντώσει και να φέρει την καταστροφή. Το έντονο χτύπημα της καμπάνας στην εκκλησία ήταν το σήμα συναγερμού. Όλοι, μα όλοι, τρέχανε να φορέσουν κατάλληλα ρούχα, παπούτσια κι ένα πριονάκι απαραίτητα στο χέρι. Και σε χρόνο ελάχιστο ήταν μπροστά στη φωτιά. Είπαμε, παντού υπήρχαν καθαρά μονοπάτια που τα γνώριζαν όλοι πολύ καλά. Τώρα περιμένουμε από κάποιον που θα έρθει από την Πελοπόννησο ή από τη Μακεδονία να βρει κάποια μονοπάτια ή αγροτικούς δρόμους και πολλές φορές μάλιστα μέσα στη νύχτα. Αλληλία να πάει πού; Τι ήταν αυτό που μας αλληλίαζε τόσο πολύ; Γιατί μένουμε θεατές με βερμούδα και σαγιονάρα και με το i-Phone στο χέρι να ανεβάζουμε φωτογραφίες στο facebook κάνοντας κριτική στους αλληλία "που δεν κάνουν σωστά την δουλειά τους";

• Πιστεύω ότι μεγάλη ευθύνη για την συναισθηματική αποξένωση, αλληλία και την επιχειρησιακή αναποτελεσματικότητα, φέρει το «σύστημα του ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ». Το ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ήταν και είναι η εύκολη λύση γι' αυτούς που βαριούνται να δουλέψουν. Το ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ οδήγησε τους ανθρώπους στην εγκατάλειψη του δάσους και της προστασίας του.

• Οι τεχντές αναδασώσεις ήταν και είναι για θεαματική κατάναλωση, αλληλία δεν επιτυγχάνουν ουσιαστικό στόχο. Εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις στοχευμένων παρεμβάσεων για υποβοήθηση και όχι για αλληλία της χλωρίδας, δεν προσφέρουν τίποτα. Η φυσική αναδάσωση γίνεται σύμφωνα με την τάξη και την ανάγκη της φύσης, πιο γρήγορα και ισορροπημένα.

• Περιμένουμε να μπει μια φωτιά για να τρέχουμε μετά σε κανάλια, σε συσκέψεις και να ξεδεύουμε χρήματα που δεν υπάρχουν. Να αποφασίζουν αλληλία από τα γραφεία τους για τον τόπο που επιλέξαμε να ζούμε. Η δουλειά τους δεν είναι να μας επιβάλουν τις απόψεις τους, αλληλία να προστατεύσουν τον τόπο μας. Κι επειδή φωτιές υπήρχαν και θα υπάρχουν καλό είναι να μην τρέχουμε άσκοπα μετά την φωτιά, αλληλία να προλάβουμε προτού ανάψει η επόμενη.

Ο μύθος του Βελλών, όπως ήταν πριν καταστραφεί από τη μεγάλη πυρκαγιά το 1980.

«ΡΟΥΣΣΟΣ» ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΙΑ ΡΟΥΣΣΟΣ εδώ και δεκαετίες κατασκευάζει χειροποίητα κεραμικά στο Κάτω Λιβάδι Κυθήρων. Σήμερα η Μαρία και ο Παναγιώτης διατηρούν την κυθηραϊκή παράδοση, η οποία έχει περάσει μέσα από τέσσερις γενιές κεραμιστών της οικογένειας. Ο Παναγιώτης φτιάχνει στον τροχό αντίγραφα κυθηραϊκών σχεδίων, η μητέρα τους, η Γρηγορία, αναλαμβάνει το υδάτωμα των κεραμικών ενώ η Μαρία τα ζωγραφίζει επιδέξια. Το εργαστήρι της οικογένειας είναι ανοιχτό για όλους κάθε μέρα. Επισκεφθείτε το για να διαλέξετε τα δώρα σας από μια πολύ μεγάλη συλλογή παραδοσιακών κεραμικών.

Εργαστήρι Κάτω Λιβάδι, τηλ. 27360-31124
Εκθεση Χώρα, τηλ. 27360-31402

σαΐτα

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΟΔΕΝΑΣ τα τελευταία δέκα χρόνια ζει και εργάζεται στην Αθήνα και στα Κύθηρα. Τα Κύθηρα είναι για τον Γιώργο ένας τόπος που αγαπά, αληθιά κι ένας τόπος που τον ενέπνευσε να ασχοληθεί με την τέχνη. Καθώς τριγύριζε στις παραλίες και τις ακτές του

νησιού, παρατηρώντας τις πέτρες, σκέφτηκε ότι θα μπορούσε να τις χρησιμοποιήσει για να φτιάξει κοσμήματα. Τον εντυπωσίασε ότι αυτές οι πέτρες είχαν σμιλευτεί από τη Μεσόγειο και είχαν αποκτήσει μια αίσθηση απαλότητας. Χρησιμοποιεί κυρίως ακρυλικά χρώματα και

ζωγραφίζει με πινέλο. Δεν χρησιμοποιεί ηλεκτρικά εργαλεία. Κάθε κόσμημα είναι μοναδικό, τόσο για τον ίδιο, όσο και για τον κάθε άνθρωπο που το φορά. Η δουλειά του είναι αυστηρώς χειροποίητη και το μεταίτητο που χρησιμοποιεί το ασήμι.

Σαΐτα, κεντρικός δρόμος στη Χώρα, τηλ. 6978.626150,
f/b saitajewelry, etsy.com/shop/SaitaJewelry

ΦΑΤΟΥΡΑΔΑ, ΟΠΩΣ ΠΑΛΙΑ

ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ STAVROS στη Χώρα θα μπορείτε να προμηθευτείτε τη γνήσια ΦΑΤΟΥΡΑΔΑ γεμάτη από τα υπέροχα αρώματα της κανέλας και του γαρίφαλου, που είναι η συνέχεια της παλιάς συνταγής που έφτιαχνε εδώ και 150 χρόνια η οικογένεια του Βρεττού στο Λιβάδι. Η παράδοση συνεχίζεται!

STAVROS, Χώρα,
τηλ.: 6976.680884, 27360-31857

Μυλοπόταμος
τηλ: 27360 34378

Πώληση & Ενοικίαση
Ηχητικών Συστημάτων

Παναγιώτης Κομηνός - tel. 6978.292004
www.porfyraaudio.com - pitkominos@hotmail.com

ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ ΠΑΓΩΤΑ και αυθεντικές κρέμες από αγνές πρώτες ύλεις χωρίς συντηρητικά. Ίσως το μόνο σημείο στην Ελλάδα που προσφέρει τις αυθεντικές αμυγρές κρέμες της Βρετάνης, τις «galettes» που αποκτούν το σκούρο χρώμα τους από το μαύρο αλεύρι του φαγόπυρου, pop (χωρίς γλυκάνη) που χρησιμοποιούν.

Οι κρέμες συνδυάζονται με αυθεντικό καπνιστό ανάκι από τα Σφακιά, γραβιέρα Νάξου, αντζούγια, καραμελωμένα κρεμμύδια, αβγό, κάππαρη και μπαχαρικά από διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Στα εξαιρετικής ποιότητας χειροποίητα παγωτά παρουσιάζει μία απρόσμενη συλλογή όπως αυθεντική βανίλια Μαδαγασκάρης, γνήσιο παγωτό καφέ και μία εντυπωσιακή μαύρη σοκολάτα. Από τις γεύσεις δεν λείπουν οι γαλλικές αναφορές σε βιοτέτα ή κασίς και γεύσεις προς τιμήν του νησιού των Κυθήρων όπως τα φύλλα σουκιάς.

Όλα τα προϊόντα παρασκευάζονται καθημερινά από την ομάδα του BON BON στο διάφανο εργαστήριο του καταστήματος.

Bon Bon Fait Maison,
Χώρα, τηλ. 27360 31418

Το Corte O είναι χτισμένο στην πιο ήσυχη και γραφική συνοικία της Χώρας, στο Βούργο, λίγα μέτρα από το Κάστρο. Το κτήριο, που χρονολογείται από το 18ο αι., μετατράπηκε το 2006 σε ξενοδοχείο. Αποτελείται από 3 μεγάλες σουίτες και ένα δίκλινο δωμάτιο με μεγάλες βεράντες και υπέροχη θέα.

ΧΩΡΑ ΚΥΘΗΡΩΝ
τηλ. 2736-0-39139
τηλ.-fax: 2736-0-39130
κιν.: 6947-627353
e-mail: info@corteo.gr
www.corteo.gr

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΑΔΡΙΑΝΤΑ

ΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ με ενέργειες του προηγούμενου Δημάρχου Θόδωρου Κουκούλη ονομάστηκε ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΩΝΑΣΗΣ. Στην τελετή της ονοματοδοσίας του ο επιχειρηματίας κ. Γεώργιος Χατζηηλιάς ανακοίνωσε ότι αναλαμβάνει το κόστος για τη δημιουργία και τοποθέτηση μαρμάρινου ανδριάντα του αξιωματικού Αλέξανδρου στον Αερολιμένα. Μετά από γραφειοκρατικές καθυστερήσεις τα αποκαλυπτήρια του αγάλματος θα γίνουν επίσημα **την Κυριακή 8 Ιουλίου 2018 και ώρα 10.30 π.μ.**

ΣΗΜΕΙΑ ΟΡΙΖΟΝΤΟΣ

Ο ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ είναι εικαστικός καλλιτέχνης. Ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Έργα του έχουν εκτεθεί σε σημαντικά ιδρύματα και γκαλερί του εξωτερικού, όπως στις Βασιλικές Ακαδημίες Τεχνών της Σκωτίας, της Βορείου Ιρλανδίας, της Δυτικής Αγγλίας, στην TATE Gallery (Λονδίνο), στο Μουσείο Μπενάκη, το Γαλλικό Ινστιτούτο. Ποιήσεις, στην Ιαπωνία, την Ισπανία και αλλού.

Το 2017 εργάστηκε ως επισκέπτης καλλιτέχνης στην Βασιλική Ακαδημία Τεχνών της Δυτικής Αγγλίας στο Μπρίστολ παρουσιάζοντας το έργο του 'I am not here' project εστιάζοντας στο σχέδιο και τη δυναμική καλλιτεχνικών συνεργασιών και δικτύων.

Η δουλειά του ερευνά κυρίως το σχέδιο και τις μορφές του, από την ακαδημαϊκή του εκδοχή έως και τις νέες πειραματικές εφαρμογές και τη χρήση του ως μέσο διακίνησης της πληροφορίας. Παράλληλα εργάζεται ως σχεδιαστής και σκηνογράφος.

Στα Κύθηρα θα παρουσιάσει μια ενότητα έργων από τα τρία τελευταία χρόνια καλλιτεχνικής δημιουργίας του, η οποία μεταξύ άλλων θα περιλαμβάνει κυρίως αστικά τοπία και σκηνές της καθημερινής ζωής, αληθιά και Κυθηραϊκά θέματα. Χρησιμοποιώντας την ακουαρέλα ως άμεσο εργαλείο καταγραφής δημιουργεί εικόνες βασισμένες στην παρατήρηση και όχι απαραίτητα στην αναζήτηση της αισθητικής τέρψης του θεατή. Τα Κύθηρα αποτελούν για τον καλλιτέχνη τον ιδανικό τόπο έμπνευσης και διαρκούς αναζήτησης, καθώς και τον σαγηνευτικό ερωτικό χώρο όπου αενάως μεταπηλάχεται η αλληγορία που αυτά εκφράζουν.

Εκθεση Ζωγραφικής "Σημεία ορίζοντος", Πνευματικό Κέντρο Ποταμού, Κυριακή 29/7 έως και Κυριακή 5/8. www.nectariosstamatopoulos.com

ΕΝ ΕΞΕΛΙΞΕΙ...

ΕΧΟΝΤΑΣ ΜΕΓΑΛΩΣΕΙ ΚΑΙ ΖΗΣΕΙ σ' ένα πολυάσχολο αστικό περιβάλλον, ένοιωθα επιτακτική την ανάγκη υπέρβασης του μη ικανοποιητικού πλέον «παλαιού» και την ανάγκη να δώσω ένα καινούργιο νόημα στη ζωή μου με «νέους στόχους» και επιδιώξεις, βιώνοντας την πραγματικότητα κοντά στην κυθηραϊκή φύση.

Τα Κύθηρα, τα οποία γνώρισα για πρώτη φορά πριν από 14 χρόνια, με γοήτευαν αμέσως. Το νησί αποτέλεσε για μένα μια ατελείωτη πηγή έμπνευσης και δημιουργίας. Ο τόπος αυτός είναι σίγουρα ένα μωσαϊκό τοπίων με μοναδική βιοποικιλότητα, βαθύσκωτα φαράγγια και δαντελωτές ακτές, για να περιοριστώ μόνο σ' αυτά τα λίγα.

Το μωσαϊκό ή ψηφιδωτό είναι ένα έργο Τέχνης δημιουργημένο με ψηφίδες, μικρά δηλαδή κομματάκια φυσικών πετρωμάτων και σμάιλου, τα οποία τοποθετούνται σε τσιμεντένιο υπόβαθρο για να δημιουργηθεί στη συνέχεια ένα καλλιτεχνικό έργο. Ας θυμηθούμε ότι τα ψηφιδωτά ως έργα Τέχνης μάς οδηγούν ως τον 5ο π. Χ. αιώνα.

Ασχολούμαι με το ψηφιδωτό εδώ και 18 χρόνια. Τι σημαίνει όμως ψηφιδωτό για μένα; Κάθε πέτρα είναι ένα ολόκληρο σύμπαν. Καθώς παρατηρώ, στριφογυρίζω, ντάς την στην παλάμη μου, αιώνιες χαράξεις και γεωμετρικά μοτίβα με άπειρες χρωματικές αποχρώσεις, όλα αυτά με προκαλούν να επιβέξω την πλευρά αυτή που θα μπορούσε να εναρμονιστεί με το σύνολο του έργου μου.

Το τσιμεντένιο υπόστρωμα λειτουργεί όπως ένας καμβάς πάνω στον οποίο ο καλλιτέχνης-ψηφοθέτης χρησιμοποιεί την παλέτα της φύσης, δηλαδή τις ψηφίδες, για να συνθέσει το καλλιτεχνικό δημιούργημά του. Η διαδικασία της σύνθεσης ξεκινά με πολλή προσέχδια ασπρόμαυρα ή έγχρωμα, ενώ μετά ακολουθεί η συγκέντρωση και η ταξινόμηση του υλικού... Γιατί το έργο «χτίζεται» σιγά-σιγά. Απαραίτητη προϋπόθεση, να γίνεται με Αγάπη, Θέληση, Υπομονή, και Σεβασμό. Έτσι, το άψυχο γίνεται έμψυχο.

Αλίκη Πρίγου

Λίγες σκέψεις με αφορμή την τελευταία ατομική μου έκθεση με τίτλο «ΕΝ ΕΞΕΛΙΞΕΙ» στην γκαλερί "Follow your Art" Καψάλη - Κύθηρα 7-31/8/2018.

ΤΟΞΟΤΗΣ: ΑΞΕΧΑΣΤΕΣ ΓΕΥΣΕΙΣ

ΣΤΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΛΙΒΑΔΙΟΥ λειτουργεί από το 1979, χειμώνα - καλοκαίρι, το εστιατόριο "Τοξότης" το οποίο και αποτελεί στέκι γαστρονομικής απόλαυσης. Ο Γιάννης Καραβουσάνος, μαζί με την οικογένειά του, παραδίδουν κάθε βράδυ μαθήματα γνήσιας ελληνικής κουζίνας και όχι μόνο, χρησιμοποιώντας αγνά κυθηραϊκά προϊόντα και προσφέροντας τσιριγώτικο βαρελίσιο κρασί. Η επιμονή, η γνώση και το μεράκι του Γιάννη επιβραβεύτηκαν το 2017 κατακτώντας το Βραβείο Ποιότητας και Γνώσης στον πανελλαδικό διαγωνισμό του Estiatoria.gr.

Ακριβώς δίπλα στο εστιατόριο στο κατάστημα **Παραδοσιακών προϊόντων Τοξότης**, της Εφης Καραβουσάνου-Βενέρη και του συζύγου της Χαράλαμπου, διατίθενται όλα τα προϊόντα της κυθηραϊκής γης που με γνώση και μεράκι συλλέγει ο Χαράλαμπος διατρέχοντας όλο το νησί.

Το μεράκι όμως της οικογένειας δεν σταματά εδώ αλλ' επεκτείνεται και στο εργαστήριο παραδοσιακών ζυμαρικών, όπου παράγονται όλα τα είδη ζυμαρικών με αγνά υλικά (γάλα, αυγά, σιμιγδάλι) και τις παραδοσιακές συνταγές των γιαγιάδων. Τα ζυμαρικά **Τοξότης** θα τα βρείτε σε όλα τα καταστήματα τροφίμων των Κυθρών.

Παραδοσιακά προϊόντα ΤΟΞΟΤΗΣ, Λιβάδι, τηλ. 27360-31781, 6944-671859

ΑΝΟΙΞΤΕ ΤΑ ΓΛΥΚΑ ΠΑΝΙΑ

ΕΙΤΕ ΕΠΙΣΚΕΦΤΕΙΤΕ το πασίγνωστο ιερό προσκύνημα της Παναγίας Μυρτιδιώτισσας, είτε επιλέξετε να χαλαρώσετε στην απομακρυσμένη παραλία Μεθιδόνη, θα βρείτε μπροστά σας τα φουσκωμένα λευκά πανιά ενός πλήρως ανακαινισμένου ανεμόμυλου: είναι το εργαστήριο και εκθετήριο **Της Μαρίας**, το σπίτι των παραδοσιακών γλυκών της Μαρίας. Σε συνεργασία με το σύζυγό της Γιώργο που συλλέγει στη φύση τα περισσότερα υλικά που χρησιμοποιεί η Μαρία για τα γλυκά και τα τουρσιά της, έχει οργανώσει μια οικογενειακή επιχείρηση που περιλαμβάνει τα δυο παιδιά τους, τον Αντώνη και την Ελένη. Στο χώρο της Μαρίας στις Καλοκαιρινές, θα μπορέσετε να προμηθευ-

τείτε αμυγδαλωτά και ροζέδες, πάστα μήλου, ξεροτήγανα (γνωστά, αλλού ως δίπλες), τα περιζήτητα γλυκά του κουταλιού σύκο, κυδώνι, σαγκουίνι και περγαμότο, καθώς και μια σειρά τουρσιά όπως αγκινάρα, κάπαρη και κρίταμο. **Ο μύθος της Μαρίας και το γλυκό εργαστήριό της σας περιμένουν.**

Παραδοσιακά εδέσματα Της Μαρίας, Καλοκαιρινές, 27360-31188
Χώρα 27360-31678 - Maria's Sweets & More, Λιβάδι, 27360-39077

ESPRESSO BAR «ΤΟ ΚΑΜΑΡΙ»

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΔΟΚΙΜΑΣΕΤΕ τον Espresso της ζωής σας από τους ειδικούς του καφέ, παραηλαγές και συνταγές από χαρμάνια εξωτικά και άρωμα ποιότητας και γεύσης, τότε όταν θα έρθετε στο Μυλοπόταμο για να θαυμάσετε τον καταρράκτη, τους νερόμυλους, το ηλιοβασίσιμα στο κάστρο της Κάτω Χώρας, ελάτε να μας βρείτε στη λιμνούλα με τις πάπιες στο espresso bar «το Καμάρι». Σε ένα κτίριο χτισμένο πριν το 1900 δοκιμάστε φρέσκα χειροποίητα γλυκά όπως αυθεντική raphanocotta και μηλόπιτα ξεχωριστή, παγωτό Kayak με Βάφλη που μόνο στο Καμάρι θα βρείτε. Επίσης πρωινό, κρέπες, ελαφρά σνάκς και club sandwiches, πραγματικά παγωμένη μπίρα, milkshakes espresso, αλλ' και cocktails με φρέσκα φρούτα όλη μέρα, στη δροσερή αυλή μας.

ΤΟ ΚΑΜΑΡΙ, Μυλοπόταμος, τηλ.: 27360-33006, www.kafekamari.gr

K.K.
Koutsikou Kythira

το καινούργιο μαγαζί στη χώρα

Αξεσουάρ, κοσμήματα, ιδέες για δώρα, για την παραλία, για το σπίτι και μια συλλογή ρούχων σχεδιασμένη αποκλειστικά για τα Κύθηρα

ΓΕΥΣΕΙΣ
ΟΝΕΙΡΟΥ

ΔΕΝ ΝΟΕΙΤΑΙ ΤΑΞΙΔΙ στα Κύθηρα αν κανείς δεν επισκεφτεί και δεν δοκιμάσει από τη θαυμάσια "συλλογή" ποιοτικών κυθηραϊκών προϊόντων του **Σταύρου (κατάστημα «STAVROS»)** κοντά στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Χώρας. Εδώ και πολλά χρόνια ο Σταύρος Εμμανουήλ ψάχνει σε όλα τα χωριά του νησιού, γνήσια τσιριγώτικα παραδοσιακά προϊόντα γεμάτα από το όνειρο του "παλιού"

και του α ξεπέραστου. Στο κατάστημά του μας δίνει την ευκαιρία να απολαύσουμε με μάτια, μύτη και στόμα την πραγματικά μεγάλη ποικιλία ποτών, γλυκών και προϊόντων που διαθέτει. Γιατί μόνο εκεί μπορείτε να δοκιμάσετε (στην κυριολεξία!) τα περισσότερα από τα προϊόντα του νησιού με κουταλάκι και πιτάκι, όπως στο σπίτι της γιαγιάς! Σίγουρα κάποια απ' όλης τις γεύσεις θα σας συναρπάσει.

Στο «STAVROS» θα δοκιμάσετε τη **φατουράδα** (ηδύποτο από κυθηραϊκό **ταίπιουρο** και κανελογαρύφαλα), τις σπιτικές **Μάντολες** (καραμελωμένα αμύγδαλα), το **Μπουντίνο**, τους **Ροζέδες** και τα **Κούμαρα** (παραδοσιακά γλυκά της Χώρας) τα γλυκά κουταλιού **Μοσχάπιδο**, **Μαστός της Αφροδίτης** (... αν τα προλάβετε), Κουφέτο και Σύκο. Δοκιμάσετε το εκλεκτότερο θυμαρίσιο μέλι Κυθήρων και Αντικυθήρων και το θρεπτικότερο μέλι που υπάρχει, το ρεικόμελο.

Ο Σταύρος όμως δεν προσφέρει μόνο γευστική ποιότητα και μοναδικότητα. Στον ίδιο χώρο διαθέτει και εκλεκτά προϊόντα... πνευματικής εργασίας! Δεκάδες βιβλία που απευθύνονται σ' αυτούς που ψάχνουν ποιότητα και μόνο! Επισκεφθείτε τον. Αξίζει!
STAVROS, Χώρα, τηλ. 27360-31857, 6976-680884
www.kytherian-products-stavros.gr

ΘΥΜΑΡΙΣΙΟ
ΜΕΛΙ

Ο ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ από το 1967 τροφοδοτεί με αγνό θυμαρίσιο μέλι τα νοικοκυριά. Δοκιμάστε το! Θα τον βρείτε στις **ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ, τηλ.: 27360-38100, 6973.010674**

ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ «ΑΘΑΜΑΡΙ»

ΤΟ ΠΡΟΪΟΝ ΠΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΕΙ ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ είναι σίγουρα το μέλι. Για περισσότερα από 30 χρόνια υπηρετούμε την μελισσοκομία στο νησί και έχουμε καταφέρει να γίνουμε το συνώνυμο με το καλό μέλι.

Πρώτα ο Γιάννης με την Ελένη και τώρα με την Μαρία και την Αθανασία, σταθερά στο ίδιο μέρος, μέσα στα δρομάκια του χωριού μας, σας περιμένουμε να δοκιμάσετε το μέλι μας την ώρα που βγαίνει από την κυρήθρα. Αξέχαστη εμπειρία πριν επιλέξετε δώρο για τους αγαπημένους σας. Η μελισσοκομία δεν είναι ευκαιριακή απασχόληση αλλ' τρόπος ζωής.

Μαρία και Αθανασία Πρωτοψάλτη
Απ'αυτοί στα Μητάτα

27360-33010, 6977692745

ΦΥΡΡΟΓΗ

ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΑΤΕ ΣΤΑ ΚΥΘΗΡΑ, το νησί της Αφροδίτης και του ουράνιου έρωτα. Κατά την παραμονή σας στο νησί μας, μην παραλείψετε να επισκεφθείτε το κατάστημά μας για να γευτείτε τα μοναδικά κυθηραϊκά προϊόντα, μεταξύ των οποίων ξεχωριστή θέση καταλαμβάνει η **Φατουράδα**. Πρόκειται για το κατε-

ξοχόν ηδύποτο της κυθηραϊκής αριστοκρατίας, το οποίο ξυπνά νοσταλγικές μνήμες από άλλες, ρομαντικές εποχές. Η μοναδική της γεύση και άρωμα οφείλεται στο ότι είναι φτιαγμένη εξ ολοκλήρου από ταίπιουρο και δεν περιέχει χρωστικές ή συντηρητικά. Η παρουσία του γαρύφαλλου και της κανέλας όχι μόνο της δίνουν την γεύση και το χρώμα αλλ' και δένονται αρμονικά με την σπιτάδα του μανταρινιού. Αξίζει να σημειωθεί πως η γνήσια, κυθηραϊκή Φατουράδα φτιάχνεται από ταίπιουρο και όχι από οινόπνευμα ποτοποιίας. Ακόμα, η κλασική φατουράδα έχει μόνο μια γεύση, την Κανέλα-Γαρύφαλλο-Μανταρίνι. Οποιαδήποτε άλλη «γεύση» δεν μπορεί να ονομάζεται Φατουράδα. Ελάτε στο κατάστημά μας **«Φυρρογή» για να την δοκιμάσετε!**

ΦΥΡΡΟΓΗ, Ποταμός & Χώρα, τηλ. 27360-33654, 6972-118656

ΧΕΡΟΒΟΛΟ ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ

ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ για πέμπτη συνεχόμενη χρονιά στον Ποταμό, όπου μπορείτε να βρείτε χειροποίητα φυτικά, θεραπευτικά προϊόντα και είδη δώρων. Μοναδικά χειροποίητα δερμάτινα σανδάλια έχουν ετοιμαστεί για εσάς, στις πιο ανταγωνιστικές τιμές της αγοράς. Το κάθε ένα μοναδικό! Ταυτόχρονα, το πάθος της Σοφίας για τη ραπτική φαίνεται στις bohemian ραφτές τσάντες πλάτης, ώμου αλλ' και φακέλους για όλες τις ώρες.

Το νέο κατάστημα στη Χώρα άνοιξε φέτος τις πόρτες του, όπου μπορείτε να βρείτε αποκλειστικά τα φυτικά καλλυντικά, καθώς και οικολογικές τσάντες και νεσεσέρ, που σε συνδυασμό με προϊόντα της επιλογής σου, αποτελούν ιδανικό δώρο. Μία μεγάλη συλλογή από αντηλιακά προϊόντα, αντιγηραντικές κρέμες και σαμπουνάκια, αλλ' και θεραπευτικά λιαδάκια και θεραπευτικές κρέμες από μελισσοκέρι, με κυρίαρχα συστατικά οργανικές πρώτες ύλες των Κυθρών: βάσισμα, χαμομήλι, καλέντουλα, λεβάντα. Μην παραλείψετε να κλείσετε θέση για τα σεμινάρια σαπωνοποιίας και κρηνοποιών, που διοργανώνει η ίδια, με την ομοκλήρωση των οποίων θα έχετε γνώση, προϊόντα και ένα γλυκό χαμόγελο στα χείλη!

Χερόβολο, Ποταμός και Χώρα
τηλ.: 27360-38072, 6976.828757
info@herovolo.com fb: Herovolo, instagram: herovolo

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΔΡΕΝΑΛΙΝΗΣ

του Ιππόλυτου Πρέκα

ΕΙΣΤΕ ΛΑΤΡΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ; Εμπρός λοιπόν, δοκιμάστε τις προτάσεις μας στο όμορφο νησί των Κυθήρων.

Αναρρίχηση: Ανεβείτε τις απότομες πηλινές στο Σπαραγαρίο (Καψάλη), στις Φασκομηλιές (Διακόφτι) και στην Κακιά Λαγκάδα (Αγία Πελαγία).

Canyoning: Διασχίστε το Φαράγγι της Παλιόχωρας, πάντα με κατάλληλο εξοπλισμό. Δύσκολη διαδρομή που σε δύο σημεία, πρέπει να κάνετε καταρρίχηση.

Θαλάσσιο καγιάκ: Ακολουθήστε έμπειρους οδηγούς σε παράκτιες διαδρομές, ξεκινώντας από το Καψάλη και την Πλατιά Άμμο.

Ποδηλασία Βουνού: Το καλύτερο μέρος για ποδηλασία είναι το Δάσος Γερακαρίου. Ένα δαιδαλώδες δίκτυο με βατούς χωματόδρομους θα σας εντυπωσιάσει.

Καταδυτικός Τουρισμός: Στο Καψάλη υπάρχει καταδυτική σχολή που θα σας προσφέρει την βασική εκπαίδευση για να κάνετε καταδύσεις. Εξαιρετική περίπτωση για κατάδυση ο κόλπος του Καψαλίου.

Off Road με αυτοκίνητο: Το νησί έχει πλούσιο οδικό δίκτυο, αλλήλ αν θέλετε να γνωρίσετε την άγρια ομορφιά του, ακολουθήστε τους χωματόδρομους με ένα κατάλληλο off road αυτοκίνητο. Τα Δυτικά Κύθηρα έχουν απίστευτες διαδρομές!

Βόλτα στη Χύτρα: Επισκεφθείτε τη νησίδα Χύτρα και την θαλάσσια σπηλιά της, με τον καπετάν Σπύρο και το "Αλέξανδρος" Glass Bottom. Κολλυμπήστε στη σπηλιά, απίστευτη εμπειρία!

VisitKythera.com

κτηματομεσιτική κυθερων

RealEstateKythira.gr

Λιβάδι, Κύθηρα 80100
τηλ./fax 2736-0-31735, κιν. 6944-889838
Url: realestate-kythira.gr
e-mail: realkas@otenet.gr

tel. 27360 31037
delivery from 12:00-1:00

BITGIO
pizza-pasta-cafe

LIVADI
KYTHIRA

2° ΘΕΡΙΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Y.E.S!

ΓΙΑ ΤΡΙΤΗ και συνεχόμενη χρονιά το όμορφο νησί των Κυθήρων θα φιλοξενήσει ομάδα από ελληνικά και ξένα πανεπιστημιακά ιδρύματα.

Οι φοιτητές, οι οποίοι θα προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους θα μας βοηθήσουν να υλοποιηθεί το 2° Θερινό Σχολείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Επικοινωνίας και Ευαισθητοποίησης.

Στόχος τους να βάσουν σε εφαρμογή περιβαλλοντικές τακτικές αληθιά και να ευαισθητοποιήσουν κατοίκους και επισκέπτες σε μία υπεύθυνη περιβαλλοντική συμπεριφορά.

Οι φοιτητές και οι συμμετέχοντες θα παρακολουθούν καθημερινά διαλέξεις σχετικά με περιβαλλοντικά θέματα και στη συνέχεια θα ενημερώνουν το κοινό για τις μοναδικές ομορφιές του: περιβαλλοντικά μονοπάτια, περιοχές Natura 2000, νερόμυλοι, πηγές, και άλλα ενδιαφέροντα. Στο σχολείο μας μπορούν να λάβουν μέρος παιδιά ηλικίας από 4+ χρονών και μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου.

Το πρόγραμμα θα διαρκέσει από 25 Ιουλίου έως 5 Αυγούστου και υποσχεται περιπετειώδεις αποδράσεις και πολλές νέες γνώσεις..

Δηλώσεις συμμετοχής: Περιβαλλοντικό Περίπτερο στην Μαρίνα στο Καψάλη, efsta9412@gmail.com, τηλ. 6985.783607

Υπεύθυνος προγράμματος: Ευστάθιος Λούπας, Περιβαλλοντολόγος - Περιβαλλοντικός Εκπαιδευτής

ΚΟΥΠΕΙΟ
BARBER
SHOP

Θεμιστοκλής
Καλοκαιρινός

ΛΙΒΑΔΙ - ΚΥΘΗΡΑ
27360 31695
6944709968

ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΕ ΤΟΥΣ ΒΥΘΟΥΣ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ότι το Τσιρίγιο δεν αποτελεί την καλύτερη επιλογή σε νησί για επιχείρηση με σίγουρη ή μεγάλη κερδοφορία. Η αλήθεια είναι ότι στο Τσιρίγιο δραστηριοποιούνται επιχειρηματίες που πρώτα απ' όλα ήλπιαν να τον ευλογημένο τόπο. Αυτές οι δύο αλήθειες όμως έχουν σαν αποτέλεσμα να βλέπουμε ανθρώπους και δραστηριότητες στο νησί που βγάζουν μεράκι, αγάπη και φροντίδα γι' αυτό που κάνουν.

Το Kythera Dive Center έκλεισε πέντε χρόνια επιτυχημένης λειτουργίας με πολύ όρεξη, υπευθυνότητα, ζωντάνια, υπέροχες καταδύσεις και ασφαλείς αναδύσεις. Ευχή και επιθυμία όλων να συνεχίσει να αναδεικνύει το πολύ ιδιαίτερο, πλούσιο, πανέμορφο βένθος των Κυθήρων.

Kythera Dive Centre. Tel: 27360-37400 or 6944-314152

«ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ» GLASS BOTTOM

ΑΥΤΟΣ Ο ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ από το Θεό και τη φύση τόπος, το νησί των Κυθήρων, έχει πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα που εμείς που τα ζούμε δεν δίνουμε μεγάλη σημασία. Ο επισκέπτης που μπορεί να συγκρίνει όμως με άλλα νησιά καταλαβαίνει τη διαφορά αμέσως.

Ένα απ' αυτά είναι η περιήγηση στη βραχονησίδα της Χύτρας αλλήλ και σε άλλες παραλίες με το θρυλικό, πια, πλοίο «Αλέξανδρος» που όλοι το γνωρίζουν ως "Glass bottom". Συνήθως σε άλλα νησιά μια παρόμοια περιήγηση είναι διαδικασία ρουτίνας, απρόσωπη και αυστηρή «μπίζνα». Το project "Glass bottom" όμως είναι εξ ολοκλήρου ανθρωποκεντρικό και βασίζεται μόνο στο μεράκι, την αγάπη, το πάθος και την τρέλα του καπετάνιου Σπύρου.

Η διαδρομή είναι πανέμορφη από μόνη της αλλήλ αυτός ο άνθρωπος τη μετατρέπει σε πανηγύρι. Αυτοσχεδιάζει κάθε φορά, αφουγκράζεται και αισθάνεται τους ανθρώπους και τους κάνει να γελάνε και να περνάνε πολύ καλά. Μια βραχονησίδα με υπέροχα νερά και χρώματα, μπάνιο και παιχνίδι, ξενάγηση με αστεία και το σπουδαιότερο: ένας άνθρωπος που ήλπιζε τη δουλειά του, αν μπορούμε να το πούμε δουλειά, που δίνει όλη την ενέργειά του, το πάθος του και την τρέλα του σ' αυτό που κάνει.

Απέναντι στην οικονομική κρίση και τις τεράστιες ηθικοοικονομολογικές δυσκολίες για τη χώρα μας το νησί έχει να αντιπαραθέσει ένα μοναδικό συγκριτικό πλεονέκτημα: ανθρώπους σαν τον Σπύρο Κασσιμάτη.

Για κρατήσεις: 6974-022079

Ελάτε στο παραδοσιακό Πατητήρι του κυρ Μανώλη να γνωρίσετε τα εξαιρετικά κρασιά μας.

Το μοναδικό ερυθρό «Αρικαρά» και τον πολυμυρωδάτο λευκό «Πετρουλιανό» σε ένα ταξίδι παράδοσης και γεύσης.

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΣΙΚΑΛΑΡΙΑ ΚΥΘΗΡΑ ΔΕΥΤΕΡΕΒΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ,
27360-31030 6944770161 6976051279

KYTHERA AT

GEOGRAPHY & POPULATION

Kythera (Cerigo) is situated 12.5 nautical miles from Cape Malea (Laconia), the southern tip of the Peloponnese. The island is 284 sq.km in area with 66 villages and a population of 3,354.

AUTOMATIC DIALLING CODE

2736-0-

HOW TO GET TO KYTHERA

BY SEA from Piraeus, Gythion & Neapoli • from Neapoli F/B **PORFYROUSA** Neapoli 2734-0-24004 • Kythera 2736-0-31390. **Timetable p. 21.** **BY PLANE OLYMPIC AIR** 801 801 01 01, 31390, 31848, 33292

TRAVEL AGENCIES

KYTHIRA TRAVEL ferry boat & Olympic Air tickets, Chora, 31390 & Potamos 31848

WHERE TO STAY

HOTELS

AGIA PELAGIA - Kythea Resort, 39150 Pelagia Aphrodite 33926 6979-330086

Romantica 33834-5/6944-203656

KAPSALI - Porto Delfino 31940/31941

LIVADI - Aposperides 31790/31925

MYLOPOTAMOS - Athena Resort 31942

APARTMENTS/STUDIOS/VILLAS

CHORA - Corte O 39139/6947-627353

KAPSALI - Avgerinos 31189/31821

KALAMOS - Lusso 39100/6975-876416

Vilana Studios 31910/6944-209409

DRIMONAS - Galini Studios 6977-771296

DOKANA - KERAMOTO - 6932-294169

KALOKAIRINES Violeta 38100

6937-578512

MYLOPOTAMOS - Yiota 6946-753566

MITATA - Aplinori 33010/6977-692745

DIAKOFTI - Agnadi 33648/6948-623466

PLATIA AMMOS - Baveas Apartments 33216 / 6977-835675

RENT A CAR

Cerigo 31363/31030/6976-051279

RENT A BUS

Giorgos Tambakis 6977-344214

Theodoros Stratigos 6944-441482

TAXI

Theodoros Stratigos 33439

6944-441482

ESSENTIAL SERVICES

- **NOTARY** Chora Akrivi Stelliou 31290
- **ELECTRICITY** - ΔΕΔΔΗΕ Chora 31207
- **POST OFFICES** Chora 31274, Potamos 33225
- **POLICE** Chora 31206
- **FIRE BRIGADE** Karvounades 33199
- **PORT AUTHORITIES** Diakofti 33280
- **HOSPITAL** Potamos, 33325
- **VETERINARIAN** Livadi, 6974.259871
- **BARBER** (Themis), Livadi, 31695
- **AIRPORT ALEXANDROS ONASSIS** 33292
- **KYTHERA MUNICIPALITY** Chora 31213, Potamos 33219

FESTIVALS & DANCES

Avlemonas Dance 6/08
Mitata Wine Festival 11/08
Potamos Paniyiri Dance 15/08
Fratsia Exhibition / Dance 18/08
Kalamos Dance 15/09
Agia Pelagia Dance 22/09

MUSEUMS

- **ARCHAEOLOGICAL MUSEUM** Chora. Exhibition of artefacts brings to light the rich cultural identity of Kythera & Antikythera. Artefacts displayed date from 5000 BC to 3rd Century AD.
- **BYZANTINE MUSEUM**, Kato Livadi 31731 • Appointments to visit byzantine churches 31731

INSTITUTE OF KYTHERAISMOS

8th International Symposium
November 2018, Brisbane, Australia
e-mail: kytheraismos@gmail.com

ART & CULTURE

Manolis Sophios Photographic archive exhibition. Evita photo studio, Potamos Square, 33294

Kythera Film Club screenings in courtyard of Chora primary school, Wednesday throughout August

Nectarios Stamatopoulos, art exhibition, Points of Horizon, 29/7 - 5/8, Potamos Cultural Centre

Alexandros Kyriakopoulos Piano Recital In Remembrance of Kythera's football coach Petros Galanakis. Works by Bach, Liszt, Beethoven, Debussy, Rachmaninoff, Chopin. Sunday 22 July, 21.00

Zeidoros Arts Centre, Kapsali **Concert "Kefthos" Kytherian Choir**, 29 July, Zeidoros, Kapsali (20.30) and 19 August, Mitata's primary school (20.00)

Greek Navy Band pays tribute to the HMS warship Gloucester victims of 1941 in the presence of the President of the Hellenic Republic, Prokopis Pavlopoulos and the leadership of the Hellenic Department of Defence. British veteran Admiral Sir Phillip Jones is representing Her Majesty's Government. Saturday 28 July, Kapsali
Kathleen Jay, Art Exhibition 14-27 July, Potamos Cultural Centre
Venia Karolidou, Photographic exhibition 21/6, Follow Your Art Gallery, Kapsali

Daphne Petrochilos, Oil painting exhibition, 16/6 - 12/7, Zeidoros Arts Centre, Kapsali

Aliki Rigou, Exhibition of mosaic works, 'A work in process', 7-31/8, Follow Your Art Gallery, Kapsali

Aliki Rigou, Mosaic studio Aroniadika. www.alikirigou.com

Jan's Stone Jewellery, Potamos bazaar every Sunday morning

CERAMICS

Roussos Kytherian Pottery
Kato Livadi 31124 & Chora 31402

HANDICRAFTS

Herovolo Potamos & Chora, 38072
To Ergastiri Mylopotamos 33162

GIFT SHOP

KK - Koutsikou Kythira Chora
Accessories, gift ideas, clothing collection designed exclusively for Kythera.

BOOKSTORES

Bibliogatos Livadi & Chora, 37077
Aiolos Chora, 6974-805834

TRADITIONAL EMBROIDERY

Beauty & Tradition Chora 31280. Fine hand-made lace and curtains, embroidery, tablecloths, crocheted blankets.

JEWELLERY & ICONS

Gold Castle Leonardos. Jewellery for every taste & pocket. Unique hand-made Myrtidiotissa icons created from natural materials. Wholesale/retail. Chora 31954
Saita Hand made jewellery. Central square Chora 6978-626150
Zografies, Dolly Boucoyiannis jewellery, Chora, 31525

PHOTOGRAPHERS

Chrissa Fatsea - weddings, christenings, events, printing.
Potamos 38225, 6974-112419
www.fxphoto-kythera.gr

ADVENTURES ON KYTHERA

Sea excursions: Kapsali, Alexandros Glass Bottom Boat. Visit secluded beaches, Hytra & Elafonissos. Prior reservation necessary. 6974-022079
Kythera Dive Centre - Kapsali 37400, 6944-314152 Padi Scuba Diving
Pyrgos House Canyoning, **Mountain Bike**, **Sea Kayak Tours** - **Guided Walks in spring & autumn**.
Potamos, 6989-863140
Hiking Sign-posted paths
Info: www.kytherahiking.com
Kythera Geo-walks: Discover & photograph Kythera's spectacular phenomena with geologist Markos Megaloikonomos. 6973-212898

HEALTH & FITNESS

ELICHRYSOS Herbal remedies. Consultations by appointment. Mylopotamos 33224
PHYSICAL THERAPIST Anastasia Loui, Livadi, 37155, 6972-711573

GREEK COOKING CLASSES

Learn to cook traditional Kytherian cuisine under Elizabeth's expert guidance. Vilana Studios, Kalamos. 6944-209409

A GLANCE

LOCAL PRODUCTS

ATHAMARI Honey, Mitata. Athanasia & Maria Protopsaltis, 33010, 6977-692745
CHRISTOFOROS pure thyme honey, Kalokairines, 38100, 6937.010674
FIRROGI Quality wines & fatourada. Potamos 33654, Chora town square 6972-118656
TO PATITIRI Tsikalaria 6944-770161
STAVROS Chora, 31857, 6976-680884
SYM..VENI Mylopotamos, 34378
TIS MARIAS Chora 31678, Kalokairines 31188, Livadi 39077
TOXOTIS Livadi, traditional local products, herbs & pasta 31781

TRANSPORT

To/from mainland. Single & part loads
Manolis & Paula Kalligeros, Karvounades 38120, 6937-470911, 6937-470913

CAR TROUBLE?

Karvounades Road assistance & Towing, Panayiotis Kassimatis 38070, 6944.287340
Kondolianika Takis Kassimatis 38087

REAL ESTATE

PRIME LAND FOR SALE in ever-popular Diakofti. 10 building blocks available for immediate sale. Sizes from 361,49 m² to 1098,37 m². A number of properties may be consolidated into a larger development. Properties are on prime land and close to the sea with superb views. Prices on application. Enquiries to Manolis Kassimatis, +30 27360-31735, +30 6944-889838, realkas@otenet.gr
LIVADI Manolis Kassimatis, Prime sites for sale. 31735, 6944-889838
POTAMOS Firrogi, www.firrogi.gr 33654, 6972-289910, 210-6217475

BUILDING A HOUSE?

Chartered Civil Engineers & Building Permits

- **George Fatseas & Panos Mavrommatis** Livadi 31918, 6944 - 696688, 210-6466981
- **Domniki Kontaratou**, Architecture, Design & Construction, Kythera 31364, 6981-447336
- **Andreas Lourantos** Livadi, 31862
Restoration of old houses
- **Dimitris Kyriakopoulos**, Karvounades Building & Restoration, Supervision 38030, 6977-668290
- **Destan Kataro** 33069, 6936-641422
- ALUMIL Fittings** Petros Karaminas Karvounades, 31680, 6936-985625
- Electrical Appliance Repairs** Panayiotis Kominos, 33909, 6978-292004
- Plumber** Thanasis Stratigos 6936-641414
- Electrical Supplies & Kitchen installation.** Welcome stores. Livadi, 31720, Potamos, 33620
- Indoor & outdoor furniture "My Home"**, Weber bbq's coal fuelled & gas fired / Hills Hoist branded products. Homeware & gifts, Karvounades 6937-470913

LOCAL RADIO

- **Tsirigo FM-105,6** The voice of Kythera worldwide tsirigofm.gr

ANIMAL LOVERS OF KYTHERA

Membership and donations
6987-189994
www.adoptacat.jimdo.com

PETROL / GAS

POTAMOS BP 33380
LOGOTHETIANIKA VERGINA CYCLON 33192
KONDOLIANIKA CYCLON 38270

BANKS

National Bank of Greece Chora 37301
Potamos 32901 ATM Livadi
Piraeus Bank Chora 37311, 37312

artwork by DAPHNE PETROCHILOS

PATISSERIE / CAFE

CHORA Bon Bon fait maison, 31418
KARVOUNADES Gлика & Kalo 38004
LIVADI Maria's Sweets & More 39077

CAFE / OUZERI

DIAKOFTI - Cafe Minas 33243
KAPSALI - Banda Landra 31904
LIVADI - Konomos Coffee House 37333
MYLOPOTAMOS - Ambelos 38281
Kamari 33006
Platanos Kafention 33397
POTAMOS - O Potamos 34191

PIZZA & PASTA

LIVADI - Vitsio 31037

TAVERNAS

AGIA PELAGIA - Kaleris 33461
Kythea 39150
AVLEMONAS - Sotiri's 33722
DIAKOFTI - O Manolis 38230
KAPSALI - Artena 31342
Magos 31407
LIVADI - Toxotis 31781
MYLOPOTAMOS - Platanos 33397
PALAIOPOLI - Skandeia 33700
PLATIA AMMOS - Varkoula 34224

SOUVLAKI / GYROS

AGIA PELAGIA - Dinos 33846
TSIKALARIA - Xegantzaros 31541

BARS / BEACH BARS

KOMPONADA, LAGGADA organised facilities, cool drinks, snacks, free wi-fi 6947-409907
El Sueno, Potamos, 6947-409907

WEDDINGS & RECEPTIONS

PELAGIA APHRODITE HOTEL is just 15 m. from the romantic Firi Ammos beach and the ideal location for an unforgettable reception 33926, 6979-330086

GENERAL STORE

Maneas - Potamos, 33308

SUPERMARKET

Agia Pelagia Kapsanis 33458
Karvounades Leontsinis 38018
Kapsali, **Livadi** Vardas 31011
Tsikalaria Lourantos Bros 31396

